

UHASSELT

KU LEUVEN

Maastricht University

KNOWLEDGE IN ACTION

Faculteit Rechten

master in de rechten

Masterthesis

De advocaat als bemiddelaar in Vlaanderen: een te juridische benadering?

Sureyya Berx

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van master in de rechten, afstudeerrichting rechten

PROMOTOR :

Prof. dr. Eric LANCKSWERDT

De transnationale Universiteit Limburg is een uniek samenwerkingsverband van twee universiteiten in twee landen: de Universiteit Hasselt en Maastricht University.

UHASSELT

KNOWLEDGE IN ACTION

www.uhasselt.be

Universiteit Hasselt

Campus Hasselt:

Martelarenlaan 42 | 3500 Hasselt

Campus Diepenbeek:

Agoralaan Gebouw D | 3590 Diepenbeek

2022

2023

UHASSELT

KNOWLEDGE IN ACTION

KU LEUVEN

Maastricht University

Faculteit Rechten

master in de rechten

Masterthesis

De advocaat als bemiddelaar in Vlaanderen: een te juridische benadering?

Sureyya Berx

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van master in de rechten, afstudeerrichting rechten

PROMOTOR :

Prof. dr. Eric LANCKSWEEEDT

"In the middle of every difficulty lies opportunity" - Albert Einstein

Samenvatting

De laatste jaren is er een opmars aan bemiddeling. Zo werd de bemiddelingswet gewijzigd en zetten actoren zich actief in om bemiddeling te promoten. Maar ook advocaten volgen meer en meer opleidingen om een erkend bemiddelaar te worden. Echter is er in Vlaanderen geen onderzoek gevoerd naar de benaderingswijze van de advocaat-bemiddelaar tijdens bemiddeling. De centrale onderzoeksvraag luidt dan ook als volgt: "*Bemiddelt de advocaat-bemiddelaar in Vlaanderen te juridisch?*". Deze vraag werd aangevuld met subonderzoeksvragen betreffende het concept bemiddeling en de mate waarin advocaat-bemiddelaars aandacht hebben voor juridische en niet-juridische aspecten tijdens bemiddeling. Deze vragen werden beantwoord door eerstens twaalf interviews af te nemen bij de derde groep bemiddelaars. Hieruit is gebleken dat deze groep bemiddelaars ervan uitgaan dat de advocaat-bemiddelaar te juridisch bemiddelt. Ze gaven valkuilen zoals oordelen, sturen, gebrek aan inzicht in emoties en bemiddeling vanuit een te juridisch oogpunt benaderen. De advocaat-bemiddelaar zoekt te snel naar oplossingen, volgens deze groep. Hieruit bleek eveneens dat de derde groep bemiddelaars samenwerken met advocaat-bemiddelaar voor juridische aspecten. Nadien werden twaalf interviews afgenomen bij advocaat-bemiddelaars. Hierbij werden de standpunten van de advocaat-bemiddelaars over hun benaderingswijze onderzocht. Hieruit is gebleken dat de advocaat-bemiddelaar meent dat hij/zij niet te juridisch bemiddelt. Uit eigen waarnemingen kon afgeleid worden dat de advocaat-bemiddelaar oog had voor niet-juridische aspecten en zich terughoudend opstelde om juridische aspecten in zijn/haar benadering te betrekken. De advocaat-bemiddelaar gaf ook eigen valkuilen, zoals sturing en oordelen. Juridische kennis werd zowel als voordeel en als nadeel aangehaald. Ze hebben niet vermeld dat ze minder inzicht zouden hebben in gevoelens of andere niet-juridische aspecten. De advocaat-bemiddelaar werkt niet samen met de derde groep bemiddelaars. Deze samenwerking is dus eenzijdig. Als laatste onderzoek, namelijk het kwantitatief onderzoek, werden online 70 enquêtes ingevuld door burgers die hebben bemiddeld bij een advocaat-bemiddelaar in Vlaanderen. Hierbij werd nagegaan of de advocaat-bemiddelaar daadwerkelijk juridische informatie verstrekt en dit zich vertaalt in juridisch advies, de bemiddeling in zijn advocatenkantoor organiseert, hoe er wordt omgegaan met emoties, welke communicatietechnieken deze toepast bij communicatieve problemen tussen partijen, wat de voor- en nadelen zijn van een advocaat-bemiddelaar en welke valkuilen hieruit afgeleid worden. Uit deze resultaten kwam voort dat de advocaat-bemiddelaar in het algemeen niet te juridisch bemiddelt. Het merendeel van de burgers was tevreden over het handelen van de advocaat-bemiddelaar en raadde dergelijke bemiddelaar aan. De advocaat-bemiddelaar heeft slechts een te juridische benadering op twee vlakken, namelijk het toelichten van rechterlijke uitspraken aan één partij en het juridisch sturen. Advocaat-bemiddelaars dienen rechterlijke uitspraken aan elke partij te vermelden om zo een juridisch advisering te vermijden. Daarnaast dienen partijen zelf tot een oplossing te komen en worden ze begeleidt door de advocaat-bemiddelaar. Deze laatste stelt zelf geen juridische oplossing voor. Aangezien dit slechts twee aspecten betreft, kan algemeen worden geconcludeerd dat de advocaat-bemiddelaar in Vlaanderen bemiddeling niet te juridisch benadert.

Dankwoord

Het schrijven van een masterproef is niet iets wat je zomaar op enkele dagen voor elkaar krijgt. Een goede masterproef neerpennen vraagt veel tijd, inspanningen, geduld, maar ook medewerking en steun van andere personen. Voor deze personen zou ik graag gebruik willen maken van de gelegenheid diegenen te bedanken die me hebben geholpen en gesteund gedurende het academiejaar en tijdens het schrijven van deze masterproef.

Ik zou professor Eric Lancksweerdts willen bedanken op twee vlakken. Eerstens heeft hij me de mogelijkheid geboden om over dit onderwerp te schrijven doordat hij mijn voorstel van dit onderwerp aangenomen heeft. Dit onderwerp sluit aan bij mijn interesse en toekomstige visie in de advocatuur én bemiddeling. Graag zou ik advocaat-bemiddelaar willen worden. Hij heeft mij niet alleen de kans gegeven dit interessant onderwerp te mogen uitwerken, maar heeft mij gedurende het hele academiejaar geholpen en bijgestuurd. Indien ik vragen had, kon ik altijd bij hem terecht. Ook heb ik zeer veel baat gehad bij de feedbacksessies. Dankzij deze sessies werd alles beetje bij beetje duidelijker. Op het begin was het een beetje zoeken hoe ik dit onderwerp zou neerpennen, maar dit kwam helemaal in orde. Bovendien wil ik professor Lancksweerdts bedanken voor het opleidingsonderdeel 'Onderhandelen en bemiddelen' twee jaar geleden te doceren. Dit waren zeer fijne en interessante lessen. Sindsdien is mijn interesse in bemiddeling ontstaan en is dit alsmaar gegroeid. Ook dank aan de Universiteit Hasselt om dit vak enkele jaren geleden in te voeren. Indien ik dit vak niet had, zou ik dit onderwerp niet voorgesteld hebben omdat ik vóór het volgen van het vak 'onderhandelen en bemiddelen' geen kennis had over bemiddeling.

Graag wil ik ook Bemiddeling VZW bedanken voor het mee helpen verspreiden van de online enquête via sociale media. Hiervoor ook dank aan een aantal oud-studenten van de Universiteit Hasselt die de enquête hebben verspreid. Zonder jullie medewerking, zou ik een minder representatief beeld gehad hebben over de ingevulde enquêtes.

Ik wil alle respondenten bedanken die hebben meegewerkt aan de diepte-interviews. Eerstens zou ik jullie willen bedanken voor jullie enthousiasme en bereidheid om aan dit onderzoek mee te willen werken. Ik was aangenaam verrast van de snelle reacties en interesse om te willen deelnemen aan het interview. Het was een zeer leuke ervaring en deugdzaam om te weten hoe open jullie hiervoor stonden. Ook bedankt voor de bijkomende informatie en tips die sommigen van jullie mij hebben gegeven. En zoals ik elk van jullie heb beloofd, krijgen jullie deze masterproef binnenkort in jullie digitale postvak.

Ook enorm dank aan alle burgers die de enquête online hebben ingevuld. Dit heeft een grote bijdrage geleverd en dankzij jullie heb ik een goed beeld gekregen over de advocaat als bemiddelaar in Vlaanderen. Dank voor jullie oprechtheid en bereidheid om in te vullen. Tenslotte zou ik ook mijn mama willen bedanken voor de onvoorwaardelijke steun gedurende het hele academiejaar en voor het nalezen van deze scriptie.

Een grote dank aan iedereen.

Inhoud

Samenvatting	1
Dankwoord	3
Lijst van afkortingen	9
Lijst van bijlagen.....	11
Afdeling 1: probleemstelling, onderzoeksvraag en onderzoeksmethode	13
Inleiding.....	13
Situering	13
Probleemstelling	15
Relevantie	17
Methodologie.....	19
Beperking	25
Afdeling 2: bemiddeling	27
1.1 Begrip	27
1.2 Wettelijk kader.....	28
1.2.1 Europese bemiddelingsrichtlijn	28
1.2.2 De bemiddelingswet 2005	28
1.2.3 De bemiddelingswet 2018	29
1.3 Kenmerken	30
1.4 Soorten	31
1.5 De bemiddelaar	33
1.5.1 Begrip.....	33
1.5.2 Het bemiddelingstraject van de bemiddelaar.....	34
1.5.3 Deontologische code voor bemiddelaars	34
1.6 Federale bemiddelingscommissie	35
Afdeling 3: kwalitatief onderzoek.....	36
1.1 Diepte-interviews bij derde groep bemiddelaars	36
1.1.1 Begripsomschrijvingen	37
1.1.2 Voldoende achtergrondkennis	38
1.1.3 Voor- en nadelen van een advocaat als bemiddelaar.....	39
1.1.4 Samenwerking	40

1.1.5	Aanbevelingen	41
1.1.6	Conclusie	43
1.1	Diepte-interviews bij advocaat-bemiddelaars	44
1.1.1	Begripsomschrijvingen	45
1.1.2	Vergelijking met derde groep bemiddelaars	46
1.1.3	Benaderingswijze bij aanvang	46
1.1.4	Juridische informatie.....	48
1.1.5	Locatie van bemiddeling	49
1.1.6	Psychologische en materiële achtergrondkennis- en attitudes	50
1.1.7	Toegepaste communicatie	51
1.1.8	Aandacht voor emoties	52
1.1.9	Samenwerking	53
1.1.10	Voor- en nadelen	54
1.1.11	Aanbevelingen.....	55
1.1.12	Conclusie	55
	Afdeling 4: kwantitatief onderzoek	57
1.1	Enquête bij burgers	57
1.1.1	Algemene tevredenheid over advocaat-bemiddelaar	58
1.1.2	Aandacht voor juridische aspecten.....	60
1.1.3	Objectief juridische informatie leveren	61
1.1.4	Rechterlijke uitspraken	63
1.1.5	Sturing	64
1.1.6	Locatie van bemiddeling	65
1.1.7	Aandacht voor niet-juridische aspecten	66
1.1.8	Communicatie.....	66
1.1.9	Omgaan met emoties.....	67
1.1.10	Actief luisteren	69
1.1.11	Inlevingsvermogen.....	69
1.1.12	Onbevooroordeeld.....	70
1.1.13	Aanbeveling	70
1.1.14	Conclusie	71

Besluit	73
Bibliografie	76
Wetgeving.....	76
Europees	76
Nationaal	76
Rechtsleer	76
Boeken.....	76
Tijdschriften.....	77
Online bronnen	78
Bijlagen	79
Bijlage 1: toestemmingsformulier.....	80
Bijlage 2: diepte-interviews derde groep bemiddelaars.....	81
Diepte-interview bij een maatschappelijk werker	81
Diepte-interview bij een hartcoherentiecoach	83
Diepte-interview bij een gezinssocioloog	85
Diepte-interview bij een systeemtherapeut	87
Diepte-interview bij een hypnotherapeut	89
Diepte-interview bij een relatie- en communicatiecoach.....	91
Diepte-interview bij een bedrijfsadviseur	93
Diepte-interview bij een klinische psycholoog	95
Diepte-interview bij een coach/trajectbegeleider.....	97
Diepte-interview bij een psychotherapeut	99
Diepte-interview bij een bemiddelaar in hoofdberoep (schriftelijk)	101
Diepte-interview bij een accountant (schriftelijk)	103
Bijlage 3: diepte-interviews advocaat-bemiddelaars.....	105
Diepte-interview bij advocaat-bemiddelaar 1	105
Diepte-interview bij advocaat-bemiddelaar 2.....	109
Diepte-interview bij advocaat-bemiddelaar 3.....	111
Diepte-interview bij advocaat-bemiddelaar 4.....	113
Diepte-interview bij advocaat-bemiddelaar 5.....	116
Diepte-interview bij advocaat-bemiddelaar 6.....	118

Diepte-interview bij advocaat-bemiddelaar 7.....	121
Diepte-interview bij advocaat-bemiddelaar 8.....	124
Diepte-interview bij advocaat-bemiddelaar 9.....	126
Diepte-interview bij advocaat-bemiddelaar 10.....	128
Diepte-interview bij advocaat-bemiddelaar 11.....	131
Diepte-interview bij advocaat-bemiddelaar 12.....	133
Bijlage 4: online enquête voor burgers.....	136

...

Lijst van afkortingen

AGB: Alternatieve Geschillenbeslechting

AGO: Alternatieve Geschillenoplossing

ADR: Alternative Dispute Resolution

EOT: Echtscheiding door Onderlinge Toestemming

FBC: Federale Bemiddelingscommissie

Lijst van bijlagen

Bijlage 1: het toestemmingsformulier (*informed consent*)

Bijlage 2: twaalf diepte-interviews bij derde groep bemiddelaars

Bijlage 3: twaalf diepte-interviews bij advocaat-bemiddelaars

Bijlage 4: enquête voor burgers die hebben bemiddeld bij een advocaat-bemiddelaar

Afdeling 1: probleemstelling, onderzoeksvraag en onderzoeksmethode

Inleiding

Situering

1. Dagelijks komen mensen in contact met elkaar. Het is meer dan normaal dat hieruit wel eens onenigheden ontstaan. Ieder mens heeft immers zijn eigen behoeften en belangen. Wanneer deze onenigheden handelen over het uitoefenen van juridische rechten, is er sprake van een geschil. De meest bekende manier om een geschil op te lossen, is naar de rechtbank stappen. Een rechter spreekt zich uit over de zaak waardoor partijen zich moeten neerleggen bij diens uitspraak. De oplossing ligt in de handen van een derde, namelijk de rechter. In een gerechtelijke procedure spreekt deze zich uit over juridische argumenten en oplossingen en is er minder plaats voor creativiteit. De banden en relaties tussen partijen worden door een gerechtelijke procedure verstoord. Een gerechtelijke procedure heeft mogelijk tot gevolg dat standpunten van partijen verharderen en hierdoor communicatie tussen hen nog meer bemoeilijkt of onmogelijk wordt. Het rechtssysteem heeft pijnpunten. Vaak bestaat een conflict uit meer dan louter gelijk halen en is er nood aan een win-win oplossing waarbij elke partij zich begrepen en erkend voelt. Dit is mogelijk door pistes te bewandelen waarbij partijen hun oplossing zelf in handen hebben en zich niet moeten neerleggen bij een uitspraak van een rechter. Dit noemt de alternatieve geschillenoplossing (AGO) of alternative dispute resolution (ADR).

2. Bemiddeling is een van de vormen¹ van ADR en is al een eeuwenoude praktijk dat decennialang wordt gebruikt. Het is immers zo oud als de mens zelf, maar in België kreeg bemiddeling globaal pas een officiële erkenning door de eerste bemiddelingswet van 2005. Omdat deze bemiddelingswet hiaten en lacunes vertoonde, werd deze aangepast door de nieuwe bemiddelingswet van 2018. Deze aanpassing zorgde ervoor dat bemiddeling de laatste jaren steeds meer in de kijker werd gezet. Bemiddeling gebeurt onder leiding van een neutrale derde, namelijk de bemiddelaar. Een bemiddelaar zal partijen begeleiden om tot een oplossing te komen, waarbij het de bedoeling is dat partijen zelf een oplossing overeenkomen. Binnen de bemiddeling wordt ruimte gecreëerd voor het verhaal en de persoonlijke conflictbeleving van partijen. De bemiddelaar tracht te werken aan het herstel van communicatie en het behoud van de band of relatie tussen deze partijen. Zo worden verhandingen van standpunten vermeden en een win-win oplossing nagestreefd. Er berstaan drie groepen bemiddelaars binnen het bemiddelingslandschap, namelijk de notarissen, de advocaten en de derde groep bemiddelaars. Deze laatste groep bemiddelaars bestaat uit bijvoorbeeld psychologen, therapeuten, coaches, adviseurs, accountants, deurwaarders, etc. De voorbeelden zijn verregaand. Iedere bemiddelaar die geen notaris of advocaat is, is een bemiddelaar van de derde groep.

¹ Enkele andere vormen van ADR zijn verzoening (art 731-734 Ger.W.) of collaboratieve onderhandelingen (art 1738-1747 Ger.W.).

3. In deze masterproef wordt uitgegaan van een vooropgestelde norm, namelijk dat de advocaat-bemiddelaar niet te juridisch mag bemiddelen. Dit zou een invloed kunnen hebben op de kwaliteit van bemiddeling, dat hieronder nader wordt toegelicht. Er zal onderzocht worden of de advocaat-bemiddelaar in Vlaanderen te juridisch bemiddelt. Vandaar de titel van deze thesis: *De advocaat als bemiddelaar in Vlaanderen: een te juridische benadering?* Onder 'een te juridische benadering' binnen deze thesis wordt verstaan dat de advocaat-bemiddelaar veel belangstelling heeft voor juridische aspecten (1) en minder belangstelling heeft voor niet-juridische aspecten (2) tijdens bemiddeling. Deze thesis vertrekt aldus vanuit deze veronderstellingen en geeft een kritische reflectie weer of deze veronderstellingen zich in de praktijk ook daadwerkelijk voordoen in bemiddelingen bij advocaat-bemiddelaars. Deze kritische reflectie zal benaderd worden vanuit drie percepties, namelijk die van derde groep bemiddelaars, advocaten-bemiddelaars en burgers die hebben bemiddeld bij een advocaat-bemiddelaar.

4. Wat de juridische aspecten betreft, wordt gekeken of de advocaat-bemiddelaar meer dan louter objectieve juridische informatie levert tijdens de bemiddeling. Dit houdt verschillende bestanddelen in. Er zal onderzocht worden welke juridische informatie door de advocaat-bemiddelaar wordt gegeven, aan wie deze informatie wordt meegegeven, of hij/zij voorbeelden van eerdere rechterlijke uitspraken aanhaalt en of hij/zij het bemiddelingsgesprek naar een juridische oplossing stuurt. Daarnaast worden nog andere factoren onderzocht die een te juridische bemiddeling inhouden. Hiermee wordt eerstens de bijstand van een advocaat tijdens bemiddelingsgesprekken bedoeld. Er zal onderzocht worden of er een verschil is in de mate van juridische informatie leveren wanneer partijen worden bijgestaan door een advocaat of niet. Er zal gekeken worden of de advocaat-bemiddelaar de mate van juridische benadering aanpast afhankelijk van de aanwezigheid van advocaten bij partijen. Ten tweede zal de locatie van de bemiddeling onderzocht worden. Dit houdt verband met een te juridische benadering indien partijen bemiddeld hebben in een advocatenkantoor of op het advocatenbureau en ze deze locatie te zakelijk of juridisch vonden.

5. Anderzijds houdt het onderzoek naar een te juridische benadering een analyse in naar de mate waarin de advocaat-bemiddelaar oog heeft voor niet-juridische aspecten tijdens bemiddeling. In dit onderdeel wordt onderzocht of de advocaat-bemiddelaar oog heeft voor communicatieve problemen, emoties, actief luistert en hij/zij inlevingsvermogen toont tijdens het bemiddelingsgesprek. Ook zal getoetst worden welke benaderingswijze de advocaat-bemiddelaar bij deze niet-juridische aspecten toepast en dus op welke wijze deze met de niet-juridische aspecten omgaat.

Probleemstelling

6. Bemiddeling is zijn opmars bezig en kent veel voordelen. Zo wordt de gerechtelijke achterstand en werklast van de rechtbanken verminderd dankzij geslaagde bemiddelingen. In 2021 werd een onderzoek gevoerd naar de ervaring van advocaat-bemiddelaars met bemiddeling. Alhoewel het merendeel tijdens dit onderzoek een hoog slaagpercentage van bemiddeling aanduidde, heeft 17,14% van de respondenten aangeduid dat ze slechts in een klein aantal gevallen tot een akkoord zouden komen tijdens bemiddeling.² WIJNANT gaf aan dat het de advocaat-bemiddelaar ten goede zou komen om stil te staan bij de factoren die deze slaagkans naar beneden zouden halen, evenals het durven in vraag te stellen van de bemiddelingsmethode van advocaat-bemiddelaars. Dit onderzoek situeerde zich over heel België. Daarnaast voerde de barometer van 2021 een onderzoek naar bemiddeling bij alle bemiddelaars over België. Tweejaarlijks organiseert de Federale Bemiddelingscommissie (FBC) dergelijk onderzoek om de cijfers van bemiddeling in kaart te brengen. Door de wetwijzigingen wordt een stijging van het aantal bemiddelingen beoogd, evenals een stijging van het slaagpercentage en de bekendmaking van bemiddeling. Het is dan ook de bedoeling dat deze vorm van alternatieve geschillenoplossing kwalitatieve oplossingen biedt die op lange termijn werken. De barometers van de FBC situeren zich op nationaal vlak en beperken zich niet tot één specifieke groep bemiddelaars, noch tot één specifiek gebied. De resultaten zijn te ruim om te kunnen doortrekken naar Vlaanderen en zeker niet naar advocaat-bemiddelaars. Het onderzoek van T. WIJNANT focust zich deels op advocaat-bemiddelaars, maar in beperkte mate en op Belgisch niveau.

7. Er zijn al heel wat initiatieven en acties ondernomen om bemiddeling bekender en succesvoller te maken. Niet alleen literatuuronderzoeken, maar ook empirische onderzoeken zijn de voorbije jaren gebeurd. Echter vonden deze empirische onderzoeken op nationaal niveau plaats en focusten ze zich niet specifiek op de bemiddelingsmethode van advocaat-bemiddelaars. Zo kon bemiddelingsmethode van de advocaat-bemiddelaar niet in vraag gesteld worden, omdat resultaten over bemiddelingen specifiek bij advocaat-bemiddelaars ontbraken. Daarnaast is de dag van vandaag geen onderzoek gevoerd naar burgers die hebben bemiddeld bij een advocaat-bemiddelaar, wellicht omdat dit een gevoelig onderwerp is. Gelet op deze lacunes, wordt in deze masterproef de benaderingswijze van de advocaat-bemiddelaar tijdens bemiddelingen onderzocht. Dit zal zich situeren op het niveau van Vlaanderen aangezien dergelijk onderzoek ontbreekt. De benaderingswijze van de advocaat-bemiddelaar wordt in vraag gesteld en er wordt geanalyseerd of deze benaderingswijze een te juridische benadering inhoudt. Indien dit het geval is, wordt getoetst of deze te juridische benadering een hinderpaal vormt voor bemiddelingen. In deze masterproef wordt vertrokken vanuit drie perspectieven, namelijk de derde groep bemiddelaars, advocaat-bemiddelaars en burgers die hebben bemiddeld bij een advocaat-bemiddelaar.

² T. WIJNANT, *Bemiddeling in balans*, Brussel, Lefebvre Sarrut Belgium NV, 2021, 251.

Relevantie

8. Het is duidelijk dat bemiddeling alsmaar gepromoot wordt en verscheidende initiatieven werden genomen om dit concept bekender te maken. Het is immers een goed alternatief voor een gerechtelijke procedure en er is plaats voor creativiteit, communicatie en onderhoud van relaties. Het voeren van het onderzoek naar de benaderingswijze van de advocaat-bemiddelaar in Vlaanderen en of deze benaderingswijze te juridisch is, is relevant voor verscheidende redenen. Dit omvat zowel een theoretische als praktische relevantie. Eerstens zorgt dit onderzoek voor een omkadering van het concept bemiddeling in het bemiddelingslandschap. Zo wordt het concept bemiddeling, evenals het concept bemiddelaar uiteengezet. Daarnaast zal ook de belangrijkste instantie aan bod komen, namelijk de FBC. Daarnaast heeft deze masterproef een groot praktische relevantie. De empirische onderzoeken dragen bij tot een kwalitatievere bemiddeling. Het is van belang om bemiddeling optimaal te laten verlopen aangezien deze vorm van alternatieve geschillenoplossing steeds bekender wordt. Door de diepte-interviews én enquêtes af te nemen, wordt gekeken welke factoren een negatieve invloed hebben op bemiddeling. Door in vraag te stellen of de advocaat-bemiddelaar te juridisch bemiddelt, wordt vertrokken vanuit twee punten, namelijk juridische aspecten en niet-juridische aspecten. Dit gebeurt door eerstens het perspectief van de derde groep bemiddelaars over advocaat-bemiddelaars weer te geven. Vervolgens zal worden nagegaan welke van de beide aspecten aan bod komen bij bemiddelingen en hoe burgers dit ervaren. Door deze onderzoeken kunnen advocaat-bemiddelaars hun werkwijze aanpassen waardoor dit bemiddeling alsmaar ten goede komt. Daarnaast leidt een kwalitatievere bemiddeling tot een stijging van het aantal geslaagde bemiddelingen. Dit vermindert de gerechtelijke achterstand en werklast van de rechtbanken.

9. Er is een lacune met betrekking tot empirische onderzoeken naar advocaat-bemiddelaars. WIJNANT voerde een onderzoek uit naar de houding van advocaat-bemiddelaar ten opzichte van bemiddeling, maar een onderzoek naar de factoren die een invloed kunnen hebben op het aantal bemiddelingen en diens kwaliteit ontbrak. Er is geen onderzoek gevoerd naar de benaderingswijze van advocaat-bemiddelaars in Vlaanderen.

10. Tenslotte maakt de Belg volgens de barometer 2021 van de FBC nog steeds te weinig gebruik van bemiddeling. Er is een wanverhouding tussen de vraag naar bemiddelingen en het aanbod van bemiddelaars en dus ook advocaat-bemiddelaars. Het aantal advocaat-bemiddelaars stijgt, terwijl de vraag naar bemiddelingen niet vaak voorkomt.³ Zo duidde het merendeel, namelijk 36% van de bemiddelaars, in de barometer 2021 van de FBC aan dat ze niet hebben bemiddeld in 2021.⁴ Door bemiddeling bij advocaat-bemiddelaars optimaal te laten verlopen, wordt deze wanverhouding verminderd. Advocaat-bemiddelaars sturen hun bemiddelingsmethode bij waardoor bemiddeling kwalitatiever wordt. Een kwalitatieve bemiddeling zorgt op zijn beurt voor meer promotie. Burgers die hebben bemiddeld bij een advocaat-bemiddelaar en hier tevreden over zijn, maken op hun beurt promotie voor bemiddeling bij een advocaat-bemiddelaar. Vandaar dat de wanverhouding tussen de

³ R. BOONE, "Advocaten staan grotendeels positief tegenover bemiddeling", *Juristenkrant* 2019, nr. 392, 9.

⁴ Centrale dag van de Mediationweek, 11 tot 16 oktober 2021, FBC, [bemiddeling barometer 2021 over heel BE.pdf](#), 27.

vraag naar bemiddeling en het aanbod van het aantal advocaat-bemiddelaars zou verminderen. Dit onderzoek is relevant voor alle deelnemers van bemiddeling in de praktijk. Dit betekent niet louter bemiddelende partijen en advocaat-bemiddelaars, maar alle personen en instanties die zich inzetten om bemiddeling te promoten. Kortom, deze masterproef is relevant voor ieder die met bemiddeling te maken heeft of in de toekomst te maken zal hebben.

Methodologie

11. Het onderzoek van deze masterproef is multidisciplinair. Dit betekent dat verschillende academische disciplines op een verweven manier gehanteerd worden. De verschillende disciplines hangen samen, namelijk het recht en de psychologie. Door het onderzoeken van de benaderingswijze van de advocaat-bemiddelaar en diens oog voor juridische en niet-juridische aspecten, zal het psychologisch effect van de bemiddeling nagegaan worden.

12. Deze masterproef vangt aan met een kort literatuuronderzoek over bemiddeling. In deze afdeling wordt het begrip bemiddeling, de kenmerken, soorten en het wettelijk kader geschetst. De rol van bemiddelaar wordt kort beschreven, dat gelijk loopt met de kenmerken van bemiddeling. Nadien wordt het empirisch onderzoek beschreven. Dit omvat 24 diepte-interviews bij twee groepen bemiddelaars, waarvan eerst twaalf diepte-interviews bij de derde groep bemiddelaars aan bod komen. Nadien worden twaalf diepte-interviews bij advocaat-bemiddelaars besproken. Ook werden 70 online enquêtes ingevuld door burgers die hebben bemiddeld bij een advocaat-bemiddelaar. Het doel, de verantwoording en gedetailleerde uiteenzetting van deze onderzoeken worden in de onderstaande hoofdstukken verder toegelicht.

Onderzoeksvraag

13. Het doel van deze scriptie is te achterhalen of de advocaat-bemiddelaar in Vlaanderen bemiddeling vanuit een te juridisch oogpunt benadert en deze benadering invloed heeft op de kwaliteit van bemiddeling. Dit wordt onderzocht door de toepassing van juridische en niet-juridische aspecten tijdens bemiddelingen van advocaat-bemiddelaars te evalueren. Bovendien zal geanalyseerd worden hoe de advocaat-bemiddelaar met beide aspecten om gaat. Aan de hand van de centrale onderzoeksvraag "*Bemiddelt de advocaat-bemiddelaar in Vlaanderen te juridisch?*" voer ik een kritische analyse uit over de al dan niet te juridische benaderingswijze van de advocaat-bemiddelaar.

14. Om een antwoord op bovenstaande centrale onderzoeksvraag te formuleren, worden volgende subonderzoeksvragen gesteld:

- Wat is bemiddeling?
- Welk perspectief hebben derde groep bemiddelaars over advocaat-bemiddelaars?
- In welke mate heeft de advocaat-bemiddelaar aandacht voor juridische aspecten tijdens bemiddeling?
- In welke mate heeft de advocaat-bemiddelaar aandacht voor niet-juridische aspecten tijdens bemiddeling?

De eerste subonderzoeksvraag is een beschrijvende vraag omdat deze vraag tracht te omschrijven wat bemiddeling inhoudt. Het antwoord op deze vraag geeft een nauwkeurig en overzichtelijk beeld van bemiddeling door het begrip, kenmerken, soorten en toepasselijke wetgeving te bespreken. Deze subonderzoeksvraag wordt beantwoord door een kort literatuuronderzoek.

De tweede subonderzoeksvraag leunt nauw aan bij een evaluerende vraag aangezien de derde groep bemiddelaars de advocaat-bemiddelaars evalueren in het licht van hun eigen percepties. Deze vraag gaat over de perceptie die de derde groep bemiddelaars hebben over de advocaat-bemiddelaars en niet een daadwerkelijke evaluatie van de benaderingswijze van advocaat-bemiddelaars aangezien meeste derde groep bemiddelaars zelf niet aanwezig zijn bij bemiddeling door een advocaat-bemiddelaar, behoudens in de gevallen van co-bemiddeling. Deze subonderzoeksvraag zal beantwoord worden door het afnemen van diepte-interviews bij twaalf bemiddelaars van de derde groep.

De derde subonderzoeksvraag is een evaluerende onderzoeksvraag omdat het bemiddeling beoordeelt in het licht van een vooropgestelde norm, namelijk het niet te juridische benaderen als advocaat-bemiddelaar van bemiddeling. Het evalueert in welke mate de advocaat als bemiddelaar juridische informatie meegeeft, juridisch stuurt, oog heeft voor niet-juridische aspecten en hoe deze bemiddelaar omgaat met deze aspecten. De laatste subonderzoeksvraag is ook een evaluerende vraag. Deze vraag beoordeelt de mate waarin advocaat-bemiddelaars aandacht hebben voor niet-juridische aspecten tijdens bemiddeling. Deze twee subonderzoeksvragen worden beantwoord door twaalf diepte-interviews bij advocaat-bemiddelaars en 70 online enquêtes bij burgers die hebben bemiddeld bij een advocaat-bemiddelaar.

Literatuuronderzoek

15. Eerstens wordt een kort literatuuronderzoek gevoerd naar bemiddeling. Dit heeft tot doel de algemene lezer te informeren over het concept bemiddeling en bemiddelaar. De algemene lezer is in deze thesis de lezer zonder een juridische achtergrond. Zo kunnen personen die geïnteresseerd zijn in bemiddeling of in de toekomst gaan bemiddelen bij een bemiddelaar, een beter zicht hebben op wat bemiddeling en een bemiddelaar inhouden. De algemene lezer hoeft niet eerst andere documenten te raadplegen alvorens deze thesis te kunnen begrijpen.

16. Het literatuuronderzoek houdt in dat juridische bronnen over bemiddeling geconsulteerd worden, zoals wetgeving, rechtsleer en online bronnen. Om bemiddeling in de ruimste zin van het woord en niet louter juridisch te benaderen, werden ook niet-juridische bronnen gehanteerd, zoals handboeken of tijdschriftartikelen van psychologen, sociologen, etc. Bemiddeling is immers een ruim begrip en kan vanuit verschillende invalshoeken benaderd worden. Dit mag niet enkel als een juridisch concept aanschouwd worden aangezien zoveel meer schuilt achter bemiddeling. Zoals eerder vermeld, is er plaats voor emoties, naar elkaar luisteren en onderhoud van relaties.

Diepte-interviews bij derde groep bemiddelaars

17. Naast het literatuuronderzoek, werd ook een empirisch onderzoek uitgevoerd. Dit betekent dat zelf een onderzoek werd uitgevoerd door eigen waarnemingen, zoals interviews en enquêtes. Het eerste onderdeel van dit praktisch onderzoek bestaat uit twaalf diepte-interviews bij bemiddelaars van de derde groep, namelijk bemiddelaars die geen notaris of advocaat zijn. Hierdoor werden de standpunten over advocaat-bemiddelaars onderzocht

18. De respondenten situeerden zich over heel Vlaanderen, aangezien het onderzoek naar de benaderingswijze van advocaat-bemiddelaars zich ook situeerde op Vlaams niveau. 10 van de 12 interviews vonden plaats via een videogesprek of telefoongesprek omdat dit de voorkeur genoot van respondenten. Daarnaast waren andere respondenten in tijd en ligging niet haalbaar. Twee respondenten hebben het interview schriftelijk ingevuld. Alle interviews werden afgenomen binnen een tijdspanne van drie weken. Er werd gekozen om diepte-interviews af te nemen zodat meer informatie kan verzameld worden over advocaat-bemiddelaars door mondelinge vragen te stellen. Hierdoor was er de mogelijkheid om bijvragen of doorvragen te stellen. Deze diepte-interviews zijn semigestructureerd. Dit houdt in dat er een vragenlijst gebruikt werd met algemene vragen, maar hiervan afgeweken werd door bijvoorbeeld door te vragen indien respondenten iets interessants vermeldden. Bovendien bestonden de vragenlijsten uit open vragen om uitgebreide antwoorden te verzamelen.

19. Om respondenten voor deze diepte-interviews te verzamelen, werd de lijst van bemiddelaars op www.fbc-cfm.be geconsulteerd, dit is de officiële website van de Federale Bemiddelingscommissie. Door in de opzoekcriteria verschillende beroepen aan te duiden, werden derde groep bemiddelaars geselecteerd en dit over heel Vlaanderen. Er werd via mail contact opgenomen met elke bemiddelaar en vervolgens kwam een videogesprek of telefoongesprek, behoudens de twee schriftelijke interviews. De beroepen van de bemiddelaars van de derde groep zijn terug te vinden in bijlage twee. Er werd gezorgd voor voldoende variatie zodat de houdingen van verschillende derde groep bemiddelaars onderzocht konden worden. Elke respondent heeft ook het toestemmingsformulier⁵ ingevuld.

20. Het doel dit onderzoek is een eerste overzicht te bieden van mogelijke valkuilen van advocaat-bemiddelaars tijdens bemiddelingen. Door de derde groep bemiddelaars te ondervragen, wordt gekeken waar de pijnpunten zitten in bemiddelingen door advocaat-bemiddelaars. Beide groepen komen immers regelmatig met mekaar in contact. Er werd nagegaan hoe de derde groep bemiddelaars de advocaat als bemiddelaar beschouwden, in welke mate deze twee groepen met elkaar in contact kwamen en wat volgens hun de voor- en nadelen van een advocaat-bemiddelaar waren. Zo kon reeds onderzocht worden of de advocaat-bemiddelaar te juridisch bemiddelt vanuit het perspectief van de derde groep bemiddelaar.

⁵ Zie bijlage 1.

21. Bovendien werd gekeken of de standpunten van de derde groep bemiddelaars aansloten op de visie van de advocaat-bemiddelaars. Dit houdt in of de advocaat-bemiddelaar bemiddelt zoals de derde groep bemiddelaar denkt dat deze bemiddelt. De valkuilen die deze groep aan de advocaat-bemiddelaars toeschreven, werden onderzocht. Door deze interviews eerst af te nemen, werden de resultaten hiervan afgestemd op de vragen die in de interviews aan advocaat-bemiddelaars zouden gesteld worden. Daarnaast kunnen advocaat-bemiddelaars hun bemiddelingsmethode bijsturen aangezien de derde groep bemiddelaars aanbevelingen geven in dit onderzoek. De resultaten uit deze interviews zijn aldus van belang voor advocaat-bemiddelaars.

Diepte-interviews bij advocaat-bemiddelaars

22. Na het beëindigen van de twaalf diepte-interviews bij de derde groep bemiddelaars, werden twaalf diepte-interviews afgenomen bij advocaat-bemiddelaars in Vlaanderen. 10 van de 12 interviews vonden plaats via video- of telefoongesprek. Twee interviews vonden plaats via een face-to-face gesprek omdat deze respondenten vlot in ligging en tijd bereikbaar waren. Deze interviews werden afgenomen binnen een tijdspanne van vier weken, aangezien niet elke respondent onmiddellijk tijd kon vrijmaken. Ook deze interviews zijn semigestructureerd aangezien in elk interview werd doorgevraagd over bepaalde antwoorden. De vragenlijst bestond uit open vragen.

23. Het kiezen en benaderen van deze respondenten verliep op dezelfde wijze als bij de derde groep bemiddelaars. Zo werd opnieuw de lijst van bemiddelaars op www.fbc-cfm.be geconsulteerd en in de zoekcriteria 'advocaten' aangeduid over heel Vlaanderen. Er werd via mail contact opgenomen met elke bemiddelaar. Elke respondent heeft ook in dit onderzoek het toestemmingsformulier⁶ ingevuld. De respondenten zijn advocaat-bemiddelaars in verschillende rechtstakken en aangelegenheden. Het onderzoek van deze masterproef beperkt zich immers niet tot één specifieke soort bemiddeling, maar focust zich in het algemeen op de benaderingswijze van de advocaat-bemiddelaar in Vlaanderen.

24. Deze diepte-interviews hebben tot doel informatie te verzamelen over de benaderingswijze van advocaat-bemiddelaars in Vlaanderen. Zo werd gepeild naar de mate waarin ze aandacht hadden voor juridische en niet-juridische aspecten tijdens bemiddelingen. Dit vormde een eerste werkelijke weergave van de benaderingswijze van advocaat-bemiddelaars. Door deze interviews af te nemen, konden de resultaten hiervan afgestemd worden op de vragen die gesteld zouden worden in de enquêtes aan burgers die hebben bemiddeld bij een advocaat-bemiddelaar.

25. De resultaten uit deze interviews zijn van belang voor advocaat-bemiddelaars, de FBC en instanties die de opleidingen tot bemiddelaar organiseren. Aanvullend kunnen ook de lezers zonder juridische achtergrond kennis maken met de bemiddelingsmethoden van advocaat-bemiddelaars.

⁶ Zie bijlage 1.

Enquêtes

26. Na het beëindigen van alle diepte-interviews, werd online een enquête⁷ gepubliceerd en verspreid via sociale media, namelijk Facebook en LinkedIn. Aangezien het onderzoek van deze thesis gesitueerd is over heel Vlaanderen, werden de enquêtes slechts online georganiseerd en verspreid. Zo werden respondenten vlotter bereikt en bestond de mogelijkheid om respondenten over heel Vlaanderen te verzamelen. De enquêtes werden als laatste onderzoek georganiseerd zodat de antwoorden uit alle diepte-interviews afgestemd konden worden op de vragen in de enquête. Dit werd verspreid door de auteur van deze masterproef, andere studenten, oud-studenten, kennissen en de vereniging Bemiddeling VZW. Deze anonieme enquête bestaat uit 24 vragen en heeft als populatie burgers die hebben bemiddeld bij een advocaat-bemiddelaar in Vlaanderen. De vragen zijn open vragen, ja-nee vragen of evaluerende vragen. Deze laatste soort vragen werden beantwoord door een score op een schaal van tien aan te duiden.

27. Met deze enquête werd aan de burgers gevraagd in welke mate de advocaat-bemiddelaar aandacht had voor juridische aspecten tijdens de bemiddeling (bijvoorbeeld juridische informatie, juridisch advies, sturing, zakelijke locatie) en in welke mate de advocaat-bemiddelaar aandacht had voor niet-juridische aspecten (bijvoorbeeld emoties, communicatie, empathie, actief luisteren, onbevooroordeeld zijn). De steekproef van de enquête zijn 70 burgers die partij waren bij bemiddeling bij een advocaat-bemiddelaar in Vlaanderen. Het doel van dit onderzoek is na te gaan hoe de advocaat-bemiddelaar in Vlaanderen bemiddelt en of deze bemiddeling te juridisch is.

28. Dit onderzoek vormt een representatief beeld over de benaderingswijze van de advocaat-bemiddelaar in Vlaanderen aangezien de enquêtes werden ingevuld door burgers die hebben bemiddeld bij een advocaat-bemiddelaar en niet door een advocaat-bemiddelaar zelf. Daarnaast vormt dit onderzoek een aanzet tot uitgebreider onderzoek waarbij meer burgers worden ondervraagd.

⁷ Zie bijlage 4.

Beperking

29. Dit onderzoek beperkt zich tot de benaderingswijze van een advocaat als bemiddelaar. Advocaten die hun cliënten bijstaan bij als partijondersteuners bij bemiddelingen worden buiten beschouwing gelaten.⁸ Gelet op de beperking tot bemiddeling, worden de andere alternatieve vormen niet besproken. Het empirisch onderzoek beperkt zich territoriaal tot Vlaanderen en dus de Vlaamse Balie. De conclusies uit de diepte-interviews en enquêtes mogen niet doorgetrokken worden naar andere balies, noch naar het buitenland.

30. Twaalf diepte-interviews werden louter bij de derde groep bemiddelaars afgenomen. Notarissen werden hierbij buiten beschouwing gelaten aangezien hier reeds onderzoek over gevoerd werd.⁹ De enquêtes werden ingevuld door burgers die hebben bemiddeld bij advocaat-bemiddelaars in Vlaanderen. Burgers die nog niet in contact zijn gekomen met een advocaat-bemiddelaar vallen buiten dit onderzoek. Het doel van dit onderzoek is immers na te gaan of de advocaat-bemiddelaar in Vlaanderen te juridisch bemiddelt. Burgers die niet hebben bemiddeld bij een advocaat-bemiddelaar in Vlaanderen, kunnen dan ook geen antwoord bieden op de onderzoeksvragen.

31. Omwille van de beperkte omvang van deze masterproef, vermelden de diepte-interviews van beide groepen bemiddelaars in de bijlagen van deze masterproef slechts de belangrijkste vragen en antwoorden van deze respondenten.

⁸ Voor een overzicht van de houding van advocaten als partijondersteuner, zie T. WIJNANT, *Bemiddeling in balans*, Brussel, Lefebvre Sarrut Belgium NV, 2021, 242-246.

⁹ Voor een onderzoek naar notaris-bemiddelaars, zie A. STRAUVEN, *Bemiddeling en bemiddelingsgerichte technieken in het Nederlandstalige notariaat bij familiale conflicten*, masterproef rechten UHasselt, 2020-2021, 188.

Afdeling 2: bemiddeling

1.1 Begrip

32. Bemiddeling is een alternatieve vorm van geschillenoplossing. Alternatieve geschillenoplossing is elke vorm van geschillenoplossing die niet via een rechterlijke uitspraak geschiedt.¹⁰ Er is een verschil tussen alternatieve geschillenoplossing en alternatieve geschillenbeslechting (AGB). Bij AGB wordt een bindende beslissing opgelegd door een derde, zoals een uitvoerbaar vonnis waar partijen niet van kunnen afwijken.¹¹ Bemiddeling is geen vorm van AGB aangezien partijen zelf de beslissing in handen hebben.¹² Beide begrippen mogen niet door elkaar gehaald worden.

33. Bemiddeling kent een verre gaande geschiedenis en is zo oud als de mens zelf. Tijdens alle periodes in de geschiedenis zijn er bemiddelende rollen geweest om tot een oplossing van een conflict te komen, ook al werd dit in de verre gaande geschiedenis niet geregeld of niet verder aandacht aan besteed. Er bestaan talloze definities van het begrip bemiddeling. Een synoniem van dit begrip is 'mediation'. De wettelijke definitie van bemiddeling wordt omschreven als *"een vertrouwelijk en gestructureerd proces van vrijwillig overleg tussen conflicterende partijen, met de medewerking van een onafhankelijke, neutrale en onpartijdige derde die de communicatie vergemakkelijkt en die poogt de partijen ertoe te brengen zelf een oplossing uit te werken."*¹³

34. Michelle Guillauma-Hofnung definieert bemiddeling als volgt: "Globalement la médiation se définit avant tout comme un processus de communication éthique reposant sur la responsabilité et l'autonomie des participants, dans lequel un tiers – impartial, indépendant, neutre, sans pouvoir décisionnel ou consultatif, avec la seule autorité que lui reconnaissent les médiateurs – favorise par des entretiens confidentiels l'établissement, le rétablissement du lien social, la prévention ou le règlement de la situation en cause".¹⁴

35. Bemiddeling wordt doorgaans opgevat als een handeling waarbij een persoon of entiteit, de bemiddelaar genaamd, helpt met het oplossen van geschillen. De bemiddelaar gebruikt verschillende technieken om dialoog tussen partijen te bevorderen.¹⁵ Er wordt gestreefd naar oplossingen waarbij ieders belangen in aanmerking worden genomen.

36. *"The ostensible purpose of mediation is to ameliorate danger, pacify hurt feelings, and create safe spaces within which dialogue can replace debate, where interest-based negotiation can*

¹⁰ E. LANCKSWERDT, "Alternatieve geschillenoplossing. Bevorderd door de rechter", NJW 2019, nr. 400, 270.

¹¹ Bijvoorbeeld arbitrage of bindende derdenbeslissing.

¹² *Infra* 30, nr. 46.

¹³ Art. 1723/1 Gerechtelijk Wetboek.

¹⁴ M. GUILLAUME-HOFNUNG, *La médiation*, Parijs, PUF, 2009, 72.

¹⁵ K. CHANDLER-OLCOTT en K.A. HINCHMAN, "Mediation", *Journal of Adolescent & Adult Literacy* 2018, Vol. 62, Nr. 1, 5-6.

*substitute for a struggle for power.*¹⁶ Aldus zal een machtsstrijd vervangen worden door een onderhandeling.

37. Uit bovenstaande kan geconcludeerd worden dat bemiddeling geen eenduidig begrip is en auteurs uit diverse wetenschappen dit begrip verschillend definiëren.

1.2 Wettelijk kader

1.2.1 Europese bemiddelingsrichtlijn

38. Op Europees vlak werd in 2008 een Europees bemiddelingsrichtlijn ingevoerd die van toepassing is op bemiddeling van grensoverschrijdende geschillen in burgerlijke en handelszaken. Het doel van deze richtlijn is het vergemakkelijken van alternatieve geschillenbeslechting en minnelijke schikking van geschillen te bevorderen door bemiddeling aan te moedigen. Deze richtlijn gaf een wettelijke definitie aan bemiddeling/mediation, evenals een definitie aan de term 'bemiddelaar/mediator'. De definitie van mediation in deze bemiddelingsrichtlijn luidt als volgt:

*"Een gestructureerde procedure, ongeacht de benaming, waarin twee of meer partijen bij een geschil zelf pogen om op vrijwillige basis met de hulp van een bemiddelaar/mediator hun geschil te schikken. Deze procedure kan door de partijen worden ingeleid of door een rechterlijke instantie worden voorgesteld of gelast, dan wel in een lidstaat wettelijk zijn voorgeschreven."*¹⁷

Op Belgisch vlak veranderde er niets. België voldeed immers al aan de minimumvereisten van deze richtlijn door de bemiddelingswet van 2005. Het Belgisch recht gaat zelfs verder dan de Europese regelgeving en bepaalt dat bemiddeling niet alleen in grensoverschrijdende geschillen, maar ook in niet- grensoverschrijdende geschillen toepassing kan vinden.¹⁸

1.2.2 De bemiddelingswet 2005

39. Op nationaal niveau was het wachten tot 21 februari 2005 op een eerste globale bemiddelingswet.¹⁹ Deze wet voerde een zevende deel in het Gerechtelijk Wetboek met als titel 'Bemiddeling' en gaf bemiddeling een helderdere plaats in het burgerlijk procesrecht. De bedoeling van dit wetgevend initiatief was een duidelijk statuut te geven aan een sociaal wenselijk, conflict vermijdend model dat niet langer gepaard ging met juridisch nadelige gevolgen zoals het ontbreken van uitvoerbare kracht van een bemiddelingsakkoord.²⁰ Ook op de invoering van deze wet kwam

¹⁶ K. CLOKE, *Mediating Dangerously: The Frontiers of Conflict Resolution*, Jossey-Bass Publisher, San Francisco, 2001, p 3.

¹⁷ Art. 3, a) Richtl. van het Europees Parlement en de Raad nr. 2008/52/EG, 21 mei 2008 betreffende bepaalde aspecten van bemiddeling/mediation in burgerlijke en handelszaken, *Pb.L.* 24 mei 2008, 136/6.

¹⁸ T. WIJNANT, *Bemiddeling in balans*, Brussel, Lefebvre Sarrut Belgium NV, 2021, 198.

¹⁹ Wet 21 februari 2005 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek in verband met de bemiddeling, *BS* 22 maart 2005.

²⁰ B. ALLEMEERSCH, "Een geactualiseerde inleiding tot de bemiddelingswet", in R. VAN RANSBEECK, B. ALLEMEERSCH, K. ANDRIES, B. ASSCHERICKX, H. DE BACKER, S. DE BAUW, F. FLEERACKERS, B. GAYSE, C. JACOBS en J. LOKIN (eds.), *Bemiddeling*, Brugge, die Keure, 2008, 23.

kritiek. Eerstens diende de bemiddelingswet te zorgen voor een bevordering van bemiddelingen en rechters van hun werk te ontlasten. Echter werd dit doel niet bereikt.²¹ Bovendien ontbrak een definitie van bemiddeling in de wet. Er was ook sprake van gerechtelijke bemiddeling en vrijwillige bemiddeling. Deze laatste term was ongelukkig gekozen.²²

40. Er was nood aan een hervorming van de bemiddelingswet van 2005. In de periode van 2005 t.e.m. 2018 werden tal van diverse initiatieven genomen door de regering en wetgever om bemiddeling te stimuleren en de werking van het bemiddelingstraject verder op punt te zetten. Er was een goede wil, maar een gebrek aan globale aanpak. De initiatieven leken hun doel niet te bereiken.

1.2.3 De bemiddelingswet 2018

41. De globale aanpak kwam uiteindelijk door het invoeren van de nieuwe bemiddelingswet²³ in 2018, die in werking trad op 12 juli 2018, behoudens enkele uitzonderingen.²⁴ Deze wet heeft als doel het aanmoedigen van ADR en de rechtbanken te ontlasten van hun werk.²⁵ De meest essentiële wetswijzigingen worden hieronder besproken. Deze bespreking van wetswijzigingen is niet limitatief.

42. Eerstens heeft de wetgever een wettelijke definitie gegeven aan het begrip bemiddeling:

*"De bemiddeling is een vertrouwelijk en gestructureerd proces van vrijwillig overleg tussen conflicterende partijen met de medewerking van een onafhankelijke, neutrale en onpartijdige derde die de communicatie vergemakkelijkt en poot de partijen ertoe te brengen zelf een oplossing uit te werken."*²⁶

Door een definitie van bemiddeling in te voeren, kreeg dit concept voor het eerst op Belgisch niveau een wettelijke definitie.

43. Het personeel toepassingsgebied van de bemiddelingswetgeving werd uitgebreid doordat publiekrechtelijke rechtspersonen voortaan als conflictpartij bij een bemiddeling kunnen optreden. Ook het materieel toepassingsgebied werd aangepast. Zo kunnen al dan niet grensoverschrijdende geschillen van vermogensrechtelijke aard, niet-vermogensrechtelijke geschillen die vatbaar zijn voor dading en bepaalde in de wet aangeduide familiale geschillen het voorwerp uitmaken van bemiddeling.²⁷

²¹ T. WIJNANT, "Alternatieve geschillenoplossing: opgepast voor de valkuilen", *Juristenkrant* 2018, nr. 364, 12.

²² W. HENSEN, *Gerechtelijke bemiddeling. Knelpunten en mogelijkheden*, Brugge, die Keure/ la Charte, 2018, 18.

²³ Wet 18 juni 2018 houdende diverse bepalingen inzake burgerlijk recht en bepalingen met het oog op de bevordering van alternatieve vormen van geschillenoplossing, *BS* 2 juli 2018.

²⁴ De bepalingen inzake hervorming van de FBC, erkenning van bemiddelaars en de collaboratieve onderhandeling traden in werking op 1 januari 2019.

²⁵ T. DE BEIR, "Hoofdstuk 6: de nieuwe bemiddelingswet doorgrond", in T. DE BEIR, W. MEUWISSEN, E. JACOBS, S. OSSIEUR, E. LANCKSWEERDT, L. DEMEYERE en S. RUTTEN (eds.), *Conflictafhandeling buiten de rechtbank*, Antwerpen, Intersentia, 2019, 291-292.

²⁶ Art. 1723/1 Ger.W.

²⁷ Art. 1724 Ger.W.

44. Er werd een informatieplicht over ADR ingevoerd voor advocaten, gerechtsdeurwaarders en rechters.²⁸ Dit impliceert dat deze beroepen rechtszoekenden dienen te informeren over de mogelijkheid van een minnelijke oplossing van een geschil om ADR te bevorderen. Zo dienen advocaten hun cliënt erop te wijzen dat er oplossingen bestaan buiten de rechtbank om.

45. En zoals eerder vermeld, werd de term “vrijwillige bemiddeling” vervangen door “buitengerechtelijke bemiddeling”, aangezien beide soorten bemiddeling in principe op vrijwillige basis gebeuren. Vóór deze wetwijziging werd de gedachte gecreëerd dat de gerechtelijke bemiddeling niet vrijwillig was.

1.3 Kenmerken

46. Uit de verschillende begripsomschrijvingen worden essentiële kenmerken van bemiddeling geconcludeerd.²⁹ Een eerste essentieel kenmerk van de bemiddeling is het zelfbeschikkingsrecht waar partijen over beschikken.³⁰ Partijen bepalen zelf de uitkomst van hun geschil en beslissen over de inhoud en het resultaat van de bemiddeling.

47. Bemiddeling is in principe vrijwillig. Elke partij kan een einde maken aan de bemiddeling zonder dat dit haar nadeel toe strekt.³¹ Partijen kunnen nooit gedwongen worden om te bemiddelen. De rechter kan binnen een gerechtelijke bemiddeling de partijen dwingen om mee te werken aan een bemiddelingspoging. Dit is geen dwang om te bemiddelen, maar eerder een dwang om proberen te bemiddelen.³²

48. De bemiddeling is ook vertrouwelijk.³³ De informatie die binnen de bemiddeling werd gedeeld, kan niet buiten de bemiddeling gebruikt worden bijvoorbeeld in een gerechtelijke procedure. De vertrouwelijkheid van bemiddeling houdt twee aspecten in. Eerstens is de bemiddelaar gehouden tot beroepsgeheim. Ze kunnen niet als getuige worden gehoord in een procedure. Ten tweede kunnen alle documenten die werden opgemaakt tijdens de bemiddeling niet gebruikt worden als bewijsstukken, tenzij partijen dit schriftelijk zijn overeengekomen.

49. Nog een kenmerk van bemiddeling is de mogelijkheid tot een snelle geschillenoplossing. Er is sprake van ‘mogelijkheid’, aangezien de duur van de bemiddeling afhankelijk is van de partijen. De partijen bepalen zelf het ritme van ontmoetingen en de totale duur van het bemiddelingstraject.

²⁸ G. VERSCHULDEN, “Alternatieve geschillenoplossing in familiezaken: promotie met financiële stimuli”, *T. Fam* 2017, nr. 5; S. BROUWERS, *De nieuwe bemiddelingswet: een overzicht*, 3 september 2018, <https://www.jubel.be/de-nieuwe-bemiddelingswet-een-overzicht/>.

²⁹ E. LANCKSWERDT, *Alternatieve conflictoplossing met de overheid*, Brugge, die Keure / la Charte, 2017, 105-111.

³⁰ BEMIDDELING VZW, *Veelgestelde vragen*, <https://bemiddelingvzw.be/wat-is-bemiddeling>.

³¹ Art. 1729 Ger.W.

³² *Infra* 31, nr. 51.

³³ Art. 1728 Ger.W.

Een bemiddelingsakkoord zou op een paar dagen bereikt kunnen worden, maar dit kan ook op een paar weken, maanden of zelfs een jaar duren.

50. *Last but not least*, is er binnen bemiddeling plaats voor het behandelen van niet-juridische aspecten waar nodig is, bijvoorbeeld communicatie, emoties, luisteren enzovoort. Bemiddeling tracht communicatie tussen bemiddelende partijen te bevorderen. Zo is er meer plaats voor gevoelens te tonen en te luisteren naar mekaar in tegenstelling tot een gerechtelijke procedure waarbij deze aspecten minder aan bod komen. Bemiddeling is gericht op herstel of verbetering van de relatie tussen betrokken partijen.³⁴ Voornamelijk in familiale context zijn dergelijke aspecten van belang. Enkel een juridische benadering volstaat in deze gevallen niet.³⁵

1.4 Soorten

51. Er bestaan twee soorten bemiddelingen. Een eerste soort betreft de gerechtelijke bemiddeling. Deze soort bemiddeling is het bevel tot het pogen om te bemiddelen, opgelegd door de rechter voor wie een zaak hangende is, op gezamenlijk verzoek van partijen of op eigen initiatief, maar met toestemming van de partijen.³⁶ Het gaat om een bemiddeling die opgelegd wordt in het kader van een gerechtelijke procedure. De rechter dient partijen te horen. Indien elke partij zich verzet, kan de rechter geen bemiddeling opleggen. Het bevel tot bemiddeling is niet in strijd met het vrijwillig karakter van bemiddeling aangezien dit een bevel tot bemiddelingspoging inhoudt en de rechter onder geen beding partijen kan dwingen om tot een bemiddelingsakkoord te komen.³⁷ De rechter kan enkel partijen dwingen om proberen te bemiddelen.

52. De tweede soort is de buitengerechtelijke bemiddeling. Dit is de bemiddeling zonder tussenkomst van de rechter en op initiatief van de partijen zelf. Vóór invoering van de wet van 18 juni 2018 werd dit de 'vrijwillige bemiddeling' genoemd, maar deze term was ongelukkig gekozen.³⁸ Omdat beide soorten bemiddeling in principe op vrijwillige basis gebeuren, werd dit begrip verlaten. Zo werd vermeden dat burgers de indruk kregen dat de gerechtelijke bemiddeling niet vrijwillig was. Binnen de buitengerechtelijke bemiddeling is het mogelijk een bemiddelingsbeding op te nemen in een overeenkomst. Dit beding houdt in dat partijen zich ertoe verbinden om, indien in de toekomst een geschil ontstaat, eerst beroep te doen op bemiddeling, alvorens naar de rechtbank te stappen.³⁹ De wet omschrijft dit als "*Elke overeenkomst (...), waarbij de partijen zich ertoe verbinden voor eventuele geschillen in verband met de geldigheid, totstandkoming, uitlegging, uitvoering of*

³⁴ E. LANCKSWERDT, "Bemiddeling" in T. DE BEIR, W. MEUWISSEN, E. JACOBS, S. OSSIEUR, E. LANCKSWERDT, L. DEMEYERE en S. RUTTEN (eds.), *Conflictafhandeling buiten de rechtbank*, Antwerpen, Intersentia, 2019, 243- 286.

³⁵ E. LANCKSWERDT, "Waar zorg en recht elkaar ontmoeten. De multidisciplinaire aanpak van scheidingsconflicten", *T. Fam.* 2019, nr. 7-8, 184-201.

³⁶ Art. 1734, §1, eerste lid Ger.W.

³⁷ S. VOET, "Bemiddeling en andere vormen van alternatieve geschillenoplossing" in P. TAELEMAN en B. ALLEMEERSCH, *Het burgerlijk proces opnieuw hervormd*, Antwerpen, Intersentia, 2019, 270.

³⁸ Art. 223 Wet van 18 juni 2018 houdende diverse bepalingen inzage burgerlijk recht en bepalingen met het oog op de bevordering van alternatieve vormen van geschillenoplossing, *BS* 2 juli 2018.

³⁹ K. ANDRIES, "Bemiddelingsbedingen" in E. TERRYN, A-L VERBEKE, H. DE DECER, G-L. BALLON, N. TILLEMANN en V. SAGAERT (eds.), *Gemeenrechtelijke clausules*, Antwerpen, Intersentia, 2013, 1631- 1649.

*verbreking van de overeenkomst eerst een beroep te doen op bemiddeling en pas dan op elke andere vorm van geschillenbeslechting.*⁴⁰ Het bemiddelingsbeding valt onder de buitengerechtelijke bemiddeling, aangezien partijen vrijwillig de overeenkomst, en aldus het bemiddelingsbeding, ondertekenen en aanvaarden.

⁴⁰ Art. 1725, §1 Ger.W.

1.5 De bemiddelaar

1.5.1 Begrip

53. Uit bovenstaande definities⁴¹ kan afgeleid worden dat bemiddeling gebeurt onder leiding van een onpartijdige, neutrale en onafhankelijke derde, namelijk de bemiddelaar. De Belgische wet definieert het begrip 'bemiddelaar' niet. Een wettelijke definitie is terug te vinden op Europees niveau en luidt als volgt:

*"een derde die wordt verzocht op doeltreffende, onpartijdige en bekwame wijze een bemiddeling/mediation te leiden, ongeacht de benaming of het beroep van die derde in de betrokken lidstaat en ongeacht de wijze waarop deze is aangewezen of is aangezocht om de bemiddeling/mediation te leiden."*⁴²

54. De bemiddelaar faciliteert communicatie tussen partijen en begeleidt de partijen bij het oplossen van hun geschil. Partijen dienen zelf tot een oplossing te komen, maar met begeleiding van de bemiddelaar. De bemiddelaar bevordert communicatie tussen partijen tijdens bemiddeling, maar stuurt niet naar een bepaalde oplossing. Het is nog immers aan de partijen zelf om al dan niet tot een akkoord te komen. Bij aanvang overloopt de bemiddelaar het bemiddelingsprotocol. Hierin staan de regels die tijdens bemiddeling nageleefd moeten worden. De uitkomsten van de bemiddeling worden nadien in een bemiddelingsovereenkomst vastgelegd dat door elke partij wordt ondertekend.

55. Onpartijdigheid impliceert de afwezigheid van partijdigheid of vooringenomenheid. In dit geval is er geen vooroordeel aanwezig over een bepaalde partij. De neutraliteit zorgt er voor dat aan partijen geen advies wordt verstrekt dat een invloed kan hebben op het oplossen van hun geschil. Dit houdt in dat de bemiddelaar niet in een bepaalde richting mag sturen en het oplossen aan de partijen overlaat. Onafhankelijkheid impliceert dat de bemiddelaar geen band of belang mag hebben dat van die aard kan zijn dat hij/zij zijn vrijheid om neutraal te zijn verliest. Bovendien mag de bemiddelaar geen informatie verstrekken waardoor een indruk kan worden gewekt dat er advies wordt gegeven aan een bepaalde partij. Deze vereisten staan verankerd in de Deontologische code van de erkende bemiddelaars.⁴³

56. De bemiddelaar mag aldus niet optreden indien hij/zij wegens persoonlijke, materiële of morele belangen zijn functie als bemiddelaar niet met de vereiste onafhankelijkheid, onpartijdigheid of neutraliteit kan uitoefenen.

⁴¹ *Supra* 27, nr. 32-36.

⁴² Art. 3, b) Richtl. Van het Europees Parlement en de Raad nr. 2008/52/EG, 21 mei 2008 betreffende bepaalde aspecten van bemiddeling/mediation in Burgerlijke en Handelszaken, *Pb.L.* 24 mei 2008, 136/3.

⁴³ Art 4, §1, lid 2 en art. 8, §1 Deontologische code van de erkende bemiddelaars.

57. Partijen kunnen zich in beginsel beroepen op een bemiddelaar die erkend is door de FBC.⁴⁴ De bemiddelaar dient dan te voldoen aan de voorwaarden opgesomd in artikel 1726, §1 van het Gerechtelijk Wetboek.⁴⁵ Ze kunnen zich ook beroepen op een bemiddelaar die niet erkend is door de FBC, maar deze bemiddelaar mag zichzelf niet 'erkende' bemiddelaar noemen en kan de bemiddelingsovereenkomst niet laten homologeren door de rechter.⁴⁶

1.5.2 Het bemiddelingstraject van de bemiddelaar

58. De bemiddelaar overloopt verschillende fases of stappen tijdens bemiddeling.⁴⁷ Ten eerste verzamelt de bemiddelaar informatie over de feiten. De bemiddelaar peilt naar de standpunten van elke partij en probeert inzicht te krijgen in de belangen. In deze eerste fase, namelijk de fase van informatieverzameling, kan reeds een vertrouwensband opgebouwd worden. De bemiddelaar probeert partijen te laten inzien wat voor elk belangrijk is.

59. Nadien formuleert de bemiddelaar de standpunten van partijen en zal deze nagaan of alles juist begrepen werd. Tijdens deze fase worden partijen zich bewust van mekaar, de emoties en wat het werkelijk probleem is. De bemiddelaar zorgt ervoor dat de noden en belangen van iedere partij verduidelijkt worden tijdens bemiddeling. Dit houdt in dat de bemiddelaar kijkt naar wat partijen belangrijk vinden.

60. De bemiddelaar onderzoekt samen met de partijen mogelijke oplossingen en helpt hen om te bepalen welke oplossing aan de noden en belangen van iedere partij tegemoet komt. Dit noemt de onderhandelingsfase. Dit is de laatste fase van het bemiddelingstraject. Indien een akkoord wordt bereikt, kunnen partijen dit akkoord laten homologeren door de bevoegde rechtbank.⁴⁸ Indien partijen niet tot een akkoord komen, kunnen ze vragen dat de gerechtelijke procedure wordt voortgezet. Deze wordt immers geschorst zolang de bemiddeling loopt.

1.5.3 Deontologische code voor bemiddelaars

61. Om bemiddeling in goede banen te leiden, is het van belang dat er richtlijnen werden voorzien waaraan een bemiddelaar zich dient te houden. Deze richtlijnen werden aanvankelijk gegoten in een gedragscode van de erkende bemiddelaar. Deze gedragscode werd vastgesteld bij beslissing van de FBC op 18 oktober 2007 en was geïnspireerd op de Europese gedragscode voor bemiddelaars⁴⁹ en

⁴⁴ Art. 1726, §1/1 Ger.W.

⁴⁵ Dit artikel bepaalt dat de bemiddelaar een theoretische opleiding en praktische vorming gevolgd moet hebben, onafhankelijk, neutraal en onpartijdig moet zijn, een blanco strafblad dient te hebben, geen tucht- of administratieve sanctie heeft gekregen in strijd met het uitoefenen van de functie bemiddelaar én schriftelijk heeft ingestemd met de deontologische code opgesteld door de FBC.

⁴⁶ Art. 1726, §4 Ger.W.; UWBEMIDDELAARS, *Erkend bemiddelaar*, https://www.uwbemiddelaars.be/nl/over_bemiddeling/erkend_bemiddelaar/9.

⁴⁷ Federale Bemiddelingscommissie, *Het bemiddelingstraject*, <https://www.fbc-cfm.be/nl/inhoud/het-bemiddelingstraject>.

⁴⁸ Art. 1733 Ger.W.

⁴⁹ Federale Bemiddelingscommissie, *Europese gedragscode voor bemiddelaars* https://www.fbc-cfm.be/sites/default/files/content/explorator/EUROPA/adr_ec_code_conduct_nl_21kB.pdf.

bevatte de algemene internationaal aanvaarde basisregels voor bemiddeling. Deze basisregels waren bekwaamheid, opleiding, honoraria, onafhankelijkheid, onpartijdigheid, vertrouwelijkheid etc. Een richtlijn over de werkwijze van een bemiddelaar ontbrak echter. Aangezien beschermde beroepen een deontologische code hebben, was er ook nood aan een deontologische code voor erkende bemiddelaars. De FBC kreeg door de nieuwe bemiddelingswet van 2018⁵⁰ de opdracht een deontologische code samen te stellen.⁵¹ Op 16 december 2020 werd de gedragscode door de FBC gewijzigd naar een deontologische code van de erkende bemiddelaars. Deze deontologische code geldt voor elk erkend bemiddelaar en heeft tot doel cliënten te beschermen en een kwalitatieve bemiddeling te verzekeren. Bemiddelaars zijn verplicht zich aan deze code te houden op straffe van sancties.

1.6 Federale bemiddelingscommissie

62. Bij de invoering van de oude bemiddelingswet in 2005 werd gelijktijdig een instantie opgericht dat over de ontwikkeling en kwaliteit van bemiddelingsprocedures diende te waken. Deze publiekrechtelijke rechtspersoon kreeg de naam Federale bemiddelingscommissie. De FBC is het enige officiële beleidsuitvoerend- en beïnvloedend orgaan voor bemiddeling in België. Daarnaast is het ook de enige instantie die instaat voor erkenning van opleidingen, permanente vormingen en erkenning van bemiddelaars.⁵²

63. Sinds de grondige hervorming van de bemiddelingswet in 2018 werd de structuur van de FBC gemoderniseerd en kreeg deze instantie meer bevoegdheden. Naast haar reeds bestaande opdrachten, bijvoorbeeld erkenning van bemiddelaars en bemiddelaarsopleidingen, kreeg de FBC ook het initiatiefrecht om bemiddeling onder de publieke aandacht te brengen. Deze commissie staat in voor de behandeling van klachten tegen bemiddelaars en instellingen die bemiddelingsopleidingen aanbieden. De FBC moet ook alle nodige maatregelen treffen om een behoorlijke uitoefening van bemiddeling te bevorderen. Het uitgebreid takenpakket van de FBC is wettelijk vastgelegd in artikel 1727, §2 van het Gerechtelijk Wetboek.

64. De FBC heeft tot doel hoge kwaliteitsstandaarden te bieden in diens erkenningen, permanente vormingen en opleidingen. Daarnaast beoogt de FBC bemiddeling te verspreiden in alle sectoren en domeinen. Om deze reden streeft de FBC naar diversiteit onder erkende bemiddelaars. De FBC heeft een groot aanbod aan verscheidende beroepscategorieën die ook bemiddelaar zijn. De FBC houdt daarnaast cijfers bij betreffende bemiddelingen op nationaal niveau. Zo organiseert ze tweejaarlijks een online onderzoek bij bemiddelaars in België om gegevens te verkrijgen over de evolutie van bemiddeling in België, de bemiddelingsbarometer genaamd.

⁵⁰ *Supra* 29-30 , nr. 41-45.

⁵¹ Art. 1727, §2, 5° Ger.W.

⁵² Federale Bemiddelingscommissie, *Meer over de FBC*, <https://www.fbc-cfm.be/nl/inhoud/federale-bemiddelingscommissie-0>.

Afdeling 3: kwalitatief onderzoek

65. In het derde onderdeel van deze masterproef worden de resultaten van het empirisch onderzoek besproken. Dit onderzoek bestaat uit 24 diepte-interviews en 70 enquêtes afgenomen binnen Vlaanderen. Eerstens komen diepte-interviews bij de derde groep bemiddelaars aan bod. De resultaten uit deze twaalf diepte-interviews bespreken de houding van de derde groep bemiddelaars over advocaat-bemiddelaars. Nadien komen de diepte-interviews bij advocaat-bemiddelaars aan bod. Deze twaalf diepte-interviews bespreken de benaderingswijze van de advocaat-bemiddelaar vanuit diens eigen perspectief. In dit deel zal onderzocht worden in welke mate de advocaat-bemiddelaar aandacht heeft voor juridische en niet-juridische aspecten. Nadien zal onderzocht worden of deze benaderingswijze in de praktijk op dezelfde wijze wordt uitgeoefend zoals de advocaat-bemiddelaars hebben beschreven. Dit vormt het laatste deel van het empirisch onderzoek, namelijk de enquêtes. 70 online enquêtes werden ingevuld door burgers die hebben bemiddeld bij een advocaat-bemiddelaar. Ook in dit onderzoek wordt onderzocht in welke mate de advocaat-bemiddelaar aandacht heeft voor juridische en niet-juridische aspecten tijdens bemiddeling en welke aspecten doorwegen.

1.1 Diepte-interviews bij derde groep bemiddelaars

66. Er werden twaalf diepte-interviews afgenomen bij bemiddelaars van de derde groep, namelijk bemiddelaars die geen advocaat of notaris zijn. Deze groep is bestaat uit bemiddelaars waarvan de hoofdberoepen zeer uiteenlopend zijn.⁵³

67. In dit onderdeel worden eerst de begripsomschrijvingen van de derde groep bemiddelaars over bemiddeling toegelicht. Deze worden vergeleken met de begripsomschrijvingen van de advocaat-bemiddelaars.⁵⁴ Zo worden de begripsomschrijvingen van beide soorten bemiddelaars vergeleken en getoetst op juridische en niet-juridische termen.

68. Nadien wordt in de diepte-interviews gepeild naar de houding van de derde groep bemiddelaars over advocaat-bemiddelaars. Deze respondenten benadrukken zowel de positieve als negatieve eigenschappen van een advocaat-bemiddelaar vanuit hun eigen standpunten. Ze halen aan welke achtergrondkennis en/of attitudes de advocaat-bemiddelaar moet beschikken om goed te bemiddelen, evenals de voor- en nadelen van deze bemiddelaar. Daarnaast wordt uiteengezet dat beide groepen bemiddelaars regelmatig met elkaar in contact komen en er een samenwerking tussen beide groepen bemiddelaars bestaat. Tenslotte geven de derde groep bemiddelaars aanbevelingen voor advocaat-bemiddelaars, evenals voor instanties die de opleiding bemiddeling onderwijzen.

De belangrijkste bevindingen van dit onderzoek worden hieronder toegelicht.

⁵³ Het beroep van elke respondent is terug te vinden in bijlage 2.

⁵⁴ *Infra* 45, nr. 106-107.

1.1.1 Begripsomschrijvingen

69. Aangezien het doel van dit hoofdstuk de standpunten van derde groep bemiddelaars over de advocaat-bemiddelaar inhoudt, wordt er geen vergelijking gemaakt tussen de benaderingswijzen van deze bemiddelaars. Doch werd ervoor gekozen om de begripsomschrijving tussen beide groepen te vergelijken om een beeld te krijgen of advocaat-bemiddelaars het begrip bemiddeling meer met juridische termen omschrijven in vergelijking met de derde groep bemiddelaars. De vergelijking tussen beiden begripsomschrijvingen wordt in de volgende afdeling uiteengezet. Hieronder worden de meest voorkomende termen in de begripsomschrijvingen van de derde groep bemiddelaars besproken. Voor de volledige begripsomschrijvingen wordt verwezen naar de bijlagen.

70. De meest voorkomende term in de begripsomschrijvingen van de respondenten was 'oplossing'. Vijf respondenten omschreven in hun eigen woorden bemiddeling als een oplossing zoeken voor een conflict. Bemiddeling is op lange termijn en op een duurzame manier zoeken naar een oplossing om conflicten te voorkomen.⁵⁵ Bemiddeling houdt in dat partijen begeleid worden om een oplossing te vinden, waarbij partijen de oplossing zelf kiezen. De bemiddelaar reikt geen oplossing aan.⁵⁶ Dit stemt overeen met het zelfbeschikkingsrecht als kenmerk van bemiddeling.⁵⁷

71. Daarnaast werden termen betreffende relationele of psychologische aspecten vier keer vermeld. Vier respondenten gaven aan dat bemiddeling ook aandacht voor relationele aspecten inhoudt. Tijdens bemiddeling wordt gepeild naar angsten, gevoelens en wordt ervoor gezorgd dat de partijen elkaar begrijpen. Een respondent gaf aan dat ze met bemiddeling welzijn van de partijen probeert te creëren.

72. Bovendien kwamen de termen 'in gesprek gaan' en 'neutrale derde' vaak voor. Drie respondenten beschreven bemiddeling als het in gesprek gaan van partijen in een vertrouwde omgeving. Dit sluit aan bij het kenmerk vertrouwelijkheid.⁵⁸ Hierbij werd ook vermeld dat bemiddeling ervoor zorgt dat partijen terug met elkaar communiceren en naar elkaar luisteren. Dit zijn niet-juridische aspecten. Dit gesprek vindt plaats door een 'neutrale derde'. Onder leiding van een neutrale derde worden de twee of meerdere partijen ondersteund en begeleidt naar een door hen gekozen oplossing.⁵⁹ Deze neutrale derde is de bemiddelaar en is objectief en onpartijdig.⁶⁰ Deze kenmerken komen voor in de wettelijke definitie van bemiddeling in de nieuwe Bemiddelingswet.

73. Eén kenmerk van bemiddeling werd uitdrukkelijk drie keer aangehaald bij de begripsomschrijvingen, namelijk de vrijwilligheid.⁶¹ De bemiddeling is een proces waarbij vertrokken

⁵⁵ Zie bijlagen diepte-interviews bij bemiddelaar in hoofdberoep en maatschappelijk werker.

⁵⁶ Zie bijlage diepte-interview bij systeemtherapeut.

⁵⁷ *Supra* 30, nr. 46.

⁵⁸ *Supra* 30, nr. 48.

⁵⁹ Zie bijlage diepte-interview bij bemiddelaar in hoofdberoep.

⁶⁰ Zie bijlage diepte-interview bij relatie- en communicatiecoach.

⁶¹ *Supra* 30, nr. 47.

wordt vanuit vrijwilligheid van partijen. Bemiddeling is een proces waarbij partijen zich vrijwillig organiseren om zelf tot een best mogelijke oplossing te komen. Partijen komen op vrijwillige basis samen en kunnen op ieder moment beslissen om de bemiddeling te beëindigen.⁶²

1.1.2 Voldoende achtergrondkennis

74. Aan respondenten werd gevraagd of de advocaat-bemiddelaar voldoende achtergrondkennis heeft van bemiddeling. De meeste respondenten maakte een onderscheid tussen juridische kennis en emotionele of psychologische kennis.

75. Een meerderheid van de respondenten, namelijk 7 op 12, heeft een verdeelde mening over deze vraag. Deze respondenten gaven aan dat het antwoord op deze vraag afhing van de persoonlijkheid van de advocaat-bemiddelaar. Diegenen die met veel interesse en overtuiging de opleiding bemiddeling volgen, hebben een goede basis van bemiddeling. Diegenen die minder geïnteresseerd zijn in bemiddeling, hebben minder achtergrondkennis.⁶³ Alle zeven respondenten gaven aan dat de advocaat wel over veel juridische kennis, maar niet over voldoende psychologische of emotionele kennis beschikt en de advocaat-bemiddelaar voorbij gevoelens van partijen gaat. De advocaat-bemiddelaar zou te snel naar een oplossing zoeken en te snel een caucus⁶⁴ organiseren. De meerwaarde van een bemiddelingsgesprek ligt juist in het et elkaar laten communiceren van de partijen.⁶⁵ Aldus is het antwoord van deze meerderheid verdeeld.

76. Twee respondenten vertelden dat de advocaat-bemiddelaar niet over voldoende achtergrondkennis beschikt wanneer een hoog conflict dossier voor hem ligt. De advocaat-bemiddelaar heeft het moeilijk bij complexe situaties, namelijk mensen die zeer geëmotioneerd zijn en niet met elkaar willen of kunnen praten.⁶⁶ Volgens deze respondenten is de advocaat-bemiddelaar niet opgeleid om in te spelen op (onderliggende) emoties van partijen.

77. De overige respondenten waren van mening dat een advocaat-bemiddelaar in het algemeen niet voldoende achtergrondkennis heeft van bemiddeling. De theorie bij deze soort bemiddelaar is gekend, maar ze hebben geen diepgang over wat bemiddeling echt inhoudt. Twee respondenten gaven aan dat de beroepen bemiddelaar én advocaat niet te combineren zijn. De advocaat zal als bemiddelaar altijd vanuit een juridisch kader denken.⁶⁷ Ze vermeldden dat de advocaat-bemiddelaar best één beroep kiest, oftewel advocaat oftewel bemiddelaar. Er zijn echter veel advocaat-bemiddelaars in Vlaanderen die beiden beroep door elkaar uitoefenen. Deze respondenten gaan er

⁶² Zie bijlagen diepte-interviews bij bedrijfsadviseur, coach/trajectbegeleider en klinisch psycholoog.

⁶³ Zie bijlage diepte-interview bij coach/trajectbegeleider.

⁶⁴ Een caucus is een handeling waarbij de bemiddelaar elke partij apart neemt en hoort naar diens standpunten en belangen, omdat een gesprek met partijen gezamenlijk moeilijk verloopt.

⁶⁵ Zie bijlage diepte-interview bij bedrijfsadviseur.

⁶⁶ Zie bijlage diepte-interview bij klinisch psycholoog.

⁶⁷ Zie bijlage diepte-interviews bij accountant en bemiddelaar in hoofdberoep.

dan ook van uit dat de advocaat-bemiddelaar zijn juridisch denken en handelen niet achterwege kan laten tijdens bemiddelingen.

1.1.3 Voor- en nadelen van een advocaat als bemiddelaar

78. Tijdens de interviews werd de vraag gesteld wat de voor- en nadelen zijn van een advocaat als bemiddelaar. Opvallend is dat de meeste respondenten dezelfde voor- en nadelen van een advocaat-bemiddelaar aanhaalden. De meest essentiële voor- en nadelen worden hieronder besproken.

79. Alle respondenten gaven als voordeel de juridische kennis van een advocaat-bemiddelaar aan. Een derde groep bemiddelaar zou tijdens het volgen van de opleiding bemiddeling nooit de juridische kennis opdoen wat een advocaat tijdens zijn studie rechten en tijdens zijn praktijkervaring heeft opgedaan. Andersom is het zo dat een advocaat als bemiddelaar nooit de psychologische kennis kan opdoen waar een psycholoog voor heeft geleerd.⁶⁸ Het is aldus een vaak aangehaald voordeel met een nuancering. Een advocaat heeft als bemiddelaar beter zicht op de details die in een overeenkomst zouden moeten staan. Ze hebben een beter inzicht in de gevolgen van de beslissingen die tijdens de bemiddelingssessies worden gemaakt en hoe de rechtbank zou beslissen in een concrete situatie.⁶⁹ Daarnaast kan de advocaat-bemiddelaar de rechterlijke gevolgen uitleggen indien bemiddeling niet lukt. Of de advocaat-bemiddelaar dit werkelijk doet, wordt beantwoord door de diepte-interviews bij de advocaat-bemiddelaars en enquêtes bij burgers die hebben bemiddeld bij een advocaat-bemiddelaar.

80. Volgens één respondent heeft een advocaat-bemiddelaar een zeer zakelijke bemiddelingsstijl. Hiermee wordt bedoeld dat de advocaat-bemiddelaar zich beperkt tot feiten, noden en belangen, zonder dat ingespeeld wordt op gevoelens. Dit is voordelig voor personen die slechts nood hebben aan een strikt zakelijke bemiddeling, bijvoorbeeld in een bouwgeschil. De advocaat als bemiddelaar beschikt over veel techniciteit en komt ter zake.⁷⁰

81. Het zelfvertrouwen was een voordeel dat aangehaald werd door een ander respondent. De advocaat-bemiddelaar straalt zelfvertrouwen uit. Zo zouden partijen zich meer op hun gemak voelen indien een advocaat-bemiddelaar voor hen zit. Partijen vertrouwen de advocaat-bemiddelaar omdat deze veel beroepservaring heeft in rechtbanken, adviezen, dossiers etc.⁷¹

82. Opvallend is dat de helft van de respondenten deze vraag beantwoordde door eerst de nadelen op te sommen van een advocaat als bemiddelaar. Namelijk 6 van de 12 respondenten somden uit eigen initiatief enkel nadelen op van de advocaat als bemiddelaar. Pas nadat gevraagd werd of er nog voordelen zijn, somden vijf respondenten één of twee voordelen op. Eén respondent

⁶⁸ Zie bijlage diepte-interview bij klinisch psycholoog.

⁶⁹ Zie bijlage diepte-interview bij systeemtherapeut.

⁷⁰ Zie bijlage diepte-interview bij psychotherapeut.

⁷¹ Zie bijlagen diepte-interviews bij systeemtherapeut en klinisch psycholoog.

heeft enkel nadelen opgesomd. Deze respondent had de voorkeur om de vragenlijst schriftelijk in te vullen en terug te sturen via mail. Hier was er dan ook geen mogelijkheid om nadien te vragen welke voordelen er zijn.⁷²

83. De juridische kennis werd door negen respondenten als nadeel aangehaald. Advocaten zijn het gewoon om een 'juridische pet' op te zetten en bekijken bemiddeling vanuit een juridisch oogpunt. Ze denken vanuit een ik heb gelijk-perspectief en het is moeilijk om innerlijk van een standpunt of oordeel af te komen. Omwille van dit perspectief straalt de advocaat als bemiddelaar geen rust uit. De advocaat oordeelt onbewust over de partijen. Eén respondent gaf aan dit waar te nemen tijdens de opleiding bemiddeling. Tijdens deze opleiding zat de respondent samen met advocaat-bemiddelaars. In de opleiding bemiddeling worden vaak rollenspellen georganiseerd om de deelnemers van de opleiding te laten oefenen om goed te bemiddelen. Volgens deze respondent keken de advocaat-bemiddelaars tijdens de rollenspellen minder naar het menselijk aspect. Ze stelden andere vragen, namelijk meer praktische of feiten gerelateerde vragen.⁷³ Ze peilden niet naar gevoelens van partijen.

84. Het merendeel van de respondenten gaf aan dat de advocaat als bemiddelaar minder oog heeft voor niet-juridische aspecten zoals communicatie en lichaamstaal van partijen, emoties, relationele banden en ook minder inzicht heeft op hoe ze emoties naar boven brengen.⁷⁴ Dit nadeel werd het meest aangehaald tijdens de interviews. Het is niet altijd meteen duidelijk welke emoties er spelen bij partijen. De advocaat heeft als bemiddelaar inzicht in de juridische gevolgen, maar minder inzicht in de gevolgen die zich op emotioneel vlak voordoen.

1.1.4 Samenwerking

85. Op het vlak van communicatie tussen de derde groep bemiddelaars en advocaat-bemiddelaars werd een opmerkelijk resultaat verkregen. Aan respondenten werd de vraag gesteld of ze in contact kwamen met advocaat-bemiddelaars en zo ja, in welke context. Deze communicatie gebeurde onder de vorm van een samenwerking tussen beiden groepen. Beide groepen kwamen in contact met elkaar door het volgen van de opleiding bemiddeling. Uit de afgenomen interviews kwam voort dat het merendeel van de respondenten, namelijk 9 op 12, samenwerkte met advocaat-bemiddelaars. Deze samenwerking gebeurde grotendeels door contact met elkaar op te nemen via een telefoongesprek, mail of whatsapp. Eén respondent gaf zelfs aan deel uit te maken van een samenwerkingsverband bestaande uit twaalf bemiddelaars met verschillende hoofdberoepen, die op regelmatige basis samenkomen om te overleggen. Deze laatste samenwerkingsvorm situeert zich binnen de bemiddeling voor ondernemingen, bijvoorbeeld sociale bemiddeling tussen werkgever en werknemer of bemiddeling tussen aandeelhouders. In het volgend onderdeel⁷⁵ zal dan ook aan de

⁷² Zie bijlage diepte-interview bij bemiddelaar in hoofdberoep.

⁷³ Zie bijlage diepte-interview bij hypnotherapeut.

⁷⁴ Zie bijlage diepte-interview bij relatie- en communicatiecoach.

⁷⁵ *Infra* 53, nr. 133-135.

advocaat-bemiddelaars gevraagd worden of deze met de derde groep bemiddelaars samenwerken. Dit wordt gevraagd om na te gaan of deze samenwerking eenzijdig of wederkerig is.

86. Drie respondenten gaven aan gemiddeld maandelijks samen te komen in een intervisiegroep bestaande uit een aantal derde groep bemiddelaars, advocaat-bemiddelaars en notarisbemiddelaars. Dit moment gebeurt face-to-face waarbij ze akten en situaties aan elkaar voorleggen en om raad vragen aan de andere bemiddelaars. Alle bemiddelaars die deel uitmaken van deze groep, komen samen in een praktijk van een van deze leden.⁷⁶

87. Eén respondent heeft de samenwerking georganiseerd op een andere wijze dan hierboven beschreven. De respondent had een oproep gedeeld via een website voor erkende bemiddelaars. Ze vroeg hierbij wie de respondent zou helpen bij het maken van de bemiddelingsovereenkomst. Een advocaat-bemiddelaar reageerde op deze oproep en gaf haar tips. Zo is de samenwerking tussen deze respondent en de advocaat-bemiddelaar ontstaan. Nadien heeft ze ook een video gesprek gehad met een ander advocaat-bemiddelaar. Dit werd ook georganiseerd door een oproep te doen via diezelfde website. Nadien heeft ze regelmatig met deze advocaat-bemiddelaars samengewerkt om de overeenkomsten te laten nakijken.⁷⁷

88. De beweegredenen tot samenwerking met advocaat-bemiddelaars is hetzelfde onder de respondenten. Alle negen respondenten die aangaven dat ze samenwerkten bij een advocaat-bemiddelaar, gaven ook aan dat deze samenwerking zich op juridisch vlak situeert. Voor juridische kwesties of vraagstukken wenden de derde groep bemiddelaars zich naar een advocaat-bemiddelaar. Aangehaalde voorbeelden waren het leveren van juridische informatie aan de derde groep bemiddelaar en het nakijken van de bemiddelingsovereenkomst, EOT-akte of ouderschapsovereenkomst op juridisch vlak.⁷⁸

1.1.5 Aanbevelingen

89. Op het einde van elk interview werd aan de respondenten gevraagd of ze nog suggesties voor advocaat-bemiddelaars hadden. Behoudens één respondent, hadden de andere elf respondenten een suggestie. De meest voorkomende suggesties worden hieronder besproken.

90. De helft van de respondenten suggereren een betere samenwerking tussen derde groep bemiddelaars en advocatenbemiddelaars. Deze gaven aan dat de advocaat-bemiddelaar niet moet aarzelen om hulp te vragen aan de derde groep bemiddelaar over niet-juridische aspecten. Het is in ieders voordeel om een netwerk te hebben met bemiddelaars van verschillende groepen. De advocaat-bemiddelaar mag de derde groep bemiddelaars ook niet zien als een bedreiging, maar als een aanvulling. Beide groepen bemiddelaars versterken elkaar door samen te werken. Deze

⁷⁶ Zie bijlagen diepte-interviews bij klinisch psycholoog en coach/trajectbegeleider.

⁷⁷ Zie bijlage diepte-interview bij systeemtherapeut.

⁷⁸ Zie bijlage diepte-interview bij hypnotherapeut.

respondenten staan uiterst positief tegenover samenwerking met advocaat-bemiddelaars en raden een samenwerking ten zeerste aan.

91. Drie respondenten hadden een aanbeveling over de opleiding bemiddeling zelf. Volgens hun is er een tekortkoming van psychologische of emotionele scholing tijdens de opleiding voor advocaat-bemiddelaars. Maar deze respondenten zeiden ook dat voor de derde groep bemiddelaars meer juridische scholing nodig is. Verbetering is nodig op beide vlakken. Het is immers zo dat alle bemiddelaars samen de opleiding bemiddeling volgen. Er is geen aparte opleiding voorzien voor elke groep van bemiddelaars. Zo zitten notarissen, advocaten en de derde groep samen. Dit betekent dat bemiddelaars een opleiding volgen die niet is afgestemd op de achtergrondkennis die ze reeds hebben en de kennis die nog ontbreekt. Zo werd het voorbeeld aangehaald dat de FBC psychologische bijscholing moet voorzien voor advocaat-bemiddelaars en juridische bijscholing moet voorzien voor de derde groep bemiddelaars.⁷⁹ Eén van deze respondenten gaf zelfs aan om een stage in te voeren voor de advocaat-bemiddelaar, voordat deze zelfstandig als bemiddelaar aan de slag kan gaan.⁸⁰

92. Bovendien waren twee respondenten van mening dat de beroepen advocaat én bemiddelaar niet door één en dezelfde persoon kunnen uitgeoefend worden. Ze stellen zich dan ook terughoudend op om het beroep bemiddelaar te combineren met een ander hoofdberoep. Ze suggereren om deze combinatie af te schaffen en enkel een vorming voor bemiddelaars als enig beroep nog te organiseren. Een van deze twee respondenten gaf aan dat het hoofdberoep als gerechtsdeskundige en bijberoep als bemiddelaar niet goed te combineren valt omwille van de druk om te kiezen en voor één van de twee beroepen volledig te gaan. De andere respondent gaat er van uit dat een advocaat-bemiddelaar een goede advocaat of een goede bemiddelaar kan zijn, maar niet beiden. Deze respondent heeft er resoluut voor gekozen om haar beroep als advocaat te beëindigen om zo volledig als bemiddelaar aan de slag te gaan.⁸¹

93. Tenslotte is de term 'derde groep bemiddelaar' ongelukkig gekozen volgens een drie respondenten. Deze term laat uitschijnen dat de bemiddelaars die geen advocaten of notaris zijn, derden zijn. Eén respondent deed het voorstel om deze term te veranderen naar 'hulpverleningsbemiddelaars'.⁸²

⁷⁹ Zie bijlage diepte-interview bij gezinssocioloog.

⁸⁰ Zie bijlage diepte-interview bij maatschappelijk werker.

⁸¹ Zie bijlagen diepte-interviews bij bemiddelaar in hoofdberoep en accountant.

⁸² Zie bijlage diepte-interview bij klinisch psycholoog.

1.1.6 Conclusie

94. Er kan geconcludeerd worden dat de helft van de respondenten een verdeelde mening heeft over de advocaat-bemiddelaar. Zes respondenten hadden een verdeeld standpunt en zeiden dat er zowel goede als minder goede advocaat-bemiddelaars bestonden en dit afhing van de persoonlijkheid van de advocaat-bemiddelaar. Ze somden zowel voor- als nadelen op en legde hun samenwerking met de advocaat-bemiddelaars uit. Deze respondenten suggereerden voor nog meer samenwerking. Ze hebben zowel de positieve als negatieve aspecten van een advocaat-bemiddelaar volgens hun standpunten besproken.

95. Twee respondenten hadden een positief beeld over de advocaat-bemiddelaar. Ook deze respondenten gaven aan vaak samen te werken met advocaat-bemiddelaars en vonden dat de advocaat als bemiddelaar over voldoende bemiddelingsvaardigheden beschikte om goed te bemiddelen. Deze respondenten waren positief ingesteld wat de advocaat-bemiddelaars betrof.

96. Vier respondenten namen een negatieve houding aan betreffende advocaat-bemiddelaars en vonden dat een advocaat-bemiddelaar niet én advocaat én bemiddelaar kon zijn. Dit is aldus meer dan het aantal respondenten die een positieve houding aannamen. Volgens deze respondenten was er een druk om te kiezen tussen het beroep advocaat en het beroep bemiddelaar. Eén respondent gaf zelfs aan diens beroep te hebben beëindigd om zich zo volledig in te zetten op het beroep bemiddelaar. De vraag naar voor- en nadelen van een advocaat-bemiddelaar werd beantwoord door slechts nadelen op te sommen. Nadat werd gevraagd of er ook voordelen waren, somden deze respondenten een voordeel op. Een andere respondent gaf geen voordeel van een advocaat-bemiddelaar.

1.1 Diepte-interviews bij advocaat-bemiddelaars

97. Na het afnemen van twaalf diepte-interviews bij de derde groep bemiddelaars, werden twaalf diepte-interviews afgenomen bij advocaat-bemiddelaars in Vlaanderen. Dit heeft als doel te onderzoeken of de benaderingswijze van een advocaat-bemiddelaar tijdens bemiddeling te juridisch is. Er werden vragen gesteld met betrekking tot zowel juridische als niet-juridische aspecten. Daarnaast heeft dit als doel om de advocaat-bemiddelaar tot zelfreflectie te laten overgaan.

98. Eerstens worden de begripsomschrijvingen van bemiddeling door advocaat-bemiddelaars toegelicht. Hierbij werd gekeken naar de termen die de advocaat-bemiddelaar aanhaalde in zijn begripsomschrijving. Nadien wordt een vergelijking gemaakt tussen de begripsomschrijvingen van de derde groep bemiddelaars en de advocaat-bemiddelaars. Dit heeft als doel te analyseren of de advocaat-bemiddelaars bemiddeling volgens diens wettelijke definitie of met juridische termen omschrijven in vergelijking met de derde groep bemiddelaars. Dit vormt een aspect van een juridische benadering. Daarnaast is deze korte vergelijking een aanzet om een onderzoek naar de benaderingswijzen van de derde groep bemiddelaars en advocaat-bemiddelaars te voeren aangezien dit bijdraagt aan een kwalitatievere bemiddeling in Vlaanderen. Zo leren beide groepen bemiddelaars van mekaar en kunnen ze hun bemiddelingsmethodes aanpassen.

99. Nadien wordt de benaderingswijze van de advocaat-bemiddelaar bij aanvang van de bemiddelingssessie besproken. Hierbij werd onderzocht of de advocaat-bemiddelaar bemiddeling steeds op dezelfde wijze aanving en met welke aspecten hij reeds vanaf aanvang van de eerste bemiddelingssessie rekening hield. Met aanvang van de bemiddelingssessie wordt het ogenblik bedoeld waarop één partij afzonderlijk of alle partijen gezamenlijk bij de bemiddelaar het bemiddelingsgesprek openen. Dit kan zowel tijdens een persoonlijk gesprek als via een videogesprek.

100. Vervolgens wordt de benaderingswijze van de advocaat-bemiddelaar na aanvang van eerste de bemiddelingssessie besproken. Dit impliceert vanaf het ogenblik dat de advocaat-bemiddelaar zowel de spelregels als het concept bemiddeling heeft uiteengezet. Hierbij werden vragen gesteld die peilden naar zowel juridische als niet-juridische aspecten tijdens bemiddelingen. Vragen betreffende juridische aspecten gaan over juridische informatie, de locatie van bemiddeling, vereiste achtergrondkennis en sturing. Nadien werd gepeild naar de benaderingswijze op niet-juridisch vlak. Hierbij komen aan bod: achtergrondkennis- en attitudes, communicatie, emoties en de wijze waarop de advocaat-bemiddelaar hiermee omgaat. Daarnaast bevatten de opgesomde voor- en nadelen van advocaat-bemiddelaar zowel juridische als niet-juridische aspecten.

101. Tenslotte werd gevraagd of de advocaat-bemiddelaar aanbevelingen had over bemiddeling. Door deze vraag te stellen, was het mogelijk te toetsen of de advocaat-bemiddelaar zelf valkuilen of pijnpunten zag in bemiddeling voor advocaat-bemiddelaars.

1.1.1 Begripsomschrijvingen

102. Aan alle twaalf respondenten werd gevraagd om bemiddeling in hun eigen woorden te omschrijven. Hieronder worden de meest voorkomende termen uiteengezet. Voor volledige begripsomschrijvingen wordt verwezen naar de bijlagen. In het volgend hoofdstuk wordt een vergelijking gemaakt tussen de begripsomschrijvingen van advocaat-bemiddelaars en de derde groep bemiddelaars.⁸³

103. De woorden die het meest voorkwamen in de begripsomschrijvingen van de advocaat-bemiddelaars, waren 'tot een oplossing komen'. Zeven respondenten beschreven het begrip bemiddeling op dezelfde wijze, namelijk als een methode om partijen te begeleiden zelf tot een oplossing van hun conflict te komen. Deze respondenten vermeldden ook dat dit gebeurt door begeleiding van een neutrale, onpartijdige en onafhankelijke derde, namelijk de bemiddelaar. De partijen worden enkel begeleidt tot het bereiken van een oplossing en de bemiddelaar zal zelf geen oplossing voorstellen om zo diens neutraliteit te bewaren. Dit noemt ook wel de faciliterende rol van de bemiddelaar. Eén respondent omschreef de taak van een bemiddelaar eerder als een coach, net omdat de bemiddelaar mensen begeleidt om zelf een oplossing te bereiken.⁸⁴ Eén respondent vermeldde ook dat bij de bemiddelaar geen afstand gecreëerd wordt tussen de bemiddelaar en de partijen, in tegenstelling de verschijning voor een rechter waarbij dergelijke afstand wel aanwezig is.⁸⁵ Bij de rechter hebben partijen de uitkomst niet in handen, terwijl ze bij bemiddeling zelf hun uitkomst bepalen. Dit verwijst, net zoals bij de omschrijvingen door de derde groep bemiddelaars, naar het zelfbeschikkingsrecht van partijen tijdens bemiddeling.⁸⁶ Deze respondenten houden zich strikt aan de wettelijke definitie van bemiddeling en vermeldden slechts termen die in de wettelijke definitie van bemiddeling aan bod komen, namelijk een onafhankelijke, neutrale en onpartijdige derde die partijen poogt ertoe te brengen zelf een oplossing uit te werken.⁸⁷

104. Twee respondenten betrokken niet-juridische aspecten in hun definiëring van bemiddeling, namelijk aandacht hebben voor emoties van partijen en communicatie tussen hen begeleiden.⁸⁸ De bemiddeling werd door deze respondenten gedefinieerd als een proces om een geschil te beëindigen door de partijen in de communicatie met elkaar te begeleiden. Hierbij worden onderliggende belangen en emoties naar boven gehaald zodat partijen naar elkaar luisteren.

105. Drie respondenten omschreven bemiddeling eerder neutraal. Ze omschreven dit als een alternatieve manier om een geschil te beslechten buiten de rechtbank om, een poging om partijen met elkaar te verbinden en een poging om partijen te sensibiliseren om te beslissen met kennis van zaken, ondersteund door een specialist. In deze begripsomschrijvingen kwamen noch de kenmerken

⁸³ *Infra* 45, nr. 106-107.

⁸⁴ Zie bijlage diepte-interview bij advocaat-bemiddelaar 10.

⁸⁵ Zie bijlage diepte-interview bij advocaat-bemiddelaar 6.

⁸⁶ *Supra* 30, nr. 46.

⁸⁷ Art. 1723/1 Ger.W.

⁸⁸ Zie bijlagen diepte-interviews bij advocaat-bemiddelaars 1 en 4.

van bemiddeling, noch niet-juridische aspecten naar boven.⁸⁹ Deze omschrijvingen omvatten ook geen juridische formuleringen, aangezien deze respondenten geen woorden uit de wettelijke definitie gebruikten in hun omschrijving.

1.1.2 Vergelijking met derde groep bemiddelaars

106. De omschrijving van het begrip bemiddeling in eigen woorden varieert tussen de derde groep bemiddelaars en de advocaat-bemiddelaars. Opvallend is dat de advocaat-bemiddelaars minder relationele of psychologische termen betrekken in hun definiëring van bemiddeling. Slechts één respondent heeft in zijn begripsomschrijving 'het kijken naar gevoelens' vermeld.⁹⁰ De respondenten van de derde groep hebben de niet-juridische aspecten zoals communicatie, emoties en luisteren naar elkaar, vaker aangehaald dan de advocaat-bemiddelaars. 4 van de 12 respondenten van de derde groep bemiddelaars hebben de psychologische en emotionele aspecten betrokken in hun definitie van bemiddeling, in tegenstelling tot de advocaat-bemiddelaars waarvan slechts twee respondenten communicatie en emoties hebben vermeld in hun begripsomschrijving.

107. Een gelijkenis tussen beiden groepen is dat zowel de derde groep bemiddelaars als de meeste advocaat-bemiddelaars bemiddeling omschreven als een gesprek waarbij partijen samen een oplossing voor hun conflict zoeken. Het proberen op te lossen staat centraal voor beide groepen bemiddelaars. Ook vermeldden ze dat de oplossing door partijen zelf gezocht moet worden en de bemiddelaar hen slechts hierin begeleidt. Dit sluit aan bij de wettelijke definitie van bemiddeling. Aldus vermeldden zowel de derde groep bemiddelaars als advocaat-bemiddelaars de wettelijke definitie in hun begripsomschrijvingen.

1.1.3 Benaderingswijze bij aanvang

108. In dit en de volgende hoofdstukken, wordt de benaderingswijze van de advocaat-bemiddelaar op verschillende vlakken besproken. Aan de respondenten werd eerstens gevraagd hoe ze aan bemiddeling beginnen. Er werd gevraagd of ze hiervoor een specifieke benaderingswijze hadden. Hiermee wordt bedoeld of de advocaat-bemiddelaar steeds dezelfde aanpak hanteert bij aanvang van een bemiddelingsproces ofwel dit verschilt naargelang bepaalde omstandigheden.

109. De meeste respondenten hebben dezelfde benaderingswijze bij aanvang van de bemiddeling. Eerstens organiseert de advocaat-bemiddelaar een intake-gesprek. Dit is een inleidend bemiddelingsgesprek waarbij partijen samen kennis maken met de bemiddelaar. Tijdens dit gesprek worden de partijen begroet en bedankt om te komen. De advocaat-bemiddelaar legt uit wat bemiddeling is en zijn rol als bemiddelaar inhoudt. De spelregels van bemiddeling worden uiteengezet, namelijk wat partijen wel en niet mogen doen tijdens de bemiddelingsgesprekken. Aangehaalde voorbeelden waren: elkaar niet onderbreken, niet roepen, respect tonen etc.⁹¹ Nadien vraagt de advocaat-bemiddelaar of alles duidelijk is voor partijen. De advocaat-bemiddelaar

⁸⁹ Zie bijlagen diepte-interviews bij advocaat-bemiddelaars 5, 7 en 11.

⁹⁰ Zie bijlage diepte-interview bij advocaat-bemiddelaar 1.

⁹¹ Zie bijlage diepte-interview bij advocaat-bemiddelaar 8.

overloopt het bemiddelingsprotocol en laat elke partij dit protocol tekenen. Vervolgens begint de bemiddeling. Dit impliceert dat de advocaat-bemiddelaar elke partij aan het woord laat om de feiten uiteen te zetten. De meeste advocaat-bemiddelaars laten partijen zelf de keuze wie van hun mag beginnen met spreken. Na de feiten van elke partij gehoord te hebben, probeert de advocaat-bemiddelaar de onderliggende belangen naar boven te halen. Dit gebeurt door belangen uiteen te zetten en niet de standpunten. Eén respondent vermeldde dat indien bemiddeling begint met standpunten, de communicatie tussen partijen verslechtert en conflicten hoger oplopen.⁹² Elke partij vertelt zijn of haar belang aan de bemiddelaar. Het intake- gesprek duurt meestal twee uur. Doorgaans wordt tijdens dit gesprek nog geen oplossing gevonden. De bemiddelaar legt een nieuwe afspraak vast binnen een aantal weken om partijen opnieuw samen te laten komen om te bemiddelen. Partijen kiezen zelf wanneer ze opnieuw samenkomen. Dit kan bijvoorbeeld de week erna zijn, maar dit kan ook één maand of meerdere maanden erna zijn. Partijen hebben het verloop van bemiddeling in eigen handen en beslissen zelf wanneer ze opnieuw samenkomen en hoe vaak.

110. Eén respondent hanteert een andere benaderingswijze. Deze respondent bemiddelt in handelszaken en geeft aan dat minder bemiddelingsbijeenkomsten nodig zijn bij handelsbemiddelingen. Bij een handelsbemiddeling wordt er vaak vier uur achter elkaar bemiddeld, van s' middags tot s 'avonds op één en dezelfde dag. Ook deze respondent gaf aan te beginnen met het uiteenzetten wat bemiddeling inhoudt en legt nadien de spelregels uit. In handelszaken is er echter geen intake- gesprek of inleidend gesprek. De partijen zetten zich aan tafel en beginnen voor de komende vier uren met bemiddelen. De advocaat-bemiddelaar laat ook in dit geval aan de partijen de keuze wie van hen eerst begint met spreken.⁹³

111. De meeste bemiddelingsgesprekken worden in het bijzijn van alle partijen georganiseerd. Partijen zitten samen aan tafel met de bemiddelaar en brengen hun eigen advocaat mee. Partijen kunnen ook zonder advocaat komen. Twee respondenten gaven echter aan dat ze een bemiddelingsgesprek organiseren door partijen apart te spreken, de zogenaamde caucus. Eén respondent vermeldde dat ze het inleidingsgesprek steeds door een caucus liet gebeuren. De partijen doen elk apart hun verhaal bij de bemiddelaar en komen tijdens de bijeenkomsten nadien terug samen.⁹⁴ Eén andere advocaat-bemiddelaar vermeldde dat hij/zij het inleidingsgesprek steeds in het bijzijn van alle partijen organiseerde en tijdens de eerstvolgende bijeenkomst de partijen elk apart sprak.⁹⁵

112. Twee advocaat-bemiddelaars gaven aan dat hun benaderingswijze verschilde naargelang de sfeer die er heerst bij partijen. Deze bemiddelaars kijken naar de mate waarin partijen gespannen zijn. Indien ze emoties tonen is dit een goede zaak en kan de bemiddelaar hierop inspelen. Indien de partijen niet stoppen met praten of daarentegen niet praten, zijn ze gespannen. Indien er veel

⁹² Zie bijlage diepte-interview bij advocaat-bemiddelaar 10.

⁹³ Zie bijlage diepte-interview bij advocaat-bemiddelaar 2.

⁹⁴ Zie bijlage diepte-interview bij advocaat-bemiddelaar 12.

⁹⁵ Zie bijlage diepte-interview bij advocaat-bemiddelaar 10.

spanning is en emoties nog niet getoond worden, hanteren deze bemiddelaars een andere aanpak.⁹⁶ Dit doen ze door meer vragen te stellen aan de partijen die gespannen zijn.

1.1.4 Juridische informatie

113. Een bemiddelaar mag juridische informatie leveren tijdens bemiddeling, maar moet zich onthouden om advies te verstrekken dat een invloed zou hebben op de oplossing van het geschil.⁹⁷ Om te toetsen of in bepaalde mate juridisch advies wordt meegegeven, werd aan de respondenten de vraag gesteld in welke mate ze juridische informatie geven aan partijen.

114. Opmerkelijk is dat veel respondenten deze vraag beantwoordden door een onderscheid te maken tussen de bijstand van een advocaat en geen bijstand van een advocaat bij partijen tijdens bemiddeling. Indien de partijen zelf een advocaat meebrachten, gaven de respondenten aan dat ze minder juridische informatie leverden omdat van de advocaten van partijen verwacht wordt hun cliënt hierover te informeren. Eén respondent gaf zelfs aan geen juridische informatie te geven in dit geval.⁹⁸ Eén andere respondent gaf aan dat bij buitengerechtelijke bemiddelingen de partijen meestal geen advocaat meebrengen, in tegenstelling tot gerechtelijke bemiddeling waarbij partijen vaak hun eigen advocaat meebrengen. Deze respondent geeft geen juridische informatie mee in het laatste geval.⁹⁹

115. Indien respondenten geen voorbeelden opsomden, werd gevraagd welke juridische informatie ze gaven tijdens bemiddeling. Het soort juridische informatie dat wordt meegegeven, verschilt enorm onder de respondenten. In totaal hebben negen respondenten aangegeven dat ze slechts objectief feitelijke informatie leveren aan de partijen. Met objectief feitelijke informatie wordt informatie bedoeld die elke adviesverlening of mogelijke sturing naar een bepaalde richting uitsluit. Zo gaven twee respondenten aan dat ze slechts bespreken wat de toepasselijke wetteksten bepalen.¹⁰⁰ Hierin werd het voorbeeld gegeven van de berekeningswijze van onderhoudsgeld betreffende de kinderen of de opzegtermijn van een huurovereenkomst. De respondent die dit laatste voorbeeld aanhaalde, is gespecialiseerd in familiale-, burgerlijke- en handelszaken. Ook de andere respondenten gaven aan dat ze formules voor onderhoudsgelden uitleggen aan partijen. De meeste van deze respondenten waren bemiddelaars gespecialiseerd in familiale zaken. Deze negen respondenten beperken zich tot juridisch feitelijke informatie te leveren.

116. Drie respondenten gaven aan onder bepaalde voorwaarden beperkt juridisch advies te geven aan partijen. Een van deze voorwaarden was dat de advocaat-bemiddelaar eerstens peilt naar de kennis bij partijen over hun rechtspositie. Dit doet de advocaat-bemiddelaar door grondig door te vragen. Voorbeelden van dergelijke vragen waren "Vindt u dat wij uw buur erbij moeten betrekken?"

⁹⁶ Zie bijlagen diepte-interview bij advocaat-bemiddelaars 4 en 6.

⁹⁷ Art. 8, §1 lid 2 Deontologische code van de erkende bemiddelaars, 16 december 2020, <https://www.fbc-cfm.be>.

⁹⁸ Zie bijlage diepte-interview bij advocaat-bemiddelaar 1.

⁹⁹ Zie bijlage diepte-interview bij advocaat-bemiddelaar 5.

¹⁰⁰ Zie bijlagen diepte-interviews bij advocaat-bemiddelaars 9 en 10.

of “Moet er nog een vergunning goedgekeurd worden?”.¹⁰¹ Dit zijn vragen waarin al een bepaald antwoord verborgen zit. Indien een partij hier een negatief antwoord op geeft, zal de advocaat-bemiddelaar juridische informatie toelichten die de vorm kan aannemen van een juridisch advies, namelijk een partij op de hoogte brengen van zijn of haar rechtspositie. De advocaat-bemiddelaar voert als het ware een toetsing uit over de mate van kennis die partijen hebben over hun rechtspositie. Eén respondent gaf aan juridisch advies te geven door een caucus te organiseren waarbij zij elke partij apart neemt en juridisch advies verleent. Alle partijen komen om de beurt bij de bemiddelaar.¹⁰² Een tweede essentiële voorwaarde opdat de advocaat-bemiddelaar juridisch advies zou geven, is de toestemming van alle partijen. Indien deze toestemming door één partij niet aanwezig is, zal deze advocaat-bemiddelaar geen juridisch advies geven. Ten laatste is dit slechts beperkt juridisch advies. De advocaat-bemiddelaar vertelt aan partijen diens ervaring bij de rechtbank, namelijk wat de rechtbank in een gelijkaardig geval heeft beslist. Eén respondent gaf aan twee tegengestelde uitspraken van de rechtbank uit te leggen om zo de neutraliteit te behouden. Eén van deze respondenten was een advocaat-bemiddelaar gespecialiseerd in bouwzaken en gaf aan dat er nood is aan juridische toelichting en dit tijdens bouwbemiddeling, bijvoorbeeld door te wijzen op de bouwverzekering die de schade kan vergoeden of te wijzen op de 10-jarige aansprakelijkheid van architect en aannemer.¹⁰³

1.1.5 Locatie van bemiddeling

117. Nadien werden de respondenten bevraagd over de locatie waar de bemiddelingen plaatsvinden. Hierbij werd gekeken of bemiddelingen plaatsvonden op het advocatenbureau of in een ander lokaal of op een andere plaats. Indien dit op het bureau zelf is, wijst dit in de richting van een te juridische benadering. Of dit daadwerkelijk als een te juridische benadering ervaren wordt door partijen, wordt duidelijk gemaakt bij de resultaten van de 70 enquêtes.¹⁰⁴

Zes respondenten gaven aan dat de bemiddeling plaatsvindt aan het bureau waar de respondent cliënteel ontvangt voor gerechtelijke dossiers. Dit is de helft van de respondenten. Advocaat-bemiddelaars laten bemiddeling dus vaak doorgaan op hun bureau in hun praktijkruimte. Drie respondenten zeiden dat ze bemiddelen in een aparte ruimte binnen het advocatenkantoor. Deze respondenten vonden dat een bemiddeling op het bureau zelf te zakelijk overkomt en hebben bewust een aparte ruimte gecreëerd om het zakelijke achterwege te laten. Eén respondent gaf aan dat deze bemiddelingsruimte bestaat uit stoelen die dezelfde hoogte hebben en op gelijke afstand staan van mekaar.¹⁰⁵ Deze respondent tracht zo ‘de wapengelijkheid’ in stand te houden. Een nuancering hierop is echter dat bij bemiddeling geen nood is aan wapengelijkheid. De partijen ‘vechten’ hun geschil niet uit, maar trachten gezamenlijk op een zo vreedzaam mogelijke wijze een oplossing te zoeken. Wapengelijkheid houdt in dat partijen in een gerechtelijke procedure gelijk moeten worden

¹⁰¹ Zie bijlage diepte-interview bij advocaat-bemiddelaar 6.

¹⁰² Zie bijlage diepte-interview bij advocaat-bemiddelaar 1.

¹⁰³ Zie bijlage diepte-interview bij advocaat-bemiddelaar 3.

¹⁰⁴ *Infra* 65, nr. 171-173.

¹⁰⁵ Zie bijlage diepte-interview bij advocaat-bemiddelaar 3.

behandeld. Bemiddeling *an sich* is een alternatieve vorm voor een gerechtelijke procedure. Eén andere respondent gaf aan gebruik te maken van *flipcharts*. Dit is een presentatiebord waarop een kladblok is gevestigd. Deze bemiddelaar schrijft dan de belangen hierop in verschillende kleuren. Slechts één respondent vertelde dat de bemiddeling buiten het kantoor plaatsvindt. Dit was een advocaat-bemiddelaar gespecialiseerd in bemiddeling met de overheid. Deze gaf aan dat bemiddeling in de buurt van het probleem plaatsvindt, bijvoorbeeld waar de bouwwerken zijn wanneer er een geschil is omtrent een bouwvergunning. Daarnaast worden bemiddelingen georganiseerd in een lokaal bij de overheid zelf. In dit geval vindt bemiddeling niet plaats op een neutrale locatie. Deze bemiddeling geschiedt dan op een plaats dat door één bemiddelende partij beheert of geëxploiteerd wordt, namelijk een lokaal van de overheid terwijl deze laatste ook een partij is bij de bemiddeling.

1.1.6 Psychologische en materiële achtergrondkennis- en attitudes

118. Aan de respondenten werd gevraagd over welke psychologische en materiële achtergrondkennis een advocaat-bemiddelaar dient te beschikken om te bemiddelen. Aangezien de meeste respondenten deze vraag beantwoordden door ook attitudes en eigenschappen op te sommen, worden hieronder zowel achtergrondkennis als attitudes en eigenschappen uiteengezet. Deze vraagstelling is relevant om in de enquêtes te toetsen of de advocaat-bemiddelaar in de praktijk ook daadwerkelijk deze kennis en attitudes bezit.

119. De helft van de respondenten gaven 'inlevingsvermogen' of 'empathie' aan als de essentiële psychologische achtergrondkennis waar een advocaat-bemiddelaar over zou moeten beschikken om te bemiddelen. De advocaat-bemiddelaar moet de partijen kunnen begrijpen en zich in de plaats stellen. Zo worden emoties beter begrepen. De advocaat-bemiddelaar moet lichaamstaal van de partijen kunnen begrijpen. Ook 'luisteren' werd bij deze respondenten vermeld. Een advocaat-bemiddelaar moet goed luisteren naar de partijen. Partijen moeten zich gehoord en begrepen voelen. Dit luisteren kan geuit worden door bijvoorbeeld oogcontact te maken, te knikken, vragen te stellen of samen te vatten wat een partij heeft gezegd. Er zijn onderliggende belangen en emoties die naar boven gehaald moeten worden. Wanneer een partij zich gehoord en begrepen voelt, is de kans groter dat deze onderliggende aspecten naar boven komen. Daarnaast zorgt dit voor een kwalitatievere bemiddeling.

120. Bovendien mag een advocaat-bemiddelaar niet oordelen. Deze moet ten allen tijde zijn neutraliteit bewaren. Alhoewel dit eerder een houding is dan kennis, hebben drie respondenten het onbevooroordeeld zijn als psychologische achtergrondkennis aangehaald. Eén respondent omschrijft dit als een valkuil van de advocaat als bemiddelaar en geeft aan dat het moeilijk is om de rol van advocaat en de partijdigheid achterwege te laten tijdens bemiddeling. Er moet plaats zijn voor zelfreflectie, namelijk weten wat de valkuilen zijn van de advocaat als bemiddelaar.¹⁰⁶

121. Twee respondenten vermeldden 'veel ervaring' als essentiële psychologische achtergrondkennis. Met deze term werd zowel op ervaring in bemiddeling als ervaring in het leven

¹⁰⁶ Zie bijlage diepte-interview bij advocaat-bemiddelaar 8.

bedoeld. Zo kan een advocaat-bemiddelaar zich beter in de plaats stellen van partijen en emoties beter begrijpen.¹⁰⁷

122. De materiële achtergrondkennis werd slechts door enkele advocaat-bemiddelaars beantwoord, namelijk twee. Juridische kennis over de rechtstak waarin de advocaat-bemiddelaar bemiddelt is essentieel. Voorbeelden waren kennis van het familierecht of het bouwrecht. Met juridische kennis wordt het uitwerken van akkoorden en het opstellen van overeenkomsten bedoeld. Voorbeelden van deze overeenkomsten zijn bemiddelingsovereenkomsten, dadingsovereenkomsten, EOT-akte etc.¹⁰⁸

1.1.7 Toegepaste communicatie

123. Daarenboven werd onderzocht of de advocaat-bemiddelaar aandacht heeft voor niet-juridische aspecten tijdens bemiddeling. Hierbij werd onderzocht hoe advocaat-bemiddelaars omgaan met deze aspecten. Communicatie is een niet-juridisch aspect dat van groot belang is tijdens bemiddeling. In de diepte-interviews werd aan respondenten gevraagd hoe ze met communicatieve problemen omgaan en welke communicatietechnieken ze hiervoor toepassen. Er wordt aldus achterhaald welke benaderingswijze de advocaat-bemiddelaar toepast indien er geen of gebrekkige communicatie is tussen partijen. Communicatie houdt niet alleen verbale communicatie in, maar ook non-verbale communicatie zoals lichaamshouding, oogcontact, luisteren, etc. Tegelijk werd gepeild hoe advocaat-bemiddelaars naar partijen toe communiceren.

124. Elke respondent heeft al te maken gehad met communicatieproblemen tussen partijen. Vier advocaat-bemiddelaars geven aan dat ze in dit geval uitdrukkelijk benoemen wat ze zien gebeuren bij de partijen. Wanneer een partij niet spreekt, vraagt de advocaat-bemiddelaar aan de partij de reden hierachter. Indien een partij zijn stem verheft, zegt een advocaat-bemiddelaar "Ik zie dat u uw stem verheft, waarom?". Deze respondenten beschrijven aan de partijen wat ze zien om partijen hier bewust van te maken. Ze benoemen de gevolgen die ontstaan indien bemiddeling niet lukt, namelijk een gerechtelijke procedure. Eén respondent heeft dit omschreven als de BATNA- methode, namelijk de '*Best Alternative To a Negotiated Agreement*'. Deze respondent maakte partijen bewust dat bemiddeling één van de mogelijke pistes is die ze konden bewandelen. De BATNA is dus een gerechtelijke procedure.

125. Advocaat-bemiddelaars proberen partijen te overtuigen om met elkaar te communiceren. Dit doen ze niet alleen door het gedrag van de partijen uitdrukkelijk te benoemen, maar ook door vragen te stellen. Indien een partij het moeilijk heeft om te communiceren, stelt de advocaat-bemiddelaar vragen zoals "Wat doet dit met u?" of "Kan je ons daar meer over vertellen?". De advocaat-bemiddelaar probeert zo communicatie tussen partijen te bevorderen. De meeste respondenten hanteren deze communicatietechnieken in het bijzijn van alle partijen en tijdens een gezamenlijk gesprek. Zeven advocaat-bemiddelaars stellen zich terughoudend op tegenover het toepassen van

¹⁰⁷ Zie bijlagen diepte-interviews bij advocaat-bemiddelaars 6 en 12.

¹⁰⁸ Zie bijlage diepte-interview bij advocaat-bemiddelaar 10.

een caucus bij moeilijke communicatie.¹⁰⁹ Eén respondent past een andere techniek toe indien partijen niet met elkaar communiceren. Deze advocaat-bemiddelaar nodigt slechts de advocaten van partijen uit om bij haar een gesprek te voeren over hun cliënten. Dit laatste zorg er evenwel voor dat de advocaat niet alle gevoelens van zijn/haar cliënt kent. Indien alleen advocaten worden uitgenodigd, hebben partijen niet de kans om te ventileren, noch te communiceren. De communicatie wordt op deze wijze niet bevorderd, alleen maar verhard.

126. Ten laatste gaven de advocaat-bemiddelaars aan dat communicatieproblemen zich eerder voordoen in de context van een gerechtelijke bemiddeling. Bij buitengerechtelijke bemiddeling ervaren ze dat partijen vlotter en beter met elkaar communiceren. De reden hiervan is dat deze partijen op volledig eigen initiatief naar bemiddeling komen, in tegenstelling tot de gerechtelijke procedure waarbij een poging om proberen te bemiddelen opgelegd wordt door de rechter. In dit laatste geval hebben de partijen de ingesteldheid dat de gerechtelijke procedure al begonnen is en ze dit gewoon kunnen verder zetten indien bemiddeling niet onmiddellijk lukt.

127. De advocaat-bemiddelaar communiceert zelf op een rustige wijze naar de partijen. De advocaat-bemiddelaar stelt zich open op en luistert naar partijen. Respondenten gaven aan dat ze oogcontact maken met partijen. Eén respondent vermeldde dat hij/zij ervoor zorgt dat er evenveel oogcontact gemaakt wordt met elke partij, zodat geen enkele partij de indruk krijgt dat er niet geluisterd wordt.¹¹⁰ Deze gaf aan zo de neutraliteit te bewaren. De advocaat-bemiddelaar toont aan partijen dat er geluisterd wordt door oogcontact te maken, te knikken met het hoofd, te noteren, vragen te stellen en samen te vatten.

1.1.8 Aandacht voor emoties

128. Aan advocaat-bemiddelaars werd gevraagd hoe ze met geëmotioneerde partijen omgaan. 7 respondenten gaven hetzelfde antwoord. Advocaat-bemiddelaars lassen vaak een korte pauze in zodat geëmotioneerde partijen een luchtje kunnen scheppen. Nadien komen partijen terug binnen en gaan ze verder met bemiddelen. Op deze wijze worden emoties echter vermeden en komen ze niet tot sprake tijdens de bemiddeling.

129. Acht respondenten gaven aan een caucus te organiseren indien partijen zeer geëmotioneerd zijn. De advocaat-bemiddelaar neemt elke partij apart en vraagt achter diens emoties en de drijfveren hierachter. Indien een partij vervelend gedrag vertoonde, spreekt de advocaat-bemiddelaar deze partij in dit apart gesprek aan. Zo wordt vermeden dat deze partij zich in zijn eer gekrenkt voelt wanneer de advocaat-bemiddelaar deze partij daarop zou wijzen in het bijzijn van de andere partij.¹¹¹ Eén advocaat-bemiddelaar vertelde dat hij/zij aan de partij die apart wordt gesproken, vraagt wat in het gezamenlijk gesprek met de andere partij gedeeld mag worden. Zo

¹⁰⁹ Zie bijlagen diepte-interviews bij advocaat-bemiddelaars 1 en 5.

¹¹⁰ Zie bijlage diepte-interview bij advocaat-bemiddelaar 3.

¹¹¹ Zie bijlage diepte-interview bij advocaat-bemiddelaar 4.

werd bijvoorbeeld een trauma verteld door een partij tijdens de caucus en mocht de advocaat-bemiddelaar dit niet aanhalen tijdens het gezamenlijk gesprek erna.¹¹²

130. Net zoals bij een van de vermelde communicatietechnieken in het voorgaand hoofdstuk, stellen de advocaat-bemiddelaars bij geëmotioneerde partijen vragen om verborgen emoties naar boven te halen. Deze vragen worden doorgaans in het gezamenlijk gesprek gevraagd.

131. Twee respondenten hebben een eigen aanpak die verschilt van de andere advocaat-bemiddelaars. Eén respondent werkt volgens de regel van drie. Dit impliceert dat partijen twee keer geëmotioneerd mogen reageren zonder dat erover gesproken wordt. Indien die partij een derde keer geëmotioneerd reageert, dan wordt er ook een caucus georganiseerd en bespreekt deze advocaat-bemiddelaar deze emoties met de partij in het apart gesprek.¹¹³ De andere respondent zorgt voor een 'shokeffect'. Indien partijen zeer geëmotioneerd worden en hun stem beginnen te verheffen of elkaar beledigen, klapt deze advocaat-bemiddelaar haar laptop toe of verlaat ze de bemiddelingsruimte. Ze laat partijen even tot bezinning komen. Nadien betreedt ze terug de ruimte en zegt ze dat ze van dit bemiddelingsgesprek niet goed is. Ze probeert partijen te laten inzien welke invloed hun gedrag heeft op haar als bemiddelaar.¹¹⁴

132. Een klein aantal, namelijk twee advocaat-bemiddelaars, gaf aan dat emotionele aspecten in hun bemiddelingszaken minder van belang zijn. Eén respondent hiervan gaf aan dat het emotioneel aspect belangrijker is in familiale zaken dan in burgerlijke- en handelszaken. Deze advocaat-bemiddelaar is gespecialiseerd in zowel bemiddeling in familiale zaken als in burgerlijke- en handelszaken. Het stellen van vragen varieert naargelang de advocaat-bemiddelaar bemiddelt in een familiale zaak, dan in een burgers- of handelszaak. In familiale zaken wordt in de vraagstelling de emotie zelf aangehaald, bijvoorbeeld "Waarom bent u boos?". In burgerlijke- en handelszaken wordt het benoemen van gevoelens op een minder opvallende manier uitgedrukt in de vraagstelling. Zo werd het voorbeeld gegeven van "Ik zie dat er veel frustratie is, kan u ons uitleggen waarom?". In plaats van het vermelden van "boos" of "woedend", wordt de vraagstelling anders geformuleerd.¹¹⁵ De andere respondent is gespecialiseerd in het bemiddelen van bouwzaken en gaf aan emoties hier minder relevant zijn.¹¹⁶

1.1.9 Samenwerking

133. Uit de voorgaande interviews bij de derde groep bemiddelaars werd duidelijk dat het merendeel van deze bemiddelaars samenwerkten bij advocaat-bemiddelaars voor juridische aspecten, bijvoorbeeld overeenkomsten laten nakijken op juridisch vlak. Om te onderzoeken of deze

¹¹² Zie bijlage diepte-interview bij advocaat-bemiddelaar 8.

¹¹³ Zie bijlage diepte-interview bij advocaat-bemiddelaar 4.

¹¹⁴ Zie bijlage diepte-interview bij advocaat-bemiddelaar 12.

¹¹⁵ Zie bijlage diepte-interview bij advocaat-bemiddelaar 2.

¹¹⁶ Zie bijlage diepte-interview bij advocaat-bemiddelaar 3.

samenwerking wederzijds is, werd aan de advocaat-bemiddelaar gevraagd of deze ook samenwerkt met de derde groep bemiddelaar en zo ja, op welk vlak.

134. Het merendeel gaf aan niet samen te werken met de derde groep bemiddelaars voor niet-juridische aspecten. Namelijk negen advocaat-bemiddelaars werken niet samen met de derde groep bemiddelaars, maar raden zeker een samenwerking aan. Ze hebben een positieve houding over contact te onderhouden en samen te werken met de derde groep bemiddelaars. Twee van deze respondenten gaven wel aan dat ze de derde groep bemiddelaars helpen.¹¹⁷ Er is dus een zekere hulpverlening aangezien de advocaat-bemiddelaar advies en hulp verleent aan de derde groep bemiddelaar, maar andersom is dit niet het geval.

135. Drie respondenten gaven aan samen te werken met de derde groep bemiddelaars. Zo gaf één respondent het voorbeeld van samenwerking met een psycholoog wanneer er kinderen worden gehoord. De psycholoog spreekt eerst met het kind apart. Nadien zitten de psycholoogbemiddelaar en advocaat-bemiddelaar samen en bemiddelen ze samen.¹¹⁸ Eén andere respondent omschreef dit als 'co-bemiddeling'. Co-bemiddeling is bemiddeling waarbij meerdere bemiddelaars samenwerken en ook samen bemiddelen. Twee van deze drie respondenten doen aan co-bemiddeling. De laatste respondent heeft een samenwerking bij de derde groep bemiddelaars doordat hij om de twee maanden een intervisie volgt. Deze intervisie bestaat uit 10 bemiddelaars uit verschillende categorieën. Tijdens deze samenkomst delen de bemiddelaars ideeën met elkaar en vragen ze om raad. Ook via telefoon werkt hij samen met de derde groep bemiddelaars.¹¹⁹

1.1.10 Voor- en nadelen

136. De respondenten werden gevraagd om de voor- en nadelen van hun beroep als advocaat-bemiddelaar uiteen te zetten. Alle respondenten gaven dezelfde voor- en nadelen van een advocaat als bemiddelaar. Het voordeel is de juridische kennis die de advocaat-bemiddelaar heeft door de opleiding rechten en diens beroepservaring. De advocaat-bemiddelaar heeft kennis over hoe rechtbanken meestal in bepaalde situaties zouden oordelen. De advocaat-bemiddelaar heeft beter kennis over het juridisch kader van overeenkomsten en kan overeenkomsten juridisch juist opstellen zoals een EOT-akte. Een respondent gespecialiseerd in bouwbemiddeling, geeft aan dat de advocaat een ideale bemiddelaar is voor bouwgeschillen. Het is van belang dat een bemiddelaar binnen dit domein technische kennis heeft van het bouwrecht, bijvoorbeeld de 10-jarige aansprakelijkheid van een architect of aannemer, de bouwverzekering die tussen komt etc. In het bouwrecht is dus technische kennis nodig en staat psychologische kennis op de achtergrond.¹²⁰ De advocaat heeft veel beroepservaring waardoor deze al aan beide kanten van een geschil heeft gestaan. Zo kan de advocaat van elke partij die voor hem zit, sneller de onderliggende belangen achterhalen.¹²¹

¹¹⁷ Zie bijlagen diepte-interviews bij advocaat-bemiddelaars 7 en 8.

¹¹⁸ Zie bijlage diepte-interview bij advocaat-bemiddelaar 11.

¹¹⁹ Zie bijlage diepte-interview bij advocaat-bemiddelaar 4.

¹²⁰ Zie bijlage diepte-interview bij advocaat-bemiddelaar 3.

¹²¹ Zie bijlage diepte-interview bij advocaat-bemiddelaar 6.

137. De juridische kennis werd ook als nadeel gegeven door de meeste respondenten. Doordat de advocaat-bemiddelaar over juridische kennis beschikt, is het mogelijk dat deze geneigd is om al een oplossing te zien, terwijl partijen zelf tot een oplossing moeten komen. Een respondent geeft aan dat het moeilijk is om zijn/haar pet als advocaat af te zetten wanneer deze bemiddelt. Het sturen naar een bepaalde richting of oplossing is een mogelijke valkuil hierbij.¹²² Een respondent gaf aan dat je als advocaat nooit een volledige sturing zou kunnen uitsluiten tijdens bemiddeling.¹²³

1.1.11 Aanbevelingen

138. Aan het einde van elk diepte-interview werd gevraagd of de advocaat-bemiddelaar opmerkingen of aanbevelingen heeft over bemiddeling. Hierdoor kon gekeken worden naar werkpunten voor advocaat-bemiddelaars. Zeven advocaat-bemiddelaars hadden aanbevelingen, waarvan drie respondenten een verbetering nodig achtten op het gebied van de georganiseerde opleiding bemiddeling. De opleiding bemiddeling bevat volgens deze personen te weinig psychologische scholing om goed te bemiddelen als advocaat-bemiddelaar. Deze respondenten stelde voor om voor elke groep een aparte opleiding bemiddeling te voorzien, om zo de opleidingsonderdelen beter af te stemmen op de achtergrondkennis die de bemiddelaars reeds hebben en de kennis die nog ontbreekt. In de opleiding bemiddeling voor advocaat-bemiddelaars zou meer ingezet moeten worden op de psychologische scholing en in de opleiding bemiddeling voor de derde groep bemiddelaars zou dan meer ingezet moeten worden op de juridische scholing. Er is nood aan het splitsen van de opleiding bemiddeling in de advocaat-bemiddelaars en derde groep bemiddelaars. Volgens deze respondenten zijn de psychologische vakken in de opleiding bemiddeling niet voldoende om psychologische kennis te verwerven.¹²⁴

139. Twee respondenten stelde meer samenwerking voor tussen advocaat-bemiddelaars en de derde groep bemiddelaars. Eén respondent gaf de opmerking dat bemiddeling de dag van vandaag nog steeds niet bekend genoeg is en meer moet worden ingezet op de bekendmaking van deze vorm van ADR.¹²⁵ Eén respondent gaf aan dat er sneller naar bemiddeling dient verwezen te worden door de rechter. Naar zijn mening is de verwijzing naar bemiddeling te laat.¹²⁶ De overige respondenten hadden geen aanbevelingen over bemiddeling.

1.1.12 Conclusie

140. Uit dit hoofdstuk kan geconcludeerd worden dat de meeste advocaat-bemiddelaars tijdens hun benaderingswijze een stappenplan volgen tijdens het bemiddelingstraject. Eerstens vindt er een inleidend gesprek plaats waarbij partijen kennis maken met de bemiddelaar en het bemiddelingstraject. De spelregels van bemiddeling worden uiteengezet door het overlopen en

¹²² Zie bijlage diepte-interview bij advocaat-bemiddelaar 2.

¹²³ Zie bijlage diepte-interview bij advocaat-bemiddelaar 12.

¹²⁴ Zie bijlagen diepte-interviews bij advocaat-bemiddelaars 4, 5 en 12.

¹²⁵ Zie bijlage diepte-interview bij advocaat-bemiddelaar 8.

¹²⁶ Zie bijlage diepte-interview bij advocaat-bemiddelaar 6.

vervolgens ondertekenen van het bemiddelingsprotocol. Nadien worden opnieuw bemiddelingsgesprekken ingepland. Het aantal bemiddelingsgesprekken en de duur hangt af van de partijen zelf. Bij bemiddeling in handelszaken is er geen apart moment voorzien voor een inleidend gesprek en begint de bemiddeling onmiddellijk.

141. Wat de juridische aspecten betreft, gaven de meeste advocaat-bemiddelaars aan louter objectief juridische informatie te geven tijdens bemiddeling. Sommigen gaven zelfs aan geen juridische informatie mee te geven indien partijen bijgestaan worden door hun advocaat. 3 op 12 advocaat-bemiddelaars zeiden dat ze beperkt juridisch advies meegeven in de vorm van rechterlijke uitspraken. Dit advies wordt slechts gegeven mits toestemming van alle partijen en moet aan elke partij gegeven worden. Daarnaast organiseren 8 van de 12 respondenten bemiddeling binnen hun advocatenkantoor. Vier van deze respondenten bemiddelen aan het bureau waar ze cliënteel ontvangen. De andere vier respondenten laten bemiddeling doorgaan in een apart lokaal. De advocaat-bemiddelaars wenden zich niet tot derde groep bemiddelaars voor raad. De samenwerking is dus niet wederkerig. De ondervraagde advocaat-bemiddelaars stelden zich terughoudend op wat juridische aspecten betreft. Ze benadrukten steeds de neutraliteit te willen bewaren.

142. Wat niet-juridische aspecten betreft, hebben advocaat-bemiddelaars oog voor communicatietechnieken door te benoemen hoe partijen zich gedragen, vragen te stellen, een pauze in te lassen, etc. De advocaat-bemiddelaars hebben een eigen bemiddelingsmethode om aandacht te geven aan emoties. De meeste advocaat-bemiddelaars zeiden dat ze bij zeer geëmotioneerde partijen een caucus organiseren. Doch gaven vier advocaat-bemiddelaars aan dat deze soort bemiddelaar minder inzicht heeft in gevoelens of andere psychologische aspecten en gaven deze aanbevelingen om de opleiding op psychologisch vlak bij te scholen.

143. Vanuit het perspectief van de advocaat-bemiddelaar wordt algemeen geconcludeerd dat deze bemiddelaar geen te juridische benadering toepast. Alhoewel de meesten bemiddeling organiseren binnen het advocatenkantoor, zorgen de advocaat-bemiddelaars vaak voor een aparte ruimte binnen dit kantoor. Daarnaast beperken de meesten juridische informatie tot regelgeving of feitelijke gegevens. Een juridisch advies wordt volgens deze groep bemiddelaars niet gegeven. Slechts drie respondenten zeiden dat ze juridisch advies geven en dit aan elke partij. De advocaat-bemiddelaars in het algemeen gaan uiterst voorzichtig te werk en beperken zich strikt tot hun faciliterende rol. Het bewaren van de neutraliteit werd vaak aangehaald door deze respondenten. Daarnaast gaven ze aan aandacht te hebben voor niet-juridische aspecten zoals communicatie en emoties. Ze legden uit hoe ze met deze aspecten omgaan. Deze aspecten werden zelden vermeld als nadeel. Of deze gegevens zich werkelijk in de praktijk voordoen, wijst zich uit in de volgende afdeling waarbij burgers werden bevraagd die hebben bemiddeld bij een advocaat-bemiddelaar.

Afdeling 4: kwantitatief onderzoek

144. In de vorige afdelingen werden de perspectieven van de derde groep bemiddelaars en advocaat-bemiddelaars uiteengezet. Om deze masterproef vanuit verschillende percepties te benaderen, werd gekozen om enquêtes af te nemen bij burgers die hebben bemiddeld bij een advocaat-bemiddelaar in Vlaanderen. Zo wordt een beter beeld gecreëerd over de benaderingswijze van de advocaat-bemiddelaar in Vlaanderen. Aan deze burgers werd via een online anonieme enquête naar hun ervaring gepeild bij de advocaat-bemiddelaar waarbij ze hebben bemiddeld. De enquête bestaat uit 24 vragen.

1.1 Enquête bij burgers

145. In totaal hebben 70 burgers deze enquête ingevuld. Vooraleer de vragen en antwoorden besproken worden, wordt hieronder de steekproef uiteengezet, namelijk welke respondenten bereikt werden. Het is van belang deze cijfers in het achterhoofd te houden tijdens de uiteenzetting van dit laatste onderzoek.

146. Het merendeel van de respondenten zijn vrouwelijk. 77,1% van het totaal aantal ingevulde enquêtes werd ingevuld door vrouwen. 21,4% werd ingevuld door mannen. Eén respondent gaf aan dat hij/zij liever niet het geslacht aanduidt. Dit is 1,4%.

147. Er werd ook gevraagd of de bemiddeling zich binnen een buitengerechtelijke of een gerechtelijke bemiddeling situeerde. 64,3% gaf aan een buitengerechtelijke bemiddeling te hebben doorlopen. De minderheid, namelijk 35,7% hebben bemiddeld binnen een gerechtelijke bemiddeling opgelegd door de rechter.

148. Bovendien werd gevraagd voor welke aangelegenheid de personen hebben bemiddeld bij de advocaat-bemiddelaar in Vlaanderen. Het merendeel van de respondenten hebben bemiddeling in familiale zaken aangeduid, namelijk 88,5%. Hierop volgen de burgerlijke en handelszaken met 10%. Eén respondent heeft bemiddeld in een sociale zaak (1,5%).

149. Ten laatste werd op voorhand gevraagd of de respondent tijdens de bemiddeling werd bijgestaan door een advocaat. Er werd gevraagd of de respondent een eigen advocaat meebracht naar de bemiddelingssessie(s). Deze vraag werd bij aanvang van de enquête gesteld om te analyseren of de mate waarin de advocaat-bemiddelaar juridische informatie meegeeft aan partijen, verschilt naargelang er advocaten worden meegebracht of niet. Het merendeel van de respondenten hebben een advocaat meegebracht naar de bemiddeling, namelijk 65,7%. 34,3% heeft bemiddeld zonder de bijstand van een advocaat. Bij het toetsen van de mate waarin juridische informatie wordt meegegeven door de advocaat-bemiddelaar, wordt gekeken of de respondenten een eigen advocaat meebrachten naar de bemiddeling of niet.

1.1.1 Algemene tevredenheid over advocaat-bemiddelaar

150. De eerste vraag die peilt naar de benaderingswijze van de advocaat-bemiddelaar in Vlaanderen, is de vraag naar tevredenheid met het handelen van de advocaat-bemiddelaar. Aan de burgers werd gevraagd in welke mate ze tevreden waren van de bemiddeling door de advocaat-bemiddelaar door een score op tien te geven. Hierop volgde de vraag waarom ze deze score hebben gegeven. Door deze vragen te combineren, kan bij aanvang van elke ingevulde enquête een beeld geschetst worden hoe de respondenten een advocaat-bemiddelaar hebben ervaren.

151. Opvallend is dat het merendeel van de respondenten een hogere score heeft gegeven (tussen 8 en 10). 22 respondenten gaven een score van een acht of negen, net geen maximale score. Zestien van deze respondenten hadden een acht aangeduid. Deze score was het meest aangeduid antwoord bij deze vraag onder de respondenten. De redenen van het geven van deze score verschilt enorm tussen de respondenten. Twee respondenten deelden dezelfde mening. Ze vonden dat de advocaat-bemiddelaar goed bemiddelde, maar zich meer mocht mengen tussen de partijen. Ze hadden het gevoel dat de advocaat-bemiddelaar zich terughoudend opstelde en hebben om deze reden geen maximale score gegeven. Eén respondent gaf een acht omdat hij tevreden was van de bemiddeling zelf, maar de uiteindelijke bemiddelingsovereenkomst liet langer op zich wachten, namelijk een paar maanden. De overige respondenten hebben een acht gegeven omdat ze tevreden waren en hebben geen opmerkingen of verbeterpunten aangehaald. Ze vonden dat de advocaat-bemiddelaar onpartijdig was en ze tot een goed akkoord zijn gekomen. 6 van de 22 respondenten gaven een score van negen. Deze respondenten hadden het gevoel dat ze gehoord waren en zeiden dat de advocaat-bemiddelaar zijn uiterste best heeft gedaan om een gelijke situatie te verkrijgen of de andere partij heeft overtuigd om normaal te communiceren. Ze omschreven hun advocaat-bemiddelaar als vriendelijk en correct.

152. 20% oftewel 14 van de 70 respondenten gaf een maximale score op deze vraag en was zeer tevreden met het optreden van de advocaat-bemiddelaar. Uit de ingevulde antwoorden wordt afgeleid dat de respondenten vonden dat de bemiddeling bij de advocaat-bemiddelaar vlot is verlopen. Ze geven aan dat de advocaat-bemiddelaar goed naar hun luisterde en respect toonde. De advocaat-bemiddelaar kwam aan de noden van deze respondenten tegemoet. Eén respondent gaf specifiek aan dat de advocaat-bemiddelaar respect had voor de positie als ouder. Twee respondenten gaven aan dat de advocaat-bemiddelaar een goede uitleg heeft gegeven over wat de partijen het best konden doen voor de kinderen zoals de fiscale voordelen van co-ouderschap. Deze partijen vonden ook dat de advocaat-bemiddelaar het kind vooropstelde en vonden dit een juiste aanpak.

153. Tien personen gaven een score van zeven. Opvallend is dat deze personen bij hun motivering waarom ze deze score hebben gegeven, begonnen met negatieve ervaringen uiteen te zetten. Zo werd vermeld dat de situatie te ingewikkeld was voor de advocaat-bemiddelaar en weinig vooruitgang werd geboekt. Eén respondent vermeldde zelfs dat de advocaat-bemiddelaar de partijen niet altijd liet uitspreken en zelf een beslissing maakte indien partijen even niets te zeggen hadden. Ook werd in deze score éénmalig aangehaald dat de advocaat-bemiddelaar partijdig was. Deze respondent had het gevoel dat de advocaat-bemiddelaar partij koos voor haar ex partner. In totaal

hadden vijf personen een negatieve ervaring ingevuld bij de score van zeven. De overige respondenten gaven als toelichting dat de advocaat-bemiddelaar onpartijdig of neutraal was.

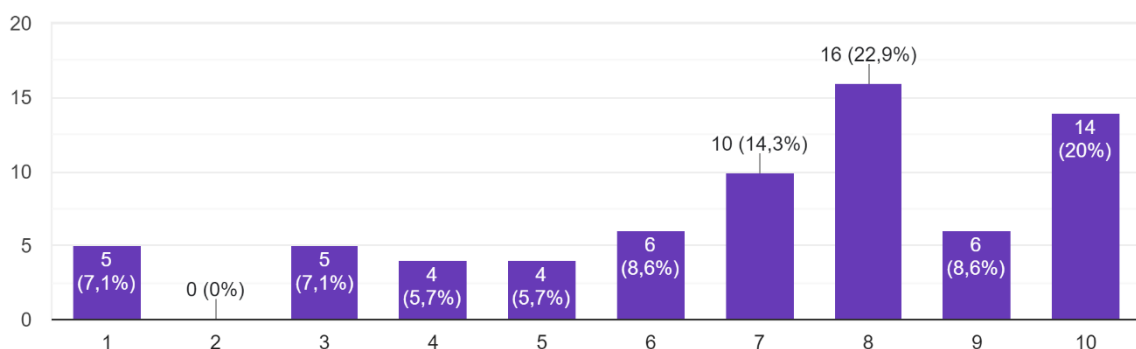
154. Zes personen gaven een score van zes. Ook hier werd vermeld dat de bemiddelingsovereenkomst op papier te lang op zich liet wachten. Een andere respondent vermeldde dat er gebrek was aan persoonlijk contact met de advocaat-bemiddelaar. Zo werd slechts de eerste bemiddelingssessie in persoon georganiseerd en verliep de overige sessies via mail. Deze respondent had liever face-to-face bemiddelingssessies. De overige respondenten gaven deze score omdat de bemiddelaar goed was, maar dat er geen vooruitgang kwam door bemiddeling.

155. Vier respondenten gaven net een voldoende. Deze respondenten gaven aan dat de advocaat-bemiddelaar vriendelijk was, maar zich ook terughoudend opstelde. Zo menen deze respondenten dat de advocaat-bemiddelaar de tegenpartij 'niet de baas kon'. De advocaat-bemiddelaar wees de tegenpartij niet op zijn gedrag. En één respondent zei dat de advocaat-bemiddelaar geen oplossingen voorstelde bij moeilijke financiële kwesties.

156. Dertien respondenten gaven een onvoldoende score bij deze vraag. Sommige respondenten gaven aan dat er geen inlevingsvermogen was bij de advocaat-bemiddelaar en deze te zakelijk bemiddelde. 5 van de 13 personen gaven de laagste score, namelijk een 1 op 10. Redenen voor deze score waren de partijdigheid van de advocaat-bemiddelaar, gebrek aan inlevingsvermogen voor het kind en dat geen resultaat werd bereikt door de bemiddeling. Eén respondent motiveerde dat de advocaat-bemiddelaar chaotisch was en gaf het voorbeeld aan dat deze te laat kwam en zelfs één keer een afspraak van een bemiddelingssessie vergeten was.

Hoe tevreden was u met het handelen van de advocaat-bemiddelaar?

70 antwoorden

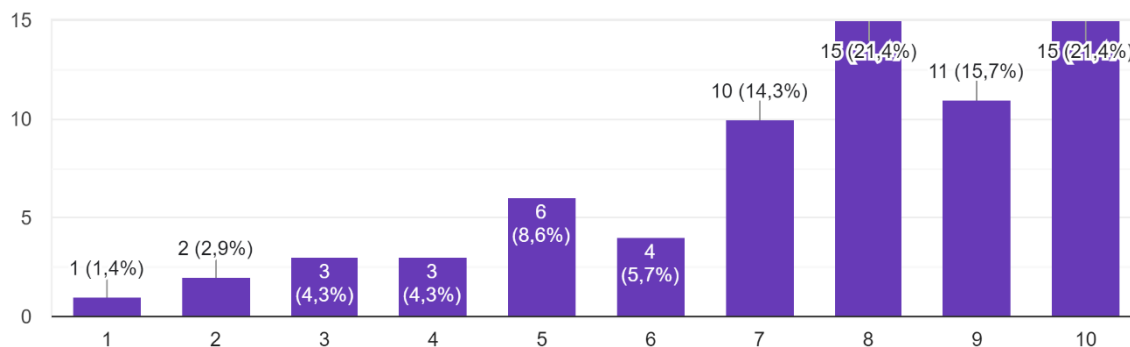
1.1.2 Aandacht voor juridische aspecten

157. Nadien werd aan respondenten gevraagd in welke mate de advocaat-bemiddelaar volgens hun aandacht had voor juridische aspecten tijdens bemiddeling. Opmerkelijk is dat het merendeel een hogere score aanduidde bij deze vraag. Maar liefst 51 van de 70 respondenten gaf een goede tot uitstekende score op deze vraag, namelijk een score tussen 7 en 10. Dit bedraagt 72,8% van het totaal aantal ingevulde enquêtes. De meeste respondenten vonden aldus dat de advocaat-bemiddelaar aandacht had voor de juridische aspecten van bemiddeling. 21,4% hiervan gaf de maximale score, namelijk een tien. Deze respondenten gaven aan dat de advocaat-bemiddelaar veel uitleg kon geven en de voor- en nadelen gaf van elke juridische stap. Er werd ook drie keer aangegeven dat de advocaat-bemiddelaar zijn juridische ervaring bij de rechtbank deelde en tips gaf wat de rechter zou vragen indien ze naar het gerecht stappen. Een respondent gaf een voorbeeld van juridische uitleg, namelijk de juiste berekening van het onderhoudsgeld voor een kind. Het merendeel van de respondenten die een hoge score hebben aangeduid in deze vraag, werden bijgestaan door hun eigen advocaat. Tien respondenten gaven aan dat ze werden bijgestaan door een eigen advocaat en gaven toch de maximale score op de mate van aandacht voor juridische aspecten door de advocaat-bemiddelaar. Hieruit kan geconcludeerd worden dat de advocaat-bemiddelaar aandacht geeft aan juridische aspecten, ook al komen partijen met hun eigen advocaat en kunnen ze aan deze advocaat voorafgaand aan de bemiddeling en achteraf advies vragen.

158. Een kleiner aantal van de respondenten hebben een lage score gegeven op de mate waarin de advocaat-bemiddelaar volgens hun aandacht had voor juridische aspecten tijdens bemiddeling. Negen personen hebben een onvoldoende gegeven. De motiveringen van deze score liepen sterk uiteen en waren persoonlijker dan in de vorige vraag. Zo werd de hoge kostprijs of louter aandacht hebben voor de tegenpartij als voorbeelden aangehaald. Deze respondenten voelden zich niet gehoord of begrepen door de advocaat-bemiddelaar. Eén respondent gaf aan dat de advocaat-bemiddelaar geen kennis had van het dossier. Opvallend is dat een andere respondent een lage score, maar een positieve motivering hierbij heeft gegeven. Deze respondent gaf een onvoldoende, maar motiveerde dat de advocaat-bemiddelaar bewust heeft gekozen voor een niet-juridische aanpak. Deze respondent vond dit een goede aanpak en geeft aan dat ook bemiddeld kan worden zonder naar de juridische aspecten te kijken. De advocaat-bemiddelaar heeft ondanks een gebrek aan aandacht voor juridische aspecten, volgens deze respondent goed bemiddeld. Het is duidelijk dat de advocaat-bemiddelaar aandacht heeft voor de juridische aspecten van bemiddeling.

In welke mate had volgens u de advocaat-bemiddelaar aandacht voor de juridische aspecten van de zaak?

70 antwoorden

1.1.3 Objectief juridische informatie leveren

159. Na het peilen in welke mate de advocaat-bemiddelaar aandacht heeft voor juridische aspecten tijdens bemiddeling, volgden concretere vragen om te verifiëren welke juridische aspecten werden aangehaald tijdens de bemiddeling. Zo werd aan de respondenten gevraagd of juridische informatie werd geleverd tijdens bemiddeling en zo ja, welke juridische informatie werd geleverd.

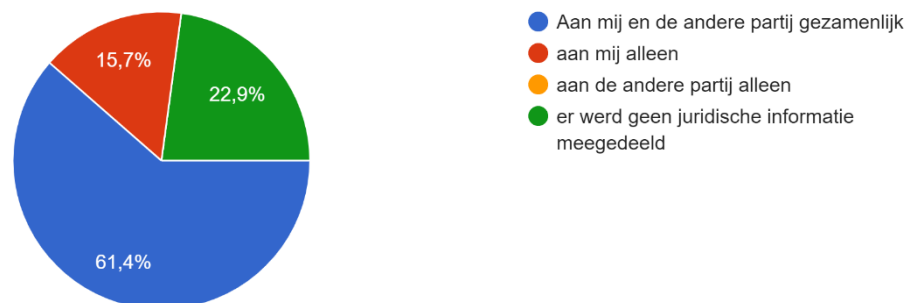
160. Het merendeel van de respondenten, namelijk 42 van de 70, gaf aan dat de advocaat-bemiddelaar juridische informatie heeft meegegeven tijdens de bemiddeling. De meest voorkomende juridische informatie was uitleg over het financieel aspect bij co-ouderschap. Zo werd de berekening van onderhoudsgelden het vaakst als voorbeeld van juridische informatie aangehaald door de respondenten. Respondenten gaven aan dat de advocaat-bemiddelaar hen uitlegde wat co-ouderschap inhield, welke fiscale voor- en nadelen hieraan vasthingen, hoe het onderhoudsgeld moest worden berekend, etc. Ook werd uitleg over de echtscheidingsprocedure en de EOT-akte vermeld als voorbeelden van juridische informatie. Zoals eerder vermeld, bedraagt 88,5% van de ingevulde enquêtes familiale bemiddelingen. Het is dan ook begrijpelijk dat de meeste voorbeelden van juridische informatie zich kaderen binnen het familierecht. Twee respondenten gaven aan dat de advocaat-bemiddelaar zijn wetboek nam en de overeenkomst nakeek volgens wetgeving.

161. De advocaat-bemiddelaars hebben grotendeels objectieve juridische informatie meegegeven aan partijen. Om na te gaan of dit ook aan elke partij werd meegedeeld, werd gevraagd aan wie de advocaat-bemiddelaar deze informatie meedeelde. De respondenten beantwoordden dit in een meerkeuzevraag. Indien een advocaat-bemiddelaar slechts aan één partij deze juridische informatie meedeelde, gaat het niet meer over objectieve juridische informatie, aangezien dit in het voordeel of nadeel van één partij zou zijn meegedeeld. In dit geval zou het een vorm van juridisch advies en partijdigheid voor één partij kunnen aannemen, wat in beginsel verboden is door de deontologische code van erkende bemiddelaars.

162. De antwoorden geven een duidelijk resultaat weer. 61,4% van het totaal aantal respondenten gaf aan dat de juridische informatie aan alle partijen gezamenlijk werd meegedeeld. De advocaat-bemiddelaar deelde de juridische informatie mee tijdens het gezamenlijk gesprek en gelijktijdig aan alle partijen. 15,7% van de respondenten gaf aan dat de juridische informatie slechts aan hun alleen werd meegegeven. Er is dus sprake van een kleiner aantal respondenten die juridische informatie heeft meegekregen van de advocaat-bemiddelaar in een apart gesprek, de caucus genoemd. 22,9% beantwoordde deze vraag met 'er werd geen juridische informatie meegedeeld'. De oranje kleur is niet terug te vinden in onderstaand taartdiagram omdat geen enkele respondent aangeeft dat aan de andere partij alleen juridische informatie werd verstrekt. Grotendeels heeft de advocaat-bemiddelaar het geven van juridische informatie toegepast op alle partijen, maar toch zijn er gevallen waarbij juridische informatie slechts aan één partij is meegedeeld. In deze gevallen is er sprake van een juridisch advies.

Aan wie heeft de advocaat-bemiddelaar deze juridische informatie gegeven?

70 antwoorden

163. Aangezien uit de resultaten van de diepte-interviews bij advocaat-bemiddelaars voortkwam dat de helft van deze respondenten juridische informatie gaf afhankelijk van de aanwezigheid van advocaten als partijondersteuners, werd in deze enquête gevraagd of de respondenten tijdens de bemiddeling een advocaat meebrachten. Zoals eerder vermeld, werd het grotendeel van de respondenten ondersteund door een advocaat, namelijk 65,7% oftewel 46 van de 70 respondenten. Van deze 46 respondenten gaven 27 aan dat ze juridische informatie meekregen terwijl ze werden bijgestaan door een eigen advocaat. De meest voorkomende juridische informatie dat werd meegegeven door de advocaat-bemiddelaar, was het gevolg indien bemiddeling niet lukte en welke stappen ze zouden doorlopen in de rechtbank. Daarnaast werd de berekening van alimentatie en fiscale gevolgen vaak uiteengezet. Opvallend is dus dat de advocaat-bemiddelaar vaak juridische informatie meegeeft, ook al worden de partijen ondersteund door een advocaat en is deze aanwezig tijdens bemiddeling. Dit is tegenstrijdig met de resultaten uit de diepte-interviews waarbij zes respondenten aangaven dat ze louter informatie meegeven indien partijen zonder advocaat zouden komen naar de bemiddeling. De advocaat-bemiddelaar geeft dus vaak juridische informatie, ook al hebben partijen hun eigen advocaat meegebracht naar de bemiddeling.

1.1.4 Rechterlijke uitspraken

164. Veel advocaat-bemiddelaars hebben in de afgenomen diepte-interviews vermeld dat ze rechterlijke uitspraken meedelen aan partijen. Ze gaven aan dat de advocaat-bemiddelaar voorzichtig dient te zijn met het geven van voorbeelden van rechterlijke uitspraken. Dit zou immers een vorm van sturing of juridisch advies aannemen. Om deze reden werden vragen in de enquête gesteld die peilen naar de mate waarin advocaat-bemiddelaars hun juridische ervaring bij rechtbanken meedeelden aan partijen.

165. Eerstens werd gevraagd of de advocaat-bemiddelaar de situatie van partijen heeft vergeleken met een eerdere rechterlijke uitspraak. Hiermee wordt bedoeld of de advocaat-bemiddelaar zijn juridische ervaring bij de rechtbank heeft meegedeeld en wat de rechtbank zou beslissen in de situatie die zich voordoet tussen de partijen.

166. De meeste respondenten gaven aan dat de advocaat-bemiddelaar hun situatie niet heeft vergeleken met een eerdere uitspraak of meerdere uitspraken van de rechtbank. De advocaat-bemiddelaar heeft in een groot aantal gevallen, namelijk 78,6%, zijn juridische ervaring bij de rechtbank niet meegedeeld aan partijen. Een kleiner aantal respondenten gaven aan dat de advocaat-bemiddelaar hun situatie wel vergeleek met een uitspraak van de rechtbank. 12,9% van het totaal aantal respondenten duidde aan dat de advocaat-bemiddelaar gelijkaardige rechterlijke uitspraken heeft gegeven die in het voordeel waren van elke partij. 5,7%, oftewel vier respondenten, gaf echter aan dat de advocaat-bemiddelaar een rechterlijke uitspraak heeft meegedeeld tijdens de bemiddeling die slechts voordelig was voor de respondent zelf. De overige 2,9% zei dat de rechterlijke uitspraak slechts voordelig voor de andere partij was. Dit zeer klein aantal respondenten, namelijk twee respondenten in totaal, gaven dus aan dat de advocaat-bemiddelaar een rechterlijke uitspraak uitlegde dat vergelijkbaar was met de situatie van de partijen.

Heeft de advocaat-bemiddelaar uw situatie vergeleken met een eerdere rechterlijke uitspraak?

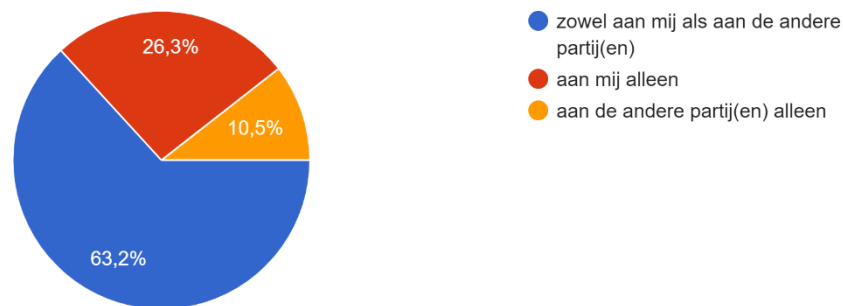
70 antwoorden

167. Voor de personen die een positief antwoord hebben gegeven op de vraag of de advocaat-bemiddelaar de situatie vergeleek met een eerdere rechterlijke uitspraak, werd nadien nog een bijvraag gesteld. Deze respondenten dienden te antwoorden aan wie het voorbeeld of de voorbeelden van rechterlijke uitspraken werden meegedeeld. Dit was een meerkeuzevraag. Het merendeel van de respondenten duidde aan dat de advocaat-bemiddelaar aan alle partijen de rechterlijke uitspraken meedeelde. Dit was 63,2% van het totaal aantal bevraagde personen. 26,3% duidde aan dat de rechterlijke uitspraak aan hun alleen werd meegedeeld en 10,5% duidde aan dat de rechterlijke uitspraak aan de andere partij alleen werd meegedeeld. Dit wijst op een juridisch advies dat het verloop van de bemiddeling kan beïnvloeden. Indien juridische informatie verstrekt wordt, moet dit aan elke partij gedaan worden. Doch is het echter een klein aantal van de advocaat-bemiddelaars die juridisch advies aan één partij heeft gegeven.

Indien u in de vorige vraag ja antwoordde, aan wie heeft de advocaat-bemiddelaar deze uitspraak/uitspraken meegedeeld?

19 antwoorden

1.1.5 Sturing

168. In het kwalitatief onderzoek, namelijk de diepte-interviews met advocaat-bemiddelaars, werd opgemerkt dat advocaten-bemiddelaars last kunnen hebben van sturing. Eén respondent gaf zelfs aan dat een advocaat-bemiddelaar sturing tijdens bemiddeling nooit kan uitsluiten. Bovendien gaven de meeste advocaat-bemiddelaars aan dat sturing een veel voorkomende valkuil is van de advocaat als bemiddelaar. Om na te gaan of de advocaat-bemiddelaar daadwerkelijk stuurt tijdens bemiddeling, werd aan de respondenten van deze enquête de vraag gesteld of de advocaat-bemiddelaar tijdens bemiddeling juridische oplossingen aan hun heeft voorgesteld en welke deze voorgestelde oplossingen waren. Zo kan achterhaald worden of de advocaat-bemiddelaar daadwerkelijk bemiddeling naar een bepaalde richting stuurt.

169. 45 respondenten van de 70 gaven aan dat de advocaat-bemiddelaar een juridische oplossing voorstelde. De antwoorden van deze respondenten lopen sterk uiteen. De meest voorkomende antwoorden worden besproken. Zo werd een gerechtelijke procedure bij de rechtbank het meeste aangehaald als voorgestelde juridische oplossing. Respondenten vermeldden dat de advocaat-

bemiddelaar zei dat het beter was om de zaak door een rechter te laten behandelen. Zo werd een drie keer vermeld dat de advocaat-bemiddelaar aan een partij vertelde dat het beter is om een rechtszaak aan te spannen tegen de andere partij. Ook werd vaak een voorstel tot co-ouderschap gedaan door de advocaat-bemiddelaar. Hierbij werd één keer vermeld dat de advocaat-bemiddelaar aanraadde geen alimentatie te vragen omdat de inkomsten van de partijen gelijkwaardig waren. Een andere respondent vermeldde dat de advocaat-bemiddelaar het afraadde om het kind van school te laten veranderen aangezien de rechter dit niet zou toestaan omdat het kind geen band heeft met deze locatie.

170. 22 respondenten gaven aan dat de advocaat-bemiddelaar geen juridische oplossing voorstelde en drie respondenten hebben aangegeven zich dit niet meer te herinneren. De advocaat-bemiddelaar stuurt in een richting, al heeft hij/zij dat zelf niet altijd door. Een juridische oplossing voorstellen gebeurt snel. Uit de antwoorden van deze respondenten wordt afgeleid dat de advocaat-bemiddelaar juridisch stuurt en ook snel een oplossing ziet dat hij/zij geschikt of passend acht.

1.1.6 Locatie van bemiddeling

171. Ook werd gevraagd naar de locatie waar de bemiddelingsgesprekken plaatsvonden. Er werd gevraagd of deze locatie zich situeerde binnen een advocatenkantoor, op het bureau zelf van de advocaat of buiten het advocatenkantoor. De respondenten konden ook zelf een andere locatie invullen. Na deze vraag, werd ook gepeild naar de tevredenheid van de locatie van bemiddeling. Zo werd achterhaald of de locatie voor partijen te zakelijk was of niet en dit bijdraagt tot een te juridische benadering van de advocaat-bemiddelaar in Vlaanderen.

172. De locatie van de bemiddeling is verdeeld. 47,1% gaf aan dat de bemiddeling plaats vond op het bureau van de advocaat-bemiddelaar in het advocatenkantoor. Opmerkelijk is dat deze respondenten geen probleem hadden met het bemiddelen op het bureau van een advocaat-bemiddelaar. Ze vonden dit een neutrale plaats en beschreven dit als comfortabel aangezien het huiselijk was ingericht. Bemiddeling organiseren op het bureau van de advocaat-bemiddelaar zelf, kan geen deel uitmaken van een juridische benadering door de advocaat-bemiddelaar. Slechts één respondent vond deze locatie te zakelijk. 20% gaf aan te hebben bemiddeld in het advocatenkantoor, maar in een ander lokaal dan het bureau van de advocaat-bemiddelaar. Ook deze respondenten vonden dit een goede locatie en waren tevreden. Verrassend gaven drie respondenten aan dat ze hebben bemiddeld in de privé woning van de advocaat-bemiddelaar. Deze drie respondenten waren hier zeer tevreden over. Eén respondent heeft bemiddeld via mail en vond dit geen goede aanpak. Eén andere respondent heeft bemiddeld in de woning van de andere partij en was hier niet tevreden over.

173. De fysieke locatie in het algemeen heeft geen invloed op partijen. Ze komen om te bemiddelen en voelen zich niet beïnvloedt wanneer bemiddeling gebeurt in een advocatenkantoor of daarbuiten. Het meerderdeel van de respondenten ervaarden het bemiddelen in een advocatenkantoor als een neutraal en goede ervaring. Ook de bemiddelingen die plaatsvonden bij de advocaat-bemiddelaar zijn thuis waren een positieve ervaring voor de respondenten. Slechts twee

respondenten waren ontevreden over de locatie, namelijk in de woning van de andere partij of slechts bemiddelen via mail.

1.1.7 Aandacht voor niet-juridische aspecten

174. Om te bepalen of een advocaat-bemiddelaar bemiddeling te juridisch benadert, werd in deze theses van twee uitgangspunten vertrokken. Enerzijds de mate waarin de advocaat-bemiddelaar aandacht heeft voor juridische aspecten tijdens bemiddeling. Deze werden hierboven uiteengezet. Anderzijds werd onderzocht in welke mate de advocaat-bemiddelaar aandacht heeft voor niet-juridische aspecten. Een gebrek aan dergelijke aandacht wijst immers in de richting van een te juridische benadering. In dit onderdeel wordt naar de mate waarin advocaat-bemiddelaars oog hebben voor niet-juridische aspecten en hoe ze hiermee omgaan. De niet-juridische aspecten die in deze masterproef werden onderzocht, zijn de volgende: communicatie, emoties, actief luisteren, inlevingsvermogen en niet bevooroordeeldheid zijn. De vraagstelling en het aantal vragen in de enquête per niet-juridisch aspect varieert en worden hieronder besproken.

1.1.8 Communicatie

175. Om te bepalen of een advocaat-bemiddelaar bemiddeling te juridisch benadert, wordt eerstens gekeken naar de mate waarin de advocaat-bemiddelaar aandacht geeft aan communicatie tussen partijen en hoe deze omgaat met communicatieproblemen tussen partijen of tussen een partij en zichzelf. Hierdoor werd gevraagd in welke mate de advocaat-bemiddelaar aandacht had voor communicatieve problemen tussen partijen. De respondenten konden een score op tien geven. Daarna werd gevraagd te motiveren waarom ze deze score hebben gegeven.

176. De mate van aandacht voor communicatieve problemen tussen partijen is verdeeld. Het grootste aantal van de respondenten heeft een maximale score gegeven, namelijk 28,6% oftewel 20 respondenten. Deze respondenten gaven aan tevreden te zijn over de advocaat-bemiddelaar en gaven aan dat deze een zeer goede kennis had over hoe hij moest omgaan met partijen.

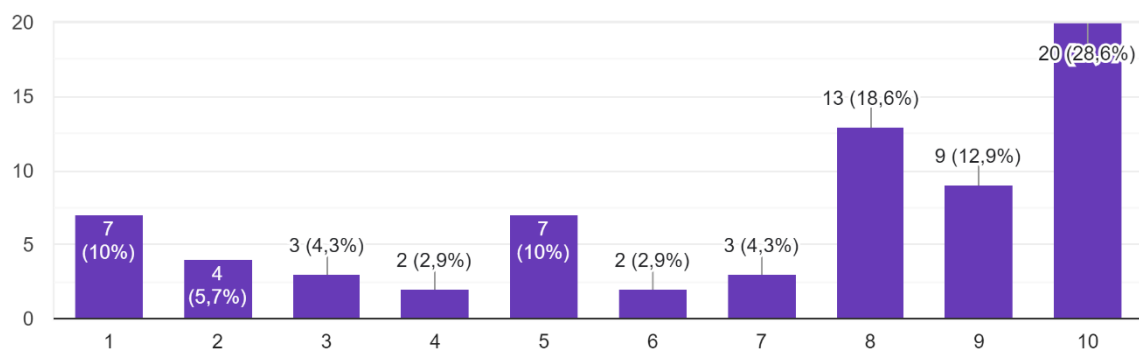
177. 26 respondenten gaven een score tussen 7 en 9. Ze hebben in het algemeen positieve redenen aangehaald bij hun motivering waarom ze deze score hebben gegeven. De advocaat had een nuchtere inkijk, zorgde ervoor dat ieder aan het woord kwam en deed haar taak. De overige respondenten omschreven het als 'goed' of 'het was ok'. Eén respondent gaf als motivering echter dat hij/zij meer had verwacht van de bemiddeling bij een advocaat-bemiddelaar.

178. De onvoldoende scores tussen 2 en 4 waren te wijten aan een gebrek aan communicatie vanuit de advocaat-bemiddelaar zelf. Deze respondenten gaven ook aan dat de advocaat-bemiddelaar zich enorm terughoudend opstelde en zelf niet communiceerde. Ze gaven aan dat de advocaat-bemiddelaar niet sprak. Ook gaven deze respondenten aan dat de advocaat-bemiddelaar niet probeerde om de partijen beter met elkaar te laten communiceren. De motiveringen voor de overige onvoldoendes lopen gelijk met de motiveringen van de respondenten die de score één hebben gegeven en hieronder worden uiteengezet.

179. Zeven respondenten gaven de laagste score, namelijk een één. De redenen voor deze lage score waren uiteenlopend. Opvallend is dat het merendeel van deze respondenten aangaf dat de advocaat-bemiddelaar zeer weinig tot niet met hun communiceerde. Hierdoor trad deze ook niet op bij communicatieproblemen tussen beide partijen. Er was weinig initiatief om een communicatie te bevorderen tussen partijen. De respondent die in de vorige vraag aangaf te hebben bemiddeld via mail, gaf ook deze score van één. Er werd geen face-to-face bemiddeling georganiseerd waardoor communicatieproblemen verder gehandhaafd werden. Deze verergerden omdat partijen niet eens via mail met elkaar, maar louter bij de bemiddelaar moesten communiceren. Eén respondent gaf aan dat de advocaat-bemiddelaar meer communiceerde met de andere partij en had het gevoel alsof de advocaat-bemiddelaar de andere partij voorafgaand aan het bemiddelingsgesprek al eens heeft gesproken.

180. In totaal heeft het merendeel van de respondenten, namelijk 47 van de 70, een positieve score gegeven. Dit impliceert dat de advocaat-bemiddelaar in de meeste gevallen oog heeft voor communicatie en communicatieproblemen. Een kleiner aantal heeft een onvoldoende gescoord en vonden dat de advocaat-bemiddelaar niet communiceerde met hun en ook niet probeerde om communicatie tussen de partijen te bevorderen.

In welke mate had volgens u de advocaat-bemiddelaar aandacht voor communicatieve problemen?
70 antwoorden

1.1.9 Omgaan met emoties

181. Nadien werd gepeild naar de mate waarin advocaat-bemiddelaars aandacht hebben voor emoties van partijen en hoe ze hiermee omgaan. Ook bij dit niet-juridisch aspect werden twee vragen gesteld in de enquête, namelijk een vraag om een score te geven op tien en een vraag waarom ze deze score hebben gegeven. Bij deze vraag heeft het merendeel van de respondenten een positieve score aangeduid. 46 respondenten hebben in totaal een score gegeven tussen 6 en 10. Opvallend is dat de meeste respondenten binnen deze scoregroep een acht hebben gegeven. Deze respondenten vermeldden voornamelijk 'begrip' en 'onpartijdigheid' als motivering voor het geven van deze score. De score van tien is de tweede meest gegeven score door respondenten op deze vraag. Respondenten die deze maximale score hebben gegeven, motiveerde dat de advocaat-bemiddelaar

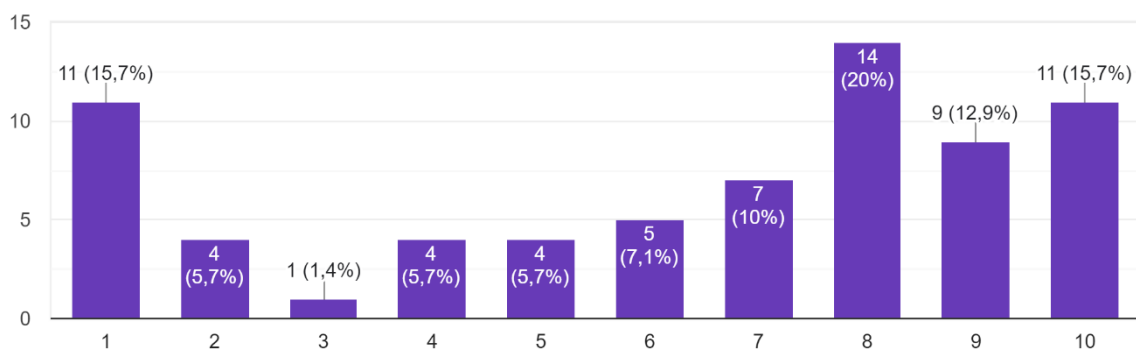
de gevoelens en persoonlijkheden van de partijen voor zich begreep. De advocaat-bemiddelaar had onmiddellijk door wie de gevoeligere en wie de 'hardere' partij was en hield hier rekening mee. Ook gaf één respondent aan dat de advocaat-bemiddelaar haar troostte. Een andere respondent gaf aan dat de advocaat-bemiddelaar respect toonde.

182. Echter valt ook meteen op dat meer respondenten de laagste score hebben aangeduid. Elf respondenten hebben één gescoord. Hierbij staat de score één op gelijke aantal met de score tien. Respondenten gaven aan dat de advocaat-bemiddelaar snel wou bemiddelen en er geen tijd of plaats was om aandacht te geven aan emoties. De advocaat-bemiddelaar zag emoties, maar ging hier volgens deze respondenten niet op in. Eén respondent gaf aan dat de advocaat-bemiddelaar niet om kon gaan met de emoties van hun gemeenschappelijk kind.

183. Aldus heeft een groot deel van de respondenten een positieve houding aangenomen en gaven ze aan dat de advocaat-bemiddelaar aandacht en tijd gaf aan emoties in de bemiddeling. Ze voelden zich begrepen en vonden dat de advocaat-bemiddelaar ook kennis had over de omgangswijze met geëmotioneerde partijen. Een minderdeel van de respondenten gaven een onvoldoende. Deze respondenten waren van oordeel dat de advocaat-bemiddelaar geen tijd maakte voor emoties. Doch zijn de negatieve ervaringen over de omgangswijze met emoties door de advocaat-bemiddelaar in de minderheid.

In welke mate had volgens u de advocaat-bemiddelaar aandacht voor de psychologische/emotionele aspecten?

70 antwoorden

1.1.10 Actief luisteren

184. Aan burgers werd gevraagd of ze vonden dat de advocaat-bemiddelaar actief luisterde. Om de respondent duidelijk te maken wat dit precies inhoudt, werd dit begrip onder de vraag kort uiteengezet. In de vraag werd actief luisteren omschreven als luisteren met alle zintuigen en werden hier voorbeelden gegeven zoals samenvatten wat er gezegd werd, vragen stellen, oogcontact maken, partijen laten uitpraten, knikken etc.

185. De advocaat-bemiddelaar luistert actief naar partijen. 56 van 70 respondenten gaf aan dat de advocaat-bemiddelaar actief naar hun luisterde. Zo werd aangegeven dat er vaak samengevat werd wat de respondent gezegd had, de advocaat-bemiddelaar oogcontact maakte met alle partijen en stelde veel vragen aan de respondent. De respondent gaf aan dat de advocaat-bemiddelaar veel interesse toonde in de situatie en gevoelens door deze vragen te stellen en door veel te noteren. Eén respondent gaf aan dat de advocaat-bemiddelaar rust bracht in de chaotische situatie. De meeste respondenten gaven ook aan dat de advocaat-bemiddelaar in staat was om hun lichaamstaal te interpreteren en speelde hierop in.

186. Slechts een klein deel van de respondenten vond dat de advocaat-bemiddelaar niet actief heeft geluisterd. Deze respondenten schreven dat de advocaat-bemiddelaar te oppervlakkig luisterde en de partijen verhoorde. Twee respondenten hadden een verdeelde mening en gaven aan dat de advocaat-bemiddelaar soms wel actief luisterde, maar soms ook niet.

1.1.11 Inlevingsvermogen

187. Aan de respondenten werd gevraagd of de advocaat-bemiddelaar inlevingsvermogen toonde. Deze vereiste attitude werd immers door de advocaat-bemiddelaars in de diepte-interview het meest aangehaald om te bemiddelen. Maar liefst 45 van de 70 respondenten gaf aan dat de advocaat-bemiddelaar begrip en empathie toonde voor de partijen. Sommige gaven aan dat de advocaat-bemiddelaar de situatie vergeleek met zijn eigen situatie als bijvoorbeeld ex-partner. De respondenten voelden zich hierdoor begrepen.

188. Een kleiner aantal, namelijk 22 van de 70 respondenten, gaven aan dat de advocaat-bemiddelaar geen inlevingsvermogen toonde en schrijven dit toe aan de neutrale positie die de advocaat-bemiddelaar wilde in stand houden. De advocaat-bemiddelaar was te veel bezig met diens onpartijdigheid en neutraliteit te bewaren, waardoor deze respondenten vonden dat er geen of zeer weinig inlevingsvermogen aanwezig was vanuit deze bemiddelaar. Ze omschreven de advocaat-bemiddelaar als beleefd, maar niet echt betrokken bij de bemiddeling. Eén respondent gaf aan dat de advocaat-bemiddelaar de partijen probeerde te overtuigen om op zijn voorstel van een oplossing in te gaan, ook al waren partijen daar niet mee eens. De advocaat-bemiddelaar vertoonde bij hun geen empathie. Drie respondenten gaven een verdeelde mening. De advocaat-bemiddelaar toonde soms inlevingsvermogen, maar soms ook niet. Deze respondenten gaven geen motivering waarom.

1.1.12 Onbevooroordeeld

189. Uit de voorgaande antwoorden kan reeds opgemerkt worden dat respondenten vonden dat de advocaat-bemiddelaar een neutrale positie in nam. Sommigen vonden deze neutraliteit een goede aanpak, anderen vonden dit minder. Aan de respondenten werd gevraagd of de advocaat-bemiddelaar onbevooroordeeld was en waarom. Indien de advocaat-bemiddelaar een vooroordeel laat merken, houdt dit in dat de advocaat-bemiddelaar moeite heeft met van 'petje' te wisselen, zoals de meeste respondenten in de diepte-interviews al aangaven.

190. De meeste respondenten gaven hier ook aan dat de advocaat-bemiddelaar onbevooroordeeld was en een neutrale positie innam. 45 van de 70 respondenten gaven dit aan. De advocaat-bemiddelaar vertelde diens persoonlijke mening niet en behandelde elke partij gelijk. De advocaat-bemiddelaar luisterde naar alle partijen en gaf alle partijen ook evenveel aandacht. Ook vermeldde één respondent dat de advocaat-bemiddelaar geen partij raad of tips had gegeven. Het merendeel van de respondenten was tevreden over de neutraliteit van de advocaat-bemiddelaar. Een klein deel van de respondenten gaf aan dat de advocaat-bemiddelaar partij trok voor zijn of haar ex-partner. Deze respondenten gaven in de vorige vraag ook al aan zich niet begrepen te voelen door de advocaat-bemiddelaar. Doch zijn ook deze personen in de minderheid en vinden de burgers de advocaat-bemiddelaar een neutrale, rustgevende persoon.

1.1.13 Aanbeveling

191. Aan alle 70 burgers werd tenslotte gevraagd of ze een advocaat als bemiddelaar zouden aanraden aan andere burgers. Het merendeel, namelijk 41 van de 70 respondenten, heeft hier positief op geantwoord en zou een advocaat als bemiddelaar aanraden. De meest aangehaalde redenen hiervan waren de juridische kennis en de ervaring in rechtbanken. De advocaat-bemiddelaar werd omschreven als deskundig, juridisch sterker en onpartijdig. Zo weet de advocaat-bemiddelaar wat hij/zij doet en kan deze de partijen goed informeren over juridische aspecten.

192. Een kleiner deel, namelijk 24 van de 70 respondenten, heeft deze vraag negatief beantwoord. De meest voorkomende reden was dat de bemiddeling niets had opgeleverd. Sommigen van deze respondenten gaven aan dat de periode waarin de bemiddelingssessies plaatsvonden te lang duurden.

193. Vier respondenten hebben hun antwoord genuanceerd. Zo raad een respondent een advocaat-bemiddelaar aan voor buitengerechtelijke bemiddelingen, maar niet voor gerechtelijke bemiddelingen. Deze respondent was partij bij één gerechtelijke bemiddeling en ervaarde deze bemiddeling als het snel tot een akkoord moeten komen, anders werd dit door de rechtbank verdergezet. Een andere respondent gaf aan dat juridisch alles geregeld werd door bemiddeling, maar de verstandhouding tussen deze respondent en de advocaat-bemiddelaar niet ideaal was. Deze respondent duidde in de enquête aan dat de advocaatbemiddeling geen rekening hield met emoties en altijd een juridisch antwoord klaar had. De derde respondent gaf aan dat het afhangt van de wensen van de partijen. Zo gaf deze respondent aan dat de advocaat-bemiddelaar geen tijd maakte voor emoties tijdens de bemiddeling, maar dit voor hem/haar ook niet nodig was. Indien partijen

wel over emoties willen praten, zou een advocaat-bemiddelaar minder geschikt zijn. Eén persoon heeft zich ervan onthouden deze vraag te beantwoorden. Aldus raadt het merendeel van de respondenten uit deze enquête een advocaat als bemiddelaar aan.

1.1.14 Conclusie

194. Uit dit laatste onderzoek van deze masterproef kan geconcludeerd worden dat de benaderingswijze van de advocaat-bemiddelaar verdeeld is. Niet alle juridische aspecten worden evenveel in aanmerking genomen. Daarentegen heeft de advocaat-bemiddelaar veel aandacht voor niet-juridische aspecten. In het algemeen is de burger die heeft bemiddeld bij een advocaat-bemiddelaar in Vlaanderen, tevreden over deze soort bemiddelaar. De meerderheid heeft het handelen van deze bemiddelaar als positief ervaren.

195. Wat de juridische aspecten betreft, heeft de advocaat-bemiddelaar veel aandacht voor juridische aspecten. Doch wordt niet elk juridisch aspect evenveel beoogd tijdens bemiddeling. Juridische informatie werd vaak meegegeven. Aangezien de meeste respondenten betrokken waren in een familiale bemiddeling, werden vaak voorbeelden in familiaal recht gegeven zoals berekening van onderhoudsgelden. Opvallend is dat de advocaat-bemiddelaar ook juridische informatie meegeeft indien advocaten als partijondersteuners aanwezig zijn tijdens de bemiddeling. De juridische informatie werd in de meeste gevallen aan partijen gezamenlijk meegegeven. Slechts een minderheid kreeg juridische informatie zonder dat de andere partij deze ook verkreeg. In de meeste gevallen wordt dus geen juridisch advies gegeven door informatie slechts aan één partij te verstrekken en de andere partij hier niet over te informeren. De advocaat-bemiddelaar stuurt wel. Maar liefst 45 van de 70 respondenten gaven aan dat de advocaat-bemiddelaar een juridische oplossing voorstelde. De meest voorgestelde oplossing betrof een gerechtelijke procedure opstarten of verderzetten.

196. Nadien werd onderzocht of de advocaat-bemiddelaar gerechtelijke uitspraken vermeldde en deze aan elke partij meedeelde. De advocaat-bemiddelaar stelt zich terughoudend op met het meedelen van rechterlijke uitspraken. Dit stemt overeen met de resultaten uit de diepte-interviews waarbij de advocaat-bemiddelaars aangaven geen rechterlijke uitspraken mee te delen omdat dit kon wijzen op een juridisch advies en de neutraliteit in gevaar kon brengen. Het merendeel van de advocaat-bemiddelaars heeft niet verwezen naar een eerdere rechterlijke uitspraak. Een minderheid verwees naar een rechterlijke uitspraak. Opvallend is dat deze uitspraken in 36,8% van de gevallen slechts aan één partij werden meegedeeld. Dit laatste wijst in de richting van een juridisch advies.

197. De advocaat-bemiddelaar stuurde de bemiddeling juridisch. 45 respondenten gaven dit aan. Dit stemt overeen met de nadelen die advocaat-bemiddelaars opsomden tijdens de diepte-interviews en wijst in de richting van een te juridische benadering.

198. De locatie van bemiddeling in een advocatenkantoor vormt geen probleem voor burgers die hebben bemiddeld bij een advocaat-bemiddelaar. Ze vinden dergelijke locatie zakelijk, neutraal en

storen zich niet aan wetboeken, mappen, of ander materiaal dat te vinden is op een advocatenbureau. Dit kan aldus geen aspect van een te juridische benadering inhouden.

199. Wat de niet-juridische aspecten betreft, heeft de advocaat-bemiddelaar goed gescoord. Deze bemiddelaar heeft veel aandacht voor niet-juridische aspecten. De advocaat-bemiddelaar gaat goed om met communicatieproblemen en emoties van partijen. Hij/zij toont veel inlevingsvermogen en is een actieve luisteraar. Respondenten voelden zich gehoord en begrepen. Dit spreekt een te juridische benadering dan weer tegen.

Besluit

200. In deze masterproef werd een antwoord gezocht op de centrale onderzoeksvraag: *“Bemiddelt de advocaat-bemiddelaar in Vlaanderen te juridisch?”* en de subonderzoeksvragen: *“Wat is bemiddeling?”*, *“Welk perspectief hebben derde groep bemiddelaars over advocaat-bemiddelaars?”*, *“In welke mate heeft de advocaat-bemiddelaar aandacht voor juridische aspecten tijdens bemiddeling?”* en *“In welke mate heeft de advocaat-bemiddelaar aandacht voor niet-juridische aspecten tijdens bemiddeling?”*. Om deze onderzoeksvragen te beantwoorden, werd zowel een literatuuronderzoek als een empirisch onderzoek gevoerd. Het literatuuronderzoek diende om de algemene lezer wegwijs te maken in het concept bemiddeling zonder dat deze andere bronnen moest consulteren en beantwoordde de eerste subonderzoeksvraag. De algemene lezer, namelijk burgers geïnteresseerd in bemiddeling of burgers die gaan bemiddelen bij een advocaat-bemiddelaar, vormt één van de doelgroepen van deze masterscriptie.

201. De derde groep bemiddelaars vinden dat de advocaat-bemiddelaar te juridisch bemiddelt. Ze gaven aan dat de advocaat-bemiddelaar minder oog heeft voor niet-juridische aspecten en geen inzicht heeft in gevoelens van partijen. Ze namen verschillende houdingen aan tegenover de advocaat-bemiddelaar. De grootste groep respondenten had een verdeelde mening, namelijk 9 op 12. Deze somden zowel voor- als nadelen op, vermeldden valkuilen, maar gaven regelmatig nuanceringen. Een minderheid van de ondervraagde derde groep bemiddelaars voelden zich uitgesloten als ‘derde groep’ en nam een negatieve houding aan, namelijk vier respondenten. Deze respondenten benadrukten ook de nadelen van een advocaat-bemiddelaar, zonder voordelen op te sommen. Slechts twee respondenten namen een positieve houding aan. Het merendeel van het totaal aantal respondenten haalde aan dat de advocaat-bemiddelaar stuurt, oordeelt, weinig of geen inzicht heeft in gevoelens of communicatie en bemiddeling te juridisch bekijkt. Volgens deze respondenten stelt de advocaat-bemiddelaar vragen die peilen naar juridische gegevens, niet naar emoties. Echter valt op te merken dat 9 van de 12 derde groep bemiddelaars samenwerkt met advocaat-bemiddelaars. Ondanks het uitgangspunt dat de advocaat-bemiddelaar te juridisch bemiddelt, staan ze wel open voor een samenwerking met deze bemiddelaar.

202. Uit de diepte-interviews met advocaat-bemiddelaars wordt geconcludeerd dat deze groep zichzelf niet als een te juridische bemiddelaar beschouwt. De advocaat-bemiddelaars omschreven het begrip bemiddeling vaak met juridische termen, maar stelden zich terughoudend op betreffende juridische benaderingen. De meeste respondenten gaven aan geen juridische informatie mee te delen omdat dit de neutraliteit in gevaar kon brengen. Indien ze dit meedeelden, was dit objectieve informatie die het geschil niet kon beïnvloeden, zoals een fiscale regeling, elementen die in een EOT-akte moeten staan etc. Ook gaven ze aan geen rechterlijke uitspraken mee te delen om diezelfde reden. Bemiddelingen vonden bij de helft van de respondenten plaats in het advocatenkantoor, maar dit werd genuanceerd doordat deze respondenten bemiddeling in een apart lokaal organiseerden om het gezelliger te maken. De advocaat-bemiddelaars wisten over welke achtergrondkennis en attitudes een goede bemiddelaar moet bezitten. Daarnaast vermeldden ze juridische kennis als voor- en nadeel. Eén respondent gaf aan dat juridisch sturing nooit volledig uitgesloten kan worden tijdens bemiddeling. Er werd echter geen gebrek aan psychologische kennis vermeld. Ook doen de advocaat-

bemiddelaars geen beroep op hulpverlening door de derde groep bemiddelaars. De samenwerking is aldus eenzijdig. Uit de resultaten van dit onderzoek werd dan ook geconcludeerd dat de advocaat-bemiddelaar niet te juridisch bemiddelt.

203. Nadien werden bovenstaande standpunten en resultaten getoetst aan de standpunten van burgers. 70 enquêtes werden afgenomen bij burgers die hebben bemiddeld bij een advocaat-bemiddelaar in Vlaanderen. Hieruit kwamen goede resultaten voort. De burger is in het algemeen tevreden over het handelen van de advocaat-bemiddelaar. 41 burgers raadde zelfs een advocaat als bemiddelaar aan. Juridische informatie werd vaak gegeven, maar dit was beperkt tot objectieve informatie. Zo werden vaak de voorbeelden van een berekening van onderhoudsbijdrage of fiscale aangelegenheden gegeven. De advocaat-bemiddelaar verstreekte deze informatie, ongeacht of partijen werden ondersteund door een eigen advocaat. Uit deze enquêtes bleek ook dat de advocaat-bemiddelaar zich terughoudend opstelde betreffende juridische aspecten. De helft van de respondenten gaven aan te hebben bemiddeld binnen een advocatenkantoor en vaak op het bureau van de advocaat. Ze vonden dit echter geen probleem en waren tevreden.

204. Er vallen twee verbeterpunten op te merken in de benaderingswijze van de advocaat-bemiddelaar. Eerstens gaf klein aantal burgers aan dat hun situatie werd vergeleken met eerdere rechterlijke uitspraken. Hierin viel meteen op dat de advocaat-bemiddelaars die deze vergelijking maakte, dit soms aan één partij meedeelden. Daarnaast gaven veel burgers aan dat de advocaat-bemiddelaar juridische oplossingen voorstelde. Deze bemiddelaar vertoonde sturend gedrag tijdens bemiddeling. De meest voorgestelde oplossing was naar de rechtbank te stappen. Dit houdt in dat de advocaat-bemiddelaar snel een oplossing wil zoeken. Deze antwoorden bevestigen dan ook het standpunt van de derde groep bemiddelaars dat advocaat-bemiddelaars snel willen oplossen.

205. Op gebied van niet-juridische aspecten scoorde de advocaat-bemiddelaar goed. De burgers omschreven deze bemiddelaar als een actieve luisteraar. Respondenten gaven aan dat de advocaat-bemiddelaar zich in de plaats kon stellen en hun begreep. Deze bemiddelaar toonde in een groot aantal gevallen inlevingsvermogen. Daarnaast nam de advocaat-bemiddelaar een neutrale positie in en was hij/zij niet bevooroordeeld. Normaal zijn advocaten gewend om in de praktijk partij te kiezen voor hun cliënt. De burgers gaven aan dat de advocaat dit als bemiddelaar achterwege heeft gelaten. Slechts een minderheid was niet tevreden met de advocaat als bemiddelaar.

206. In het algemeen kan geconcludeerd worden dat de advocaat-bemiddelaar in Vlaanderen bemiddeling niet te juridisch benadert. Het standpunt van de derde groep bemiddelaars, komt niet overeen met bemiddeling door advocaat-bemiddelaars in de praktijk, behoudens juridische sturing. De niet-juridische benadering kon afgeleid worden uit de twaalf diepte-interviews bij advocaat-bemiddelaars én de 70 enquêtes. Slechts twee aspecten vormden een te juridische benadering, maar deze waren dermate gering dat ze niet doorgetrokken konden worden tot een integraal te juridische benadering van bemiddeling door advocaat-bemiddelaars. De advocaat-bemiddelaar stelt zich terughoudend op betreffende juridische aspecten en juridische benadering. Dit heeft te maken door de neutraliteit die ze te allen tijden willen bewaren. Het antwoord op de centrale onderzoeksvraag is dan ook negatief.

207. Algemeen kan dus besloten worden dat advocaat-bemiddelaars in Vlaanderen bemiddeling niet te juridisch benaderen. Ze stellen zich terughoudend op betreffende juridische aspecten en hebben veel aandacht voor niet-juridische aspecten. Doch zijn er twee verbeterpunten op vlak van juridische aspecten, namelijk het toelichten van rechterlijke uitspraken aan elke partij en juridische sturing vermijden. Ze dienen te vermijden dat ze snel over willen schakelen naar een oplossing. Door hun bemiddelingsmethode aan te passen aan deze resultaten, zal de advocaat-bemiddelaar zorgen voor kwalitatievere bemiddelingen, evenals voor een stijging in het aantal bemiddelingen aangezien burgers advocaten als bemiddelaars nog meer zullen aanraden.

Bibliografie

Wetgeving

Europees

- Richtl. van het Europees Parlement en de Raad nr. 2008/52/EG, 21 mei 2008 betreffende bepaalde aspecten van bemiddeling/mediation in Burgerlijke en Handelszaken, *Pb.L.* 24 mei 2008, 136/3.
- Europese gedragscode voor bemiddelaars.

Nationaal

- Gerechtelijk wetboek.
- Deontologische code van de erkende bemiddelaar.
- Wet 18 juni 2018 houdende diverse bepalingen inzake burgerlijke recht en bepalingen met het oog op de bevordering van alternatieve vormen van geschillenoplossing, *BS* 2 juli 2018.
- Wet 21 februari 2005 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek in verband met de bemiddeling, *BS* 22 maart 2005.

Rechtsleer

Boeken

- ALLEMEERSCH, B., "Een geactualiseerde inleiding tot de bemiddelingswet", in VAN RANSBEECK, R., ALLEMEERSCH, B., ANDRIES, K., ASSCHERICKX, B., DE BACKER, H., DE BAUW, S., FLEERACKERS, F., GAYSE, B., JACOBS, C. en LOKIN, J. (eds.), *Bemiddeling*, Brugge, die Keure, 2008, 23.
- ANDRIES, K., "Bemiddelingsbedingen" in TERRY, E., VERBEKE, A-L., DE DECER, H., BALLON, G-L., TILLEMANS, S. en SAGAERT, V., (eds.), *Gemeenrechtelijke clausules*, Antwerpen, Intersentia, 2013, 1631- 1649.
- CLOKE, K., *Mediating Dangerously: The Frontiers of Conflict Resolution*, Jossey-Bass Publisher, San Francisco , 2001, 3.
- DE BEIR, T., "Hoofdstuk 6: de nieuwe bemiddelingswet doorgrond", in DE BEIR, T., MEUWISSEN, W., JACOBS, S., OSSIEUR, S., LANCKSWEERDT, E., DEMEYERE, L. en RUTTEN, S.(eds.), *Conflictafhandeling buiten de rechtbank*, Antwerpen, Intersentia, 2019, 291-292.
- GUILLAUME-HOFNUNG, M., *La mediation*, Parijs, PUF, 2009, 72.

- HENSEN, W., *Gerechtelijke bemiddeling. Knelpunten en mogelijkheden*, Brugge, die Keure/ la Charte, 2018, 1-54.
- LANCKSWEEERDT, E., *Alternatieve conflictoplossing met de overheid*, Brugge, die Keure / la Charte, 2017, 105-111.
- LANCKSWEEERDT, E., "Bemiddeling" in DE BEIR, T., MEUWISSEN, W., JACOBS, E., OSSIEUR, S., LANCKSWEEERDT, E., DEMEYERE, L. en RUTTEN, S. (eds.), *Conflictafhandeling buiten de rechtbank*, Antwerpen, Intersentia, 2019, 243- 286.
- VOET, S., "Bemiddeling en andere vormen van alternatieve geschillenoplossing" in P. TAELMAN en B. ALLEMEERSCH, *Het burgerlijk proces opnieuw hervormd*, Antwerpen, Intersentia, 2019, 270.
- WIJNANT, T., *Bemiddeling in balans*, Brussel, Lefebvre Sarrut Belgium NV, 2021, 251.

Tijdschriften

- BOONE, R., "Advocaten staan grotendeels positief tegenover bemiddeling", *Juristenkrant* 2019, nr. 392, 9.
- CHANDLER-OLCOTT, K. en HINCHMAN, K.A., "Mediation", *Journal of Adolescent & Adult Literacy* 2018, Vol. 62, Nr. 1, 5-6.
- LANCKSWEEERDT, E., "Alternatieve geschillenoplossing. Bevorderd door de rechter", *NJW* 2019, nr. 400, 270.
- LANCKSWEEERDT, E., "Waar zorg en recht elkaar ontmoeten. De multidisciplinaire aanpak van scheidingsconflicten", *T. Fam.* 2019, nr. 7-8, 184-201.
- VERSCHULDEN, G., "Alternatieve geschillenoplossing in familiezaken: promotie met financiële stimuli", *T. Fam.* 2017, nr. 5.
- WIJNANT, T., "Alternatieve geschillenoplossing: opgepast voor de valkuilen", *Juristenkrant* 2018, nr. 364, 12.

Online bronnen

- BEMIDDELING VZW, *Veelgestelde vragen*, <https://bemiddelingvzw.be/wat-is-bemiddeling>.
- BROUWERS, S., *De nieuwe bemiddelingswet: een overzicht*, 3 september 2018, <https://www.jubel.be/de-nieuwe-bemiddelingswet-een-overzicht/>.
- Federale Bemiddelingscommissie, *Centrale dag van de Mediationweek 11-16/10/2021*, FBC, [bemiddeling barometer 2021 over heel BE.pdf](#).
- Federale Bemiddelingscommissie, *Veelgestelde vragen*, <https://www.fbc-cfm.be/nl/faq-list>.
- Federale Bemiddelingscommissie, *Zoeken naar een bemiddelaar*, <https://www.fbc-cfm.be/nl/zoeken-naar-een-bemiddelaar>.
- Federale Bemiddelingscommissie, *Het bemiddelingstraject*, <https://www.fbc-cfm.be/nl/inhoud/het-bemiddelingstraject>.
- Federale Bemiddelingscommissie, *Meer over de FBC*, <https://www.fbc-cfm.be/nl/inhoud/federale-bemiddelingscommissie-0>.
- Federale Bemiddelingscommissie, *Europese gedragscode voor bemiddelaars* https://www.fbc-cfm.be/sites/default/files/content/explorer/EUROPA/adr_ec_code_conduct_nl_21kB.pdf.
- UWBEMIDDELAARS, *Erkend bemiddelaar*, https://www.uwbemiddelaars.be/nl/over_bemiddeling/erkend_bemiddelaar/9.

Bijlagen

Bijlage 1: Toestemmingformulier

Bijlage 2: Diepte-interviews derde groep bemiddelaars

Bijlage 3: Diepte-interviews advocaat-bemiddelaars

Bijlage 4: Online enquête voor burgers

Bijlage 1: toestemmingsformulier

TOESTEMMINGSFORMLIER (Informed Consent)

Betreft: onderzoek in het kader van de masterproef 'De advocaat als bemiddelaar in Vlaanderen: een te juridische benadering?'

Respondent:

- Ik verklaar hierbij op voor mij duidelijke wijze te zijn ingelicht over de aard, methode en doel van het onderzoek.

Ik verklaar dat ik:

- Geheel vrijwillig bereid ben aan dit onderzoek deel te nemen
- De uitkomsten van dit interview verwerkt mogen worden in een scriptie
- Toestemming geef om dit interview op te laten nemen

Ik begrijp dat:

- Ik mijn medewerking aan dit onderzoek op ieder moment kan stoppen zonder opgave van reden
- Gegevens anoniem worden verwerkt zonder herleidbaar te zijn naar de identiteit van de persoon
- De opname vernietigd wordt na verwerking van het interview in het onderzoek

Naam: _____

Handtekening: _____

Datum: _____

Onderzoeker:

Ik verklaar dat ik mondeling toelichting heb verstrekt over de aard, methode en doel van het onderzoek. Ik ben bereid nog bijkomende vragen over het onderzoek naar behoren te beantwoorden.

Naam: _____

Handtekening: _____

Datum: _____

Bijlage 2: diepte-interviews derde groep bemiddelaars

Diepte-interview bij een maatschappelijk werker

“Hoe zou u bemiddeling in uw eigen woorden omschrijven?”

“Goh, ik denk dat dit voornamelijk een zoeken is naar iets wat de twee partijen voor u zich in kunnen vinden en wat werkt op lange termijn. Je moet conflicten voorkomen”.

“Voor welke aangelegenheden bemiddelt u?”

“Ik ben enkel gespecialiseerd in familiale zaken momenteel.”

“Heeft volgens u een advocaat-bemiddelaar voldoende achtergrondkennis om te bemiddelen?”

“Ik denk van wel. Dit kan. Maar ik denk dat het afhangt van de situatie en de mensen die voor de bemiddelaar zitten. Het zou toch handiger zijn om een bemiddelaar te hebben die nog net iets meer naar de relatie kijkt.”

“Wat zijn volgens u de voor- en nadelen van een advocaat als bemiddelaar?”

“Het voordeel is de juridische kennis. Waarschijnlijk ga ik zelf ooit raad moeten vragen aan iemand met veel juridische kennis. De advocaat-bemiddelaar kan zich makkelijk bewegen in de juridische wereld zoals bij de rechtbank passeren. Het nadeel is dat de advocaat-bemiddelaar op een andere manier kijkt naar mensen en van denken. Ik merk dat ik andere vragen stel en aan andere dingen denk dan een advocaat-bemiddelaar. Zo hebben we een casus tijdens de opleiding moeten naspelen en ik merkte dat juristen of andere bemiddelaars met juridische achtergrond vooral praktische vragen stelden. Ik merkte dan op dat er non-verbale communicatie aanwezig was bij een van de partijen. Ik zag de blikken tussen de partijen. Ik merkte affiniteit tussen de partijen en ik vroeg hierachter. De mensen met juridische achtergrond bleven bewust weg van de vragen over relatie en emoties.”

“Denkt u dan dat een advocaat-bemiddelaar minder oog heeft voor het emotioneel aspect van partijen?”

“Ik denk dat ze daar minder in geoefend hebben en daar niet mee durven om te gaan. Ik maak elke dag emoties mee bij anderen, ik ben daar niet bang voor. Ik denk dat mensen met een juridische achtergrond hier niet goed in geoefend zijn.”

“Wat is uw algemene opvatting over de advocaat-bemiddelaars?”

“Ik merk grote verschillen. Bij sommigen denk ik van dit is toch geen bemiddeling en bij anderen merk ik dat ze goed hun best doen.”

“En vormen de advocaat-bemiddelaars waar u van vindt dat ze hun best doen het merendeel van de mensen die u kent?”

“Diegenen die naar mijn mening niet zo goed bemiddeling ken ik meer van op afstand dan dichtbij. Dus mijn beeld is gekleurd. Ik denk dat het verschil ook een beetje zit in de oude en nieuwe generatie van advocaat-bemiddelaars. Ik hoor van mensen in mijn omgeving die uit elkaar gaan hoe de

advocaat-bemiddelaar bij hen bemiddelt. Dan denk ik dit is toch geen bemiddeling? Het is eerder een gevecht tussen de advocaten. Ik denk dat de oudere generatie advocaat-bemiddelaars niet goed doorheeft hoe bemiddeling hoort te zijn.”

“Heeft u zelf nog opmerkingen of suggesties voor advocaat-bemiddelaars?”

“Op dit moment niet, ik heb al veel gezegd. Misschien dat er een stage toegevoegd kan worden voor bemiddelaars voordat ze beginnen met het beroep bemiddelaar. Aan de andere kant wordt er wel gevraagd naar ervaring door de federale bemiddelingscommissie.”

“Oké, dan zijn wij rond, ik wil u enorm bedanken voor uw interesse en deelname.”

“Geen probleem, dat is graag gedaan.”

Diepte-interview bij een hartcoherentiecoach

“Wat is bemiddeling volgens u in uw eigen woorden?”

“Goh, voor mij is bemiddeling samen met partijen op zoek gaan naar een overeenkomst die door beide partijen kan gedragen worden en die voor beide partijen oké voelt, en waarin je door bevragingstechnieken van mensen andere invalshoeken ziet en mensen van hun standpunt afkrijgt. De bemiddelingstechniek is vooral mensen van hun standpunten af te krijgen door vragen te stellen, door samen te vatten door te reflecteren. Dat is eigenlijk wat voor mij bemiddeling inhoudt, om zo te komen tot een oplossing van een conflict en waar partijen voor de rest van hun leven ook mee verder kunnen.”

“Voor welke aangelegenheden bemiddelt u?”

“Ik ben erkend als bemiddelaar voor familiezaken en handelszaken, maar tot nu heb ik enkel familiale dossiers gehad om te bemiddelen. Het is moeilijk om binnen te geraken in handelszaken, maar dat zou ik ook heel graag doen.”

“Ben je al eens in contact gekomen met een advocaat-bemiddelaar? Zo ja, in welke context?”

“Ja, ik werk met veel advocaat-bemiddelaars samen. Ik ben een typische derde groep bemiddelaar die pleit voor samenwerking. Ik werk ook echt met een aantal advocaat-bemiddelaars samen, ik hoor kinderen in het kader van een echtscheiding. Advocaat-bemiddelaars sturen me dit dan door en ik stap dan naar hun toe indien ik juridisch vastloop. Ik vind dat samenwerking een meerwaarde kan zijn tussen beiden groepen bemiddelaars. Derde groep bemiddelaars kijken nog te fel naar de advocaat-bemiddelaars van jullie benaderen dat te fel vanuit standpunten en omgekeerd ook. Ik denk dat je zo complementair kan zijn, de derde groep heeft meerwaarde op een stuk psychologie terwijl de advocaat-bemiddelaar meerwaarde biedt op het juridische, gooi dit samen en je hebt de ideale bemiddelingen volgens mij. Dit is mijn mening. Een aantal advocaat-bemiddelaars waar ik mee samenwerk heeft dezelfde mening en ik heb met hun een goede relatie. We bellen ook vaak voor elkaar te helpen en dit vind ik heel fijn.”

“En voor welke materie beroep je je op de hulp van een advocaat-bemiddelaar?”

“Bijvoorbeeld over vennootschapsrecht ken ik niet alles. Ik ben geen jurist. Met constructies en onroerende goederen ben ik ook bevriend met notarissen en vraag ik hun ook om raad. Ik vraag of wat ik heb opgesteld wel juridisch juist is. Als er iets met onroerende goederen is, kan ik advocaten of notarissen bellen voor meer informatie.”

“Heeft de advocaat-bemiddelaar volgens u voldoende achtergrondkennis van bemiddeling?”

“Goh, het is dat wat ik zei he, de complementariteit. Ik denk dat de derde groep iets meer onderlegt is in het bemiddelen an sich, en de advocaat-bemiddelaar is dan weer onderlegt in het juridische. Je hebt ze alle twee nodig. Ik heb onlangs nog tegen iemand gezegd, het is mijn droom dat je eigenlijk dossiers het juridische verdeelt aan de advocaat-bemiddelaar en het stuk ouderschap verdeelt aan de derde groep bemiddelaar. Je kunt van de twee werelden het beste meepakken, maar op dit moment is dat nog niet van toepassing. Mijn conclusie is dat we niet bang van elkaar moeten zijn.”

“U heeft al vermeld dat de juridische kennis een voordeel is aan de advocaat-bemiddelaar, heeft u nog voordelen en ook nadelen?”

“Goh, de nadelen is eigenlijk iets wat ze zelf vaak benoemen. Ik denk dat een advocaat-bemiddelaar even goed kan bemiddelen als een derde groep bemiddelaar. De benadering is gewoon iets anders. Wat ik heb gezien in opleidingen die ik heb gevolgd en zelf geef, is dat advocaat-bemiddelaars zelf zeggen dat ze het heel moeilijk vinden om van die feiten of standpunten af te stappen. Ze hebben altijd de neiging om in die adviserende rol te gaan en dit mag je als bemiddelaar niet doen. Dit is wat ze zelf benoemen. Advocaten zijn opgeleid om met één persoon aan de slag te gaan en te zoeken naar waar kan ik hier winnen, terwijl bemiddelen helemaal anders is. Als je bij tennis een verkeerde slag leert, dat afleren is moeilijker dan iets nieuws leren. Ik kan zelf weinig nadelen geven over zowel advocaat-bemiddelaars als over derde groep bemiddelaars. Ik denk dat dit persoonsgebonden is.”

“Uw algemene opvatting over de advocaat-bemiddelaars is vrij positief heb ik gehoord he?”

“Ja, inderdaad. Ik werk graag met ze samen. Ik vind dat de samenwerking goed verloopt.”

“Heeft u zelf nog opmerkingen of suggesties voor advocaat-bemiddelaars?”

“Nee. Ze zouden wel moeten proberen in te schatten of bemiddeling echt iets is wat hun ligt. Je hebt ook advocaten die zeggen dat ze niet willen bemiddelen. Het is belangrijk dat de advocaat-bemiddelaar graag bemiddelt. Probeer van de adviserende rol af te stappen. Ik vind dat de advocaat-bemiddelaars waar ik zelf mee samenwerk bemiddeling op een open en warme manier doen. We moeten de sterktes van elkaar zien en moeten durven om elkaar op te zoeken als we het gevoel hebben dat er iets mist.”

“Oké, dan wil je bedanken om tijd te maken voor dit interview, het heeft iets langer geduurd dan verwacht.”

“Dat is geen enkel probleem, ik wens je heel veel succes met je masterproef.”

Diepte-interview bij een gezinssocioloog

“Hoe zou u bemiddeling in uw eigen woorden omschrijven?”

“Ja, wij proberen de mensen die een conflict hebben met elkaar in gesprek te krijgen en dat ze allebei vertellen wat hun last of verlangen is en dit door opener te zijn over hun achterliggende belangen en bezorgdheden, daardoor meer rekening te houden met elkaar en hopelijk tot een vergelijk komen en zich hieraan te houden. Het is zo dat ze soms in het begin niet goed luisteren en dan schetsen we even het juridisch kader zodat ze weten wat hun rechtspositie is, maar het draait voornamelijk om de dialoog tussen mensen en inkijken in mekaars hoofd en hart.”

“Voor welke aangelegenheden bemiddelt u?”

“Ik bemiddel in familiale en sociale zaken.”

“Bent u al eens in contact gekomen met een advocaat-bemiddelaar? Zo ja, in welke context?”

“Ja, ik stuur partijen soms door naar een advocaat-bemiddelaar wat betreft complexe zaken zoals een verdeelsleutel in familiale zaken. Dan heb ik liever dat een derde een partij uitlegt over hoe de rekentool werkt. Heel soms stuur ik partijen door naar een advocaat die geen bemiddelaar is. Dit was het geval bij een advocaat die gespecialiseerd was in internationaal recht en internationale huwelijken. Maar meestal stuur ik ze door naar een advocaat die ook bemiddelaar is en dit vind ik een sympathieke samenwerking.”

“Dus u heeft een goede samenwerking bij advocaat-bemiddelaars in het algemeen?”

“Ja, in het algemeen wel en ik merk dat die advocaten die niet bemiddelingsgezind zijn, moeilijk doen. Zo doen deze een schepje bovenop terwijl dat niet nodig is.”

“Heeft een advocaat-bemiddelaar voldoende achtergrondkennis volgens u?”

“Als de advocaat-bemiddelaar alleen de bemiddelingsopleiding bij de FBC volgt, is dit ontoereikend. Een advocaat-bemiddelaar plaatst een vraag over bemiddeling eerder in een juridisch kader. Ze zeggen vaak tegen de partij dat de rechter iets niet zou toekennen. Wij doen dit niet. Wij hebben een menswetenschappelijke achtergrond. De advocaat-bemiddelaar zou wel eens rechtbank kunnen spelen in zijn bemiddelingsruimte. Er wordt te weinig gewerkt aan open communicatie tussen partijen.”

“Dus wat de voor- en nadelen van een advocaat als bemiddelaar betreft, kan ik afleiden dat het nadeel volgens u dat de advocaat-bemiddelaar minder inspeelt op communicatie tussen partijen is?”

“Ja klopt. Nu, je zult altijd wel getalenteerde advocaat-bemiddelaars hebben en je mag het niet veralgemenen. Maar ik denk dat door de achtergrond rechten gestudeerd te hebben, deze

bemiddelaars eerder juridisch denken en de wereld daarbuiten minder gedifferentieerd waarnemen. Ik ben heel mijn leven met communicatie bezig geweest en ik ben gevoeliger voor communicatie, ik denk verder na. Dit is mijn bril waardoor ik kijk. Met een menswetenschappelijke achtergrond pik je meer op. De advocaat-bemiddelaar stelt bemiddelingsovereenkomsten ook anders en sec op. Ze gebruiken andere formuleringen en woorden.”

“Heeft u ook een aantal voordelen van de advocaat als bemiddelaar?”

“Ja, van zaken waarvan ik niet weet hoe ze in elkaar zitten, maar ik merk dan weer dat niet elke advocaat weet hoe een zaak in elkaar zit. Ze moeten het zelf ook opzoeken.”

“En hoe zou u uw algemene opvatting over de advocaat-bemiddelaar samenvatten?”

“Ik zou zeggen dat ze niet in de concurrentie mogen gaan met de psychologisch en sociologisch geschoolde bemiddelaar. Ze kunnen complementair zijn en ze moeten elkaars competenties respecteren. Als je wilt bemiddelen, moet je zorgen dat je met iemand samenwerkt die jou aanvult. Ik ken advocaat-bemiddelaars die denken dat de derde groep bemiddelaars de markt kapot maken. Een markt moet verschillend zijn vind ik. Er is een multidisciplinaire samenwerking nodig.”

“Dat waren de vragen, bedankt om deel te nemen, het was heel interessant.”

“Dat is graag gedaan.”

Diepte-interview bij een systeemtherapeut

“Hoe zou u bemiddeling in uw eigen woorden omschrijven?”

“Uhm, wel ik denk voornamelijk dat het een alternatieve methode is om conflicten op te lossen buiten de rechtbank om. Het is een waardevol alternatief om een strijd tegen te gaan die bij de rechtbank lang kan duren. Ik stel mij als bemiddelaar neutraal en onafhankelijk op waarbij de mensen zelf het conflict proberen op te lossen en ik zelf geen oplossingen aanreik. Het is de bedoeling dat ze zelf tot een oplossing komen waar ze ook achter staan. Zo begrijp ik bemiddeling kort samengevat.”

“Voor welke aangelegenheden bemiddelt u?”

“Ik bemiddel tot nu toe enkel in familiale zaken.”

“Bent u al eens in contact gekomen met een advocaat-bemiddelaar en zo ja, in welke context?”

“Ja, door enerzijds de opleiding bemiddeling gevolgd te hebben. Hier zaten veel advocaten in. Professioneel gezien, heb ik via de website van erkende bemiddelaars een oproep gedaan wie me kon helpen omdat ik worstelde bij het opstellen van een bemiddelingsovereenkomst. Hier had een persoon op gereageerd en dat was een advocaat-bemiddelaar. Die heeft mij waardevolle tips gegeven waar ik op moest letten bij het opstellen van dergelijke overeenkomst. Dan ben ik ook in contact gekomen via een supervisie, via diezelfde website. Die persoon heeft me ook van A tot Z uitgelegd wat ik kan verbeteren.”

“En deze supervisie was dan met één advocaat-bemiddelaar?”

“Ja, klopt. Dit was toen een videocall waarin ze mij had geholpen.”

“U zei dan dat u tips heeft gekregen van de advocaat-bemiddelaar. Zou u dit kunnen omschrijven als een samenwerking tussen een niet-advocaat-bemiddelaar en een advocaat-bemiddelaar?”

“Ja. Maar ik ervaar dat vooral ik diegene ben die nood heeft aan juridische tips en niet andersom.”

“Heeft een advocaat-bemiddelaar volgens u voldoende achtergrondkennis om te bemiddelen?”

“Ik denk dat dit heel gebonden is aan het type bemiddeling. Ik doe enkel familiale bemiddelingen en vooral scheidingsbemiddelingen. Deze personen willen eerst over de scheiding praten zoals wat er is misgelopen in de relatie. Ik denk dat advocaten hieraan voorbijgaan en snel overgaan tot het opstellen van een overeenkomst. De opleiding die ik gevolgd heb, focust wel goed op het emotionele van de bemiddeling. Natuurlijk is het belangrijkste voor mensen dat er een overeenkomst voor hen ligt. Ik zou zelf meer aandacht besteden aan het emotionele omdat hier mijn interesse in ligt. Advocaten zijn onzeker over het emotionele aspect. Het hangt af van welke type advocaat vind ik.”

“Wat zijn volgens u voor- en nadelen van een advocaat als bemiddelaar?”

“Uhm, de grote voordelen zijn de juridische kennis die ze hebben opgedaan en de details te kunnen zien wat er op papier moet staan. Ze kunnen ook beter vooruitkijken op de gevolgen van beslissingen omdat ze kunnen rekenen op hun ervaring in de rechtbanken en dus weten hoe de rechter reageert en ook het vertrouwen dat ze uitstralen, ze komen zelfzeker over. Dit geeft de mensen een gevoel dat ze goed zitten bij de bemiddelaar.”

“Oké. Heb je ook nadelen?”

“Uhm, ja toch wel het emotionele. Geven ze dit voldoende aandacht? Weten ze op welk moment ze kunnen overschakelen naar beslissingen? Ik heb het gevoel dat het emotionele bij de advocaat-bemiddelaar nog niet goed is afgerond. Nog een nadeel is de impact die bepaalde beslissingen kunnen hebben op emotioneel vlak. Ze hebben zicht op gevolgen van een beslissing op juridisch vlak, maar ze zijn minder bezig welke impact gevolgen op emotioneel vlak kunnen hebben. Dit zou wel een nadeel kunnen zijn.”

“Dus volgens u hebben de advocaat-bemiddelaars wel zicht op juridische gevolgen van beslissingen, maar dan niet op de emotionele gevolgen van deze beslissingen?”

“Ja, dat denk ik wel ja.”

“Hoe zou u uw mening in het algemeen samenvatten over de advocaat als bemiddelaar?”

“Goh, rechten en bijkomend advocatuur lijkt me wel een ideale voorbereiding voor het worden van een bemiddelaar. Het geeft me wel vertrouwen. Ik voel me wel op de achtergrond geplaatst, net zoals de andere derde groep bemiddelaars. Ik merk wel dat dit aan het veranderen is. Wanneer je op de website staat en mensen maken mond-op-mond reclame, dan heb ik wel het gevoel dat er meer in ons wordt geloofd, ook door de rechtbanken.”

“Heeft u zelf nog suggesties voor advocaat-bemiddelaars?”

“Ja. Ik denk durven samen te werken met bemiddelaars die geen advocaat zijn. Durf die uitdaging aan te gaan en neem contact op.”

“Dankjewel, dat waren alle vragen. Ik heb er veel uit kunnen bijleren.”

“Dat is geen probleem. Fijn. Veel succes nog he!”

“Dankjewel, tot ziens.”

Diepte-interview bij een hypnotherapeut

“Hoe zou u bemiddeling in uw eigen woorden omschrijven?”

“In mijn eigen woorden? Goh. Dat is eigenlijk samenkomen op een manier die hen toelaat om op een fatsoenlijke manier uit elkaar te gaan zonder dat er nog conflicten zijn. Het verleden in het verleden kunnen laten en als ex- partners er voor de kinderen zijn.”

“U doet dan enkel familiale bemiddelingen?”

“Ja, enkel familiale. Hier heb ik bewust voor gekozen omdat ik relatietherapeut ben.”

“Bent u al eens in contact gekomen met een advocaat-bemiddelaar?”

“Ja absoluut. Ik ken er verschillende.”

“En in welke context bent u deze tegengekomen?”

“Oh, wij komen regelmatig samen, we werken ook samen. Het juridisch stuk doen ze voor mij. Ik doe alle administratie en zij kijken het na op juistheid en dergelijke zaken. Het administratieve luik is echt mijn ding niet. Ik heb ook bewust voor een samenwerking gekozen.”

“Dus de advocaat-bemiddelaars kijken het juridische van een overeenkomst na?”

“Ja, ze kijken gewoon de EOT na, of de ouderschapsovereenkomst. Ze kijken na of er geen tegenstrijdige argumenten in staan en dergelijke.”

“Heeft een advocaat-bemiddelaar voldoende achtergrondkennis van bemiddeling volgens u?”

“Dat vind ik eerlijk gezegd niet. In mijn ogen, maar dat is mijn ervaring, kun je niet advocaat én bemiddelaar zijn. Ofwel ben je advocaat, ofwel ben je bemiddelaar. Ik ervaar dat het snel een juridisch verhaal wordt bij de advocaat-bemiddelaar. Ik ga als therapeut daarentegen dieper kijken, ik ga diep door op de gemeenschappelijke belangen. Ik heb de ervaring en technieken hiervoor. Dit heeft dan een voordeel voor de onderhandelingsfase.”

“En wat zijn volgens u dan de voor- en nadelen van een advocaat als bemiddelaar?”

“Ja ik heb er net een opgesomd. De advocaat kijkt vooral naar het juridische en minder naar het menselijke. Dit merkte ik tijdens de opleiding bemiddeling. Ze hadden het moeilijk hierbij. Dat is niet waar bemiddeling om draait hé. Het juridisch aspect is eigenlijk het laatste aspect.”

“En het voordeel is dan dat ze juridische kennis hebben?”

“Ja, absoluut. Ze kunnen adviseren naar juridische juistheid toe. Ik zeg in mijn bemiddelingsgesprekken tegen de partijen dat ik geen jurist ben en het ga navragen bij een advocaat-bemiddelaar en hun daarna via mail op de hoogte breng.”

“Heeft u ook al eens meegemaakt dat een advocaat-bemiddelaar partijen naar u doorstuurde?”

“Nee, tot nu toe niet. Ze zijn bang om een samenwerking aan te gaan. Ze willen niet doorsturen omdat ze dan bang zijn dat ze minder verdienen. Dit kan dus beter, vind ik.”

“Is uw algemene opvatting van de advocaat als bemiddelaar eerder positief of negatief?”

“Positief. Als ik met hen contact heb, los van het bemiddelingsdossier, vind ik hen ook fijne contacten. Ik geef hun soms ook advies en het werkt in twee richtingen. En dit zou meer moeten kunnen.”

“Heeft u zelf nog suggesties voor advocaat-bemiddelaars? U zei daarnet meer samenwerking?”

“Ja, inderdaad. Ik denk ook dat de rechtbanken een grote rol kunnen spelen in het stimuleren van meer samenwerking tussen allerlei partijen.”

“Goed, dit waren de vragen, u heeft ze vlot en goed beantwoord.”

“Super! Tot ziens.”

Diepte-interview bij een relatie- en communicatiecoach

“Hoe zou u bemiddeling in uw eigen woorden omschrijven?”

“Goh. Bemiddeling vind ik een dankbare werkvorm omdat het voor mensen mogelijk is om zelf tot oplossingen te komen, met steun van iemand die onpartijdig is in het verhaal.”

“Voor welke aangelegenheden bemiddelt u?”

“Ik doe familiale bemiddelingen en bemiddelingen bij levenseinde. Ik ben gespecialiseerd in het emotionele. Dit zorgt er ook voor dat ik samenwerk met advocaat-bemiddelaars die de EOT doen. Advocaat-bemiddelaars sturen partijen ook door naar mij voor emotionele en psychologische kwesties.”

“Dus de advocaat-bemiddelaars contacteren u voor psychologische of emotionele aspecten en u contacteert hen voor het juridische na te kijken?”

“Ja klopt.”

“En verloopt deze samenwerking goed?”

“Ja dat verloopt goed. Hierin is een meerwaarde omdat we de bemiddelingsachtergrond gemeenschappelijk hebben. We begrijpen mekaar en de partijen.”

“Hoe heeft u die advocaat-bemiddelaars leren kennen?”

“Tijdens de opleiding bemiddeling en ook tijdens events voor bemiddelaars. Ik zit ook in een platform voor erkende bemiddelaars en door de events kom je met veel advocaat-bemiddelaars in contact.”

“Heeft volgens u een advocaat als bemiddelaar voldoende achtergrondkennis van bemiddeling?”

“De advocaat-bemiddelaars die ik ken, hebben naast hun advocatuur dus de opleiding bemiddeling gevolgd en zijn erkend bemiddelaar en dan vind ik dat wel ja. Ze hebben veel knowhow van juridische aspecten en hun interesse om hiermee aan de slag te gaan. Ze geven aan dat ze minder voeling hebben voor emotionele kwesties. Indien ze me niet zouden raadplegen, zouden ze verder kunnen voor het juridische, maar zou de bemiddeling langer kunnen duren omdat partijen zich niet volledig gezien en gehoord voelen.”

“U heeft al enkele voor- en nadelen gegeven van de advocaat als bemiddelaar. Als voordeel gaf u de juridische knowhow?”

“Ja klopt.”

“En als nadeel gaf u aan dat ze minder voeling hebben voor emotionele aspecten?”

“Ja, inderdaad.”

“Heeft u nog andere voor- of nadelen?”

“Ze hebben minder zicht op mogelijke tools en vaardigheden om het emotioneel stuk te faciliteren. Ze hebben minder zicht op technieken die emoties naar boven zouden kunnen brengen”.

“Oke, dus dat is een ander nadeel. Heeft u ook nog een ander voordeel?”

“Ze staan juridisch scherp, wat ik belangrijk vind. Mensen kunnen zo complexe vragen hebben of in zo een complexe situatie zitten, dat ik het belangrijk vind dat iemand kennis heeft over de wetgeving en feedback kan geven over waar ze nu staan en waar ze aandacht aan moeten geven. Dit is een grote sterkte van advocaat-bemiddelaars.”

“Hoe zou u uw algemene opvatting over advocaat-bemiddelaars samenvatten?”

“Uhm, dat ze wel degelijk voldoende kennis hebben van bemiddelingsvaardigheden en dat ik zeker en vast een meerwaarde zie in advocaat-bemiddelaars. Maar ik vind het ook fijn om met hen samen te werken omdat we elkaar kunnen ondersteunen. Ik kan hen ondersteunen in relationele of emotionele kwesties.”

“Dus uw algemene opvatting is vrij positief?”

“Ja klopt.”

“Heeft u zelf nog suggesties voor advocaat-bemiddelaars?”

“Ik zou samenwerking aanraden. Bemiddeling is nog een nieuw jong beroep. Iedereen die ik ken doet zijn best, maar ik geloof in het connecteren met mekaar om het beroep een nog meer professionele kapstok te geven en mensen nog beter verder te kunnen helpen.”

“Enorm bedankt om deel te nemen.”

“Oké. Ondertussen wens ik je heel veel succes, zowel met jouw examens als met jouw masterproef.”

“Bedankt, tot ziens.”

Diepte-interview bij een bedrijfsadviseur

“Hoe zou u bemiddeling in uw eigen woorden omschrijven?”

“Ja, uhm, het is een proces waarbij mensen bereid zijn vrijwillig zich zo goed mogelijk te organiseren zodat ze zelf samen tot de beste oplossing komen. Het is in een vertrouwelijke context verkennen hoe ver je samen kunt gaan. Ik heb bewust gekozen voor buitengerechtelijke bemiddelingen.”

“Voor welke aangelegenheden bemiddelt u?”

“Ik bemiddel in burgerlijke, sociale en handelszaken. Voorbeelden van burgerlijke bemiddeling zijn het overdragen van familiale bedrijven, globale erfovereenkomsten enzovoort. Handelszaken zijn bijvoorbeeld conflicten tussen aandeelhouders of conflicten binnen de raad van bestuur. Sociale bemiddelingen zijn bemiddelingen tussen werkgevers en werknemers.”

“Wat de advocaat-bemiddelaar betreft, bent u al eens in contact gekomen bij deze soort bemiddelaar en wanneer?”

“Ik ken veel advocaat-bemiddelaars. Ik heb ook lesgegeven aan advocaten die bemiddelaar wouden worden.”

“En vindt u dat advocaat-bemiddelaars voldoende achtergrondkennis hebben om te bemiddelen?”

“Ik heb zelf vroeger een paper geschreven over de vraag of een bemiddelaar technische kennis moet hebben om te bemiddelen. Er is geen eenduidig antwoord. Het heeft veel voordelen. Ik denk dat technische kennis het grote voordeel is van advocaat-bemiddelaars. Partijen moeten eerst goed weten waar iets over gaat en daar kunnen de advocaat-bemiddelaars mee helpen. Aan de andere kant missen advocaten iets op communicatief vlak. Ze willen te snel naar oplossingen gaan, durven te weinig duiken in lastige dingen, te snel gaan caucussen terwijl de grote meerwaarde ligt in wat partijen horen van mekaar en wat ze tegen mekaar kunnen zeggen. Er wordt een groot emotioneel stuk niet benut volgens mij.”

“Dus ze hebben minder oog voor emotionele aspecten?”

“Ja dat is wat ik zie. Maar dan heb ik al advocaten over de vloer gehad die wel wisten waar bemiddeling over ging. Een advocaat-bemiddelaar kan ook wel heel waardevol zijn.”

“Dus uw algemene visie over de advocaat-bemiddelaar is verdeeld?”

“Ja, genuanceerd. Iedereen is anders. Ik ken advocaten die dat super goed kunnen, maar ik hoor ook vaak van advocaten waar ik les aan heb gegeven dat er van hen minder wordt verwacht om relationele aspecten te bespreken. De cliënt verwacht een technische oplossing van een advocaat-bemiddelaar. Ik ken advocaten die de twee beroepen perfect scheiden. Ik ken advocaten die een

aparte advocatenpraktijk en een aparte bemiddelingspraktijk hebben en zelfs andere ingangen hiervoor hebben.”

“Wat zijn volgens u dan de voor- en nadelen van een advocaat als bemiddelaar?”

“Het voordeel is de technische kennis die ze bezitten. Het nadeel is dat ze te snel willen oplossen. Ze hebben ook moeilijkheden om communicatieproblemen te verhelpen. Maar het is zo dat een cliënt een juridische oplossing verwacht wanneer hij bij de advocaat-bemiddelaar komt. Dan is er minder oog voor relationele aspecten”.

“Werkt u ook soms samen met advocaat-bemiddelaars?”

“Ik zit in een samenwerkingsverband met 11 andere bemiddelaars waaronder een paar advocaten. Het is belangrijk om een goed netwerk te hebben, om te kunnen samenwerken en te kunnen doorverwijzen naar een bemiddelaar die beter geplaatst is.”

“Heeft u zelf suggesties voor advocaat-bemiddelaars?”

“Ik denk dat ik dat gezegd heb. Je moet interesse hebben in het relationele en je daarin bekwamen. We moeten permanente vorming aantonen als bemiddelaar. Dit is belangrijk om de focus op het relationele te behouden.”

“Dankuwel voor uw medewerking.”

“Geen probleem, veel succes nog en je hebt een interessant onderwerp gekozen!”

Diepte-interview bij een klinische psycholoog

“Ik zou graag het begrip derde groep bemiddelaars willen veranderen naar hulpverlener-bemiddelaars. We zijn geen derde groep, maar we verlenen hulp en zijn even belangrijk als de andere groepen.”

“Hoe zou u bemiddeling in uw eigen woorden omschrijven?”

“Ik kan beter omschrijven wat ik vind dat een bemiddelaar moet doen. De bemiddelaar moet ervoor zorgen dat er een veilige context van spreken komt tussen mensen die misschien al lang niet meer met elkaar hebben gesproken en strijdspiralen hebben. Een bemiddelaar wil mensen terug in een pad van dialoog en welzijn krijgen. Wij laten op elk moment mensen de keuze om te bemiddelen of niet. Een bemiddelaar moet veel tools hebben om mensen uit te nodigen om te spreken. Je moet een kader scheppen waarin mensen merken dat het veilig en haalbaar is om te spreken.”

“Voor welke aangelegenheden bemiddelt u?”

“Ik doe familiale bemiddelingen en deze zijn meestal buitengerechtelijk bij mij.”

“Denkt u dat een advocaat-bemiddelaar voldoende achtergrondkennis heeft om te bemiddelen?”

“Hulpverlener-bemiddelaars en advocaat-bemiddelaars vullen elkaar aan. De advocaat-bemiddelaars hebben veel kwaliteiten vanuit hun opleiding rechten. Zo hebben ze veel juridische knowhow. Maar ze denken anders. Ze geven ook opmerkingen die wij niet zouden geven. Zo was er bijvoorbeeld een zaak waarbij de ouders een conflict hadden omtrent de kosten van het kot van hun kind en zei de advocaat-bemiddelaar dat de zoon het talent om te studeren van de vader zal hebben. Dit doen wij dus niet als bemiddelaar. De advocaat-bemiddelaar is op vlak van communicatie minder geschoold.”

“Heeft u voor- en nadelen van een advocaat als bemiddelaar?”

“Dat advocaten sneller denken om te stoppen, waar hulpverlener-bemiddelaars kijken wat er speelt bij de partijen. We kijken naar hun verborgen gevoelens.”

“Een voordeel is dan dat ze veel juridische knowhow hebben?”

“Ook, maar een advocaat-bemiddelaar kan ook strikter handelen. Dit is voor sommige mensen ideaal. Sommige mensen zoeken een bemiddelaar die kordaat is en het bemiddelingsprotocol in stand houdt en punt. Zoeken de partijen die een bemiddelaar zoeken met meer geduld en die meer inspeelt op ouderschap, dan zou je eerder een hulpverlener-bemiddelaar moeten nemen. Klanten hebben ook verschillende verwachtingen. Er zijn advocaat-bemiddelaars die ook goed met emoties kunnen omgaan. Maar ik zal dus zeggen dat de advocaat-bemiddelaars goed zijn voor de techniciteit en de hulpverlener-bemiddelaar is goed in de emotionele, menselijke en dus lastige aspecten.”

“Dus kan ik begrijpen dat volgens u de advocaat-bemiddelaar te snel heen gaat over de moeilijke, menselijke aspecten?”

“Ja, ze bespreken het protocol. En dan gaan ze beginnen. Maar voor sommige mensen is dit goed. Je weet niet welke stijl het beste is voor de ouders. Advocaat-bemiddelaars zijn zakelijker opgeleid dan hulpverlener-bemiddelaars. Dit is ook een stijl die ze meedragen in de vooropleiding rechten.”

“Wat is uw algemene opvatting over de advocaat-bemiddelaars? Ik begrijp dat dit vrij positief is?”

“Ja, ik denk dat er veel ruimte is tussen de drie groepen. Van het ministerie is er veel onvrede omdat er een grote vooringenomenheid zit tegen de derde groep. De bemiddelingscommissie moet onpartijdig zijn voor de drie groepen, maar toch is er een vorm van een ongepast concurrentiegevoel alsof het werk van de advocaten afgenomen zou worden. Samenwerking zou een heel goede mix zijn.”

“Heeft u zelf nog suggesties voor de advocaat-bemiddelaar zelf?”

“Wanneer ik bij fiscale zaken zeg dit is mijn ding niet, hoop ik dat de advocaat-bemiddelaar hetzelfde kan doen en consult durft te vragen aan een hulpverlener-bemiddelaar. Een paar durven me wel te consulteren. Dat gebeurt in onze intervisie groep wel.”

“En heeft u ook al buiten uw intervisiegroep voorgehad dat een advocaat-bemiddelaar u contacteerde voor hulp bij bemiddeling?”

“Ja, maar dat is omdat we mensen opleiden. Dan sturen ze ons wel eens een mail en vraagt om te bellen.”

“Dus u werkt wel samen met de advocaat-bemiddelaars?”

“Ja, iemand die als bemiddelaar werkt, moet minstens een netwerk hebben van bemiddelaars uit verschillende groepen.”

“Hartelijk bedankt om deel te nemen, het was zeer interessant.”

“Dat is graag gedaan, veel succes nog!”

Diepte-interview bij een coach/trajectbegeleider

“Hoe zou u bemiddeling in uw eigen woorden omschrijven?”

“Voor mij vertrekt het vanuit de vrijwilligheid van alle mensen die daar zitten en het vertrekt vanuit de partijen. Dieper gaan graven waarom een partij de kinderen volledig bij hem of haar wil. Kijken wat hieronder zit. De bemiddelaar moet ervoor zorgen dat de twee partijen elkaar horen. Dit is tijd nemen voor die vrijwilligheid maar die vrijwilligheid kan wel komen. Ik merk soms in het eerste gesprek dat een partij geen zin heeft in bemiddeling en dit kan wel nog komen, maar als dit niet komt dan heeft bemiddeling geen zin.”

“Voor welke aangelegenheden bemiddelt u?”

“Ik bemiddel in familiale zaken en dit is breed. Niet alleen scheidingen, ik werk samen met iemand, we zijn met twee en wat we soms ook hebben is contactherstel, werken aan de relatie bijvoorbeeld een moeder en dochter waar strubbelingen zijn, of de vader die terug contact wou met de kinderen. Zo een zaken doen we ook wel. Onze interesses liggen eerder in deze zaken dan in puur financiële zaken. Daarnaast ben ik ook vrijwilliger in burenbemiddeling.”

“Bent u al eens in contact gekomen met advocaat-bemiddelaars en wanneer?”

“Ja, tijdens de opleiding en bij burenbemiddeling hebben we elke maand een intervisiemoment en daar zitten ook twee advocaten bij waarvan ik al bij één heb samengewerkt. Tijdens de opleiding heb ik ook bij een aantal een intervisiemoment gedaan en met anderen niet. Ik merk een groot verschil. Voordat ik aan de opleiding begon dacht ik oh nee advocaten help... Dat beeld heb ik toch helemaal bijgesteld. Er zitten heel goede tussen die het kunnen loslaten om achter één partij te gaan staan. Ik heb ook één iemand ontmoet die bemiddeling alleen deed om dat erbij te hebben en dacht dat er toch altijd maar één persoon gelijk heeft. Een advocaat is opgeleid om vanuit juridisch kader te kijken, wat ook nodig is hé. Maar in familiale bemiddeling of burenbemiddeling is deze juridische factor voor mij minder belangrijk.”

“Heeft een advocaat-bemiddelaar volgens u voldoende achtergrondkennis om te bemiddelen?”

“Dat hangt af van de persoon. Ik denk iemand die de opleiding bemiddeling vanuit overtuiging heeft gevolgd, is dat de goede weg, een goede basis. Ze hebben die opleiding geïnternaliseerd en dan denk ik dat ze dat zeker hebben. Maar er zijn ook advocaten die het volgen om geen inkomsten te verliezen en mee op die kar willen springen, maar eigenlijk geloven ze er niet echt in, dan gaan ze het niet op een goede manier doen, denk ik. Bij niet-advocaten denk ik dat dit ook zo is. En ik vind ook nog dat een advocaat-bemiddelaar ons niet moet bezien als een bedreiging, we zouden elkaar perfect kunnen aanvullen en kunnen samenwerken.”

“Dus u wilt dat de niet-advocaat-bemiddelaars en advocaat-bemiddelaars meer samenwerken?”

“Ja, bijvoorbeeld voor gesprekken door de bemiddelaar, al dan niet door een advocaat die dan gespecialiseerd zou zijn, en dan iemand die het juridisch nakijkt en het juridisch kader kent.”

“Wat zijn volgens u de voor- en nadelen van een advocaat-bemiddelaar?”

“Echt die blik om getraind te zijn om achter één iemand te gaan staan en daar alles voor doen. Maar dit kan ook voor een niet-advocaat een valkuil zijn. Ik heb echt moeten leren dat ik achter alle partijen sta en elk hun waarheid heeft. Dat is de valkuil van een advocaat omdat ze zo getraind zijn en ook te veel de juridische wetgeving opzeggen. Dit is dan vooral bij burenbemiddeling want bij familiale wetgeving vind ik deze wetgeving vrij ruim, terwijl er bij burenbemiddeling een nieuwe wetgeving is die strikt is. Grijpen naar een juridisch kader lijkt me geen goed idee.”

“Oké, heeft u ook nog voordelen van een advocaat die bemiddelaar is?”

“Ja, ze weten dan wel wat echt niet kan bijvoorbeeld in een ouderschapsovereenkomst. Maar dit zullen niet-advocaten ook wel weten. Ze weten wat de rechter zal aanvaarden en wat niet. Daarom denk ik dat die samenwerking goed zou kunnen zijn.”

“Oké. En wat is uw algemene opvatting over de advocaat-bemiddelaars?”

“Net zoals bij de niet-advocaten er mensen zitten die het doen zoals het bedoeld is en anderen die daar snel over heengaan en het juridisch bekijken. Dit heeft voor mij iets minder te maken met de achtergrond. Ik denk dat het heel erg afhangt van uw persoonlijkheid en hoe je als persoon daar tegenover staat.”

“De laatste vraag is of u suggesties heeft voor advocaat-bemiddelaars, maar ik heb hieruit al kunnen opmaken dat u meer samenwerking wilt?”

“Ja, geen schrik hebben om samen te werken. Niet schrik hebben om inkomsten te verliezen. Ik denk dat er een aantal advocaten zijn die ons als een bedreiging zien, maar ik denk dat ze hier minder schrik voor moeten hebben want er gaan altijd zaken blijven die niet bemiddelbaar zijn en ze kunnen gewoon samenwerken.”

“Enorm bedankt om deel te nemen, het was zeer interessant.”

“Dat is graag gedaan, nog veel succes met het afronden van jouw opleiding.”

Diepte-interview bij een psychotherapeut

“Hoe zou u bemiddeling in uw eigen woorden omschrijven?”

“Uhm, in gesprek gaan en alle emoties in een veilige omgeving tonen. Zeggen en voelen wat je wilt. Zo een ruimtes zijn er zeer weinig. Onvoorwaardelijk vertrouwen. Als mensen in mijn praktijk opstappen en boos worden zeg ik niet zoals de rechtbank van gedraag u. Ik zou zeggen dat ik hun emoties begrijp en of ze even naar buiten willen gaan. Achter die emoties zit onmacht. Het zijn eerst de emoties en dan de feiten. Het is niet gelijk halen want dan zit je bij bemiddeling in een volledig foute insteek. Het is elkaar begrijpen. En daarom komen al die mensen die bij een advocaat-bemiddelaar een EOT hebben laten opstellen, daarna naar mij.”

“Dus volgens u worden emoties door een advocaat-bemiddelaar niet goed begrepen?”

“Neen, omdat er nog altijd zo iets is van niet flauw doen en zich moeten gedragen. Je moet to the point komen, en dan denk ik, we zijn mensen op basis van ons gevoel. Het wordt de advocaten zo aangeleerd. In de opleiding rechten leren ze dat ze gelijk moeten halen, maar bij bemiddeling gaat het niet om gelijk halen.”

“En voor welke aangelegenheden bemiddelt u?”

“Onder andere familiale zaken, maar ik heb ook een grote vriendenkring waarvoor ik bemiddel, onder wat valt dit dan? Is dit familiaal? Neen, dit zou ik dan menselijke zaken noemen.”

“Heeft een advocaat-bemiddelaar volgens u voldoende achtergrondkennis van bemiddeling?”

“Uhm, achtergrondkennis wel, maar kun je het dan? Neen. Mijn voordeel is dat ik levenservaring heb en met conflicten kan omgaan. Psychologen hebben de menselijkheid om het minder strak te zien.”

“Dus de nadelen van een advocaat-bemiddelaar is volgens u dat ze minder oog hebben voor emoties en denken aan gelijk halen?”

“Ja, klopt.”

“Heeft u ook nog voordelen?”

“Ja, goh, nu moet ik nadenken. Soms is het goed om to the point te komen. Advocaten zijn dit gewoon. Ik vind advocatuur in deze tijd eigenlijk verouderd. Als ik de rechtbank binnenkom om een EOT te laten homologeren, zie ik mensen in toga. Ik sta in de rij om te wachten om mijn EOT binnen te brengen, er komt iemand in toga en die krijgt voorrang? Ik heb zoiets van, waar zit het menselijk respect los van status? Er is een manier om respect op een ander manier te dragen. Ik denk dat de daadkracht bij rechten kan liggen, maar de ethiek bij psychologen.”

“Dus uw algemene opvatting over de advocaat-bemiddelaar is dat ze niet meer beantwoorden aan wat bemiddeling echt inhoudt?”

“Ja.”

“U bedoelt dan op vlak van emoties begrijpen en leren luisteren dan?”

“Ja, dat is hé. Anders is het toch geen bemiddeling. Veel advocaten gaan zitten en luisteren, en ondertussen denken ze na over hoe ze punt twee gaan bespreken. Ze hebben nog nooit gehoord over inleving, over hoe met emoties omgaan, terwijl de eerste zin in onze opleiding emoties over ratio was.”

“Heeft u zelf nog suggesties voor advocaat-bemiddelaars? U zei onder andere een samenwerking en integratie van de opleiding rechten?”

“Ja, klopt helemaal. De opleiding rechten moet meer inzetten op emoties. Maar de toga is toch van de middeleeuwen, eerlijk? Dan is toch niet meer van nu. En een advocaat verdient beter als bemiddelaar. Dit klopt ethisch niet! Maar de vrouwelijke advocaten zijn minder statusgevoelig. De advocaten waar ik mee samenwerk zijn super.”

“Dus u werkt samen met advocaat-bemiddelaars?”

“Ja, ik laat de EOT door hun nalezen. Ik heb ze in onze opleiding ontmoet. In het administratieve ben ik niet zo goed in.”

“Bedankt om deel te nemen.”

“Graag gedaan en nog heel veel succes ermee.”

Diepte-interview bij een bemiddelaar in hoofdberoep (schriftelijk)

Wat is bemiddeling in uw eigen woorden?

Als neutrale derde twee of meer partijen in conflict faciliteren/ondersteunen/begeleiden naar een door hen gekozen én voor hen duurzame oplossing van het conflict. De angel samen uit het conflict halen en deschade/communicatie tussen partijen herstellen.

Voor welke aangelegenheden bemiddelt u? (familiezaken, burgerlijke of handelszaken, etc.)

familiale, burgerlijke, handels, bemiddeling bij levenseinde, burenbemiddeling

Bent u al eens in contact gekomen met een advocaat-bemiddelaar? Zo ja, in welke context?

JA, dikwijls. In dossiers. Op studiedagen. Op een multidisciplinair overleg. Destijds als advocaat-bemiddelaar, nu als bemiddelaar.

Heeft een advocaat-bemiddelaar voldoende achtergrondkennis van bemiddeling volgens u?

NEE, weliswaar is de theorie zoals gegeven in de opleiding uiteraard gekend. Echter het met diepgang doorleven/doorvoelen wat bemiddelen echt inhoudt, is onbekend terrein voor een advocaat-bemiddelaar. De advocaat-bemiddelaar blijft de casus/partijen benaderen van het hoofd, vanuit het juridische kader.

Wat zijn volgens u voor- en nadelen van een advocaat als bemiddelaar? De focus ligt heel hard op het juridische, terwijl het juridische slechts één zienswijze is om conflicten te benaderen, en dus niet de enige, laat staan de enigjuiste. De juridische zienswijze houdt partijen in de greep van het conflict, met strijdtaal en strijddenken (wie heeft – juridisch – gelijk?). Bovendien heb je als advocaat ook geleerd om een pragmatische, oplossingsgerichte aanpak toe te passen en tenslotte is er te weinig aandacht voor het mentale, het emotionele, het psychologische luik. Dat luik is minstens even, zo niet nog belangrijker, dan het juridische luik.

Wat is uw algemene opvatting over advocaat-bemiddelaars?

Bij kleine conflicten zijn de meeste advocaat-bemiddelaars wel in staat om een overeenkomst te bereiken met partijen. Als het conflict complexer of groter is, wordt het moeilijk. Dan ligt het zwaartepunt van de bemiddeling op het emotionele luik en dan gaan veel advocaat-bemiddelaars de mist in en mislukt de bemiddeling.

Heeft u zelf nog enkele opmerkingen of suggesties voor advocaat-bemiddelaars?

Persoonlijk is het mijn mening/ervaring dat de twee functies advocaat & bemiddelaar niet te combineren zijn, niet te vereenzelvigen zijn in één en dezelfde persoon. Ik ben tot dat besef gekomen nadat ik de opleiding "bemiddeling bij het levenseinde en tijdens de laatste levensfase" gevolgd heb. Als advocaat praat/handel je vanuit het hoofd. Je hebt niet geleerd om bij gevoelens, emoties, behoeften, ... stil te staan, evenmin werd aandacht besteed aan zelfbewustzijn, zelfreflectie, ... En

dat maakt voor mij net het verschil tussen een bemiddelaar (met het hoofd) en een goede bemiddelaar (met hoofd én hart). Sedertdien heb ik mijn toga aan de haak gehangen en heb ik ervoor gekozen omenkel nog te werken als bemiddelaar.

Ofwel ben je een goede advocaat, ofwel ben je een goede bemiddelaar. Het is een volledige andere grondhouding/denkwijze/handelswijze/leefwijze.

- Als advocaat ga je strijden, oplossingen en tactieken bedenken in het voordeel van één partij.
- Als bemiddelaar sta je neutraal, meerzijdig partijdig naar twee of meer partijen en ga je hen begeleiden of ondersteunen in het zelf zoeken van duurzame oplossingen, met indien én waar nodig algemene psycho-educatie rond conflict én verlies (rouw).

Die grote verschillen zijn voor mij niet overbrugbaar, en dus niet eenvoudig op te lossen door een andere "pet" op te zetten. Het zou bovendien de waardering van "bemiddeling" en "bemiddelaars" een boost geven mocht daar een keuze in gemaakt worden, en het bemiddelen niet zomaar iets is wat "ernaast" wordt uitgeoefend, als bijzaak bij een andere hoofdactiviteit.

Diepte-interview bij een accountant (schriftelijk)

Wat is bemiddeling in uw eigen woorden?

Bemiddeling is partijen bewegen naar een minnelijke regeling. Onderscheid met onderhandeling (of bepaalde soorten van) is de aandacht voor de relationele aspecten, de belangen, en de wens om samen eruit te komen, hetgeen kan leiden tot nieuwe mogelijkheden.

Evenwel is in bepaalde zakelijke (gerechtelijke) bemiddeling in alle eerlijkheid de focus gericht op een oplossing voor het probleem. Waarbij dan wel in meerwaarde op de rechtbankprocedure of deskundigenonderzoek, andere pistes of elementen (buiten de procedure gelegen) betrokken kunnen worden in het akkoord.

Voor welke aangelegenheden bemiddelt u? (familiezaken, burgerlijke of handelszaken, etc.)

Burgerlijke en handelszaken, Financiële discussies bij familiale zaken zoals echtscheidingen, opvolging, ...

Bent u al eens in contact gekomen met een advocaat-bemiddelaar? Zo ja, in welke context?

Niet als bemiddelaar in een bemiddeling, wel als partij-advocaat en dus soms ook bemiddelend optredend, of minstens meewerkend in het gedachtengoed van bemiddeling

Indien er dergelijke 'medewerking' bestaat, is dit wel een hulpmiddel om 'goed te kunnen werken'.

Heeft een advocaat-bemiddelaar voldoende achtergrondkennis van bemiddeling volgens u?

Soms wel, soms niet. Net zoals in elke bemiddelaarsgroep.

Wat zijn volgens u voor- en nadelen van een advocaat als bemiddelaar?

Voordelen: juridische kennis (ifv positionering probleem en sterktes/zwaktes van elke partij)

Nadelen: juridische kennis, of beter gezegd, juridisch denken

Wat is uw algemene opvatting over advocaat-bemiddelaars?

Goed en niet goed. Net zoals over elke bemiddelingsgroep. Het is wie je treft, dat belang heeft, niet tot welke bemiddelaarsgroep hij of zij behoort.

Heeft u zelf nog enkele opmerkingen of suggesties voor advocaat-bemiddelaars?

Bemiddeling is een metier apart. Zelf combineer ik gerechtsdeskundige en (gerechtelijke) bemiddelaar, uiteraard in aparte dossiers.

Maar ik voel toch ergens de 'druk' om te kiezen en daar resoluut voor te gaan.

Idem met advocaten, het zou wellicht aangewezen kunnen zijn om bemiddelaars te vormen, eerder dan de vele combinatie (in alle bemiddelaarsgroepen overigens) die gebezigd worden tussen bemiddelaar en een andere hoofdjob.

Bijlage 3: diepte-interviews advocaat-bemiddelaars

Diepte-interview bij advocaat-bemiddelaar 1

“Hoe zou u bemiddeling in uw1 eigen woorden omschrijven?”

“Ja, dat is eigenlijk een gesprek op gang brengen en aan de gang houden tussen partijen en een beetje structureren en begeleiden dat dit goed verloopt. Kijken naar emoties en reacties van mensen en daarop inspelen. Maar vooral door vragen te stellen op een neutrale manier, het gesprek aan de gang houden en door vragen te stellen zien of dat mensen elkaar tegemoet kunnen komen en tot een oplossing of een deeloplossing kunnen komen.”

“En voor welke aangelegenheden bemiddelt u?”

“Geen familiale zaken. Mijn opleiding was bemiddelaar in burgerlijke en handelszaken. Dus de familiale bemiddeling en sociale bemiddeling heb ik geen opleidingen voor gevolgd en zou ik ook niet doen.”

“Hoe begint u aan bemiddeling? Heeft u een specifieke benaderingswijze?”

“Wel, ik vraag alle documenten op zoals vonnissen, besluiten of stukken. Ik lees dit allemaal door. Eigenlijk is een bemiddeling jou van A tot Z alles komen uitleggen en dan kun je dagen bezig zijn. Maar als je met zakenmensen te maken hebt en ze zouden alles moeten uitleggen? Zakenmensen willen dat alles vooruitgaat. Daarom lees ik al voor de bemiddeling zodat ik weet waar het over gaat. Ik doe geen voorafgaand gesprek, dit is vooral in familiale zaken. Ik laat ze niet komen om eerst een toelichting te geven. Ze komen allemaal gewoon samen en ik laat ze kiezen of ze met of zonder advocaat komen. Ik heb hier ook nog geen problemen mee gehad. De advocaten houden zich mooi op de achtergrond. Dan leg ik verschillende data vast. Familiale bemiddeling is heel intensief en emotioneel. Dat gaat dan over een uurtje en de volgende week nog een uurtje. Dit is niet bij handelsbemiddelingen. Dan wordt bemiddelt in vier, vijf of zes uur op dezelfde dag bijvoorbeeld van s’ morgens tot s’ avonds, zoals van 10 tot 18 uur. Dan geef ik hen wel een pauze. Ik vraag altijd wie wil beginnen, maar eerst leg ik de spelregels uit zoals neutraliteit, respectvol met elkaar omgaan enzovoort. Het is de bedoeling dat ze ventileren, maar zonder verwijten. Ik leg dit dus uit, en dan begin ik heel snel. Ik leg op voorhand ook uit dat wanneer ik voel dat een partij iets niet wil zeggen, ik een caucus zal organiseren. Dan spreek je alle partijen apart, zodat een partij niet weet welke partij je eigenlijk apart wil bespreken om iets te weten te komen. Als een van de partijen niet akkoord is, doen we dit niet. Mijn ervaring bij handelsbemiddelingen is zo dat een caucus bijna nooit nodig is. Zakenmensen praten makkelijk. Ze hebben een doel voor ogen en het is makkelijk om ze aan de praat te krijgen. Ze mogen dus kiezen wie begint en dit heeft ook nooit een probleem gevormd. Ze moeten eerst de feiten uiteenzetten wat er volgens hun is gebeurd. Dan zetten ze hun belangen uiteen. Belangen zijn dat je bijvoorbeeld meer geld wilt of minder uren wilt werken of gelijk wat. Daarna kijken we naar opties of mogelijkheden wat ze zien. En daarna kijken we of hieruit oplossingen kunnen voorkomen, maar een bemiddelaar mag nooit zelf oplossingen voorstellen want dan spelen we advocaat hé.”

“Dus u mag ook niet meerdere verschillende opties voorstellen?”

“Neen, ik doe dat niet want ik vind dan dat ik advocaat ben. Ik stel wel vragen waarbij ik ze het soms in de mond leg of aanreik en dan komt het wel. Dan zeggen ze wel iets. Maar ik doe dat dus niet. Ik veronderstel dat alle bemiddelaars wel anders zullen werken, maar ik heb geleerd dat ik heel neutraal moet zijn. Anders ben je aan het sturen en dat is niet de bedoeling van bemiddeling. Ik stel echt vragen om te zien waar ze zelf mee naar boven komen.”

“U geeft geen vorm van juridische informatie?”

“Als de advocaten er bij zijn, vind ik het normaal dat ik geen juridische informatie geef. Als ze hun advocaat mee hebben, kunnen ze een pauze nemen om met hun advocaat apart iets te bespreken. Als ze zonder advocaat komen maar ze hebben wel een advocaat, laat ik hun pauzeren om eens naar hun advocaat te bellen wanneer ze met iets zitten. Als dit allemaal niet mogelijk is, kan ik met toestemming van iedereen een advies geven. Maar ik doe dit niet graag want dit kan niet als neutraal overkomen. Ik ga me niet in het voordeel of nadeel van een partij uitspreken, maar als het iets is dat logisch is en alle rechtbanken op dezelfde wijze over oordelen, kan ik dit wel zeggen. Maar je moet wel opletten met zoiets, want een rechtbank kan het altijd anders uitleggen. Recht is dikwijls een grijze zone hé. In de caucus zeg ik bijvoorbeeld wel tegen een partij wanneer ze naar mijn mening het niet zouden halen bij een rechtbank, maar dit ga ik niet zeggen waar de andere partij bij is. Je mag ze wel nog op de realiteit wijzen, maar je mag jezelf niet in moeilijkheden brengen ten opzichte van de andere partij.”

“Dus u zegt wat de rechtbank mogelijks zou beslissen apart in een caucus tegen een partij?”

“Ja, ik zou het ook doen door vragen te stellen hé. Dat ze weten dat er een zekere realiteit in is. Indien iemand het totaal niet beseft, zou ik in de caucus vragen of ik aan de partij mijn juridische ervaring bij de rechtbank zou mogen delen. Indien deze persoon zegt van ja zeg maar, dan zou ik het wel doen. Je moet naar de omstandigheden kijken. Maar dan misdoe je niets, apart mag je het wel zeggen.”

“En u zegt dit dan tegen elke partij in de caucus?”

“Ja sowieso. Je probeert ook de tijd met beide partijen hetzelfde in te schatten. Maar in handelsbemiddelingen is het niet nodig. Dit is meer bij familiale bemiddelingen. De caucus wordt toegepast als bemiddeling geblokkeerd wordt en een partij niets meer wil zeggen. Dan vraag je in de caucus waarom de partij niet wil praten. Dus altijd vragen stellen om de persoon aan de praat te krijgen, maar daarvoor moet je dan ook weer niet direct in een caucus gaan. Wanneer ik merk dat één partij al zijn rechten afstaat aan de ander, werk ik niet mee. Dan zeg ik tegen de partijen dat ze best eerst eens naar een advocaat gaan. Ik zeg niet waarom. ik raad hen dit aan, maar ik zeg niet voor welke partij het voordelig of nadelig is. Ik kijk ook naar elke partij evenveel en als ik merk dat één partij meer aan het woord komt, zeg ik dit en geef ik het woord aan de ander.”

“Over welke achtergrondkennis zou een advocaat-bemiddelaar volgens u moeten beschikken?”

“De opleiding bemiddeling vind ik zeer waardevol. Je moest veel rollenspellen spelen en je merkte dat er bij veel advocaten sturende vragen werden gesteld. We kregen veel voorbeelden van goede vragen en vragen om het gesprek op gang te brengen.”

“Wat communicatieve moeilijkheden betreft, heeft u al aangegeven dat u een caucus organiseert?”

“Een caucus doe ik eigenlijk bijna niet, alleen als er echt een probleem is. Als er communicatieve problemen zijn, probeer ik dit door vraagstelling op te lossen. Ik benoem dan wat ik zie *zoals ik merk dat je kwaad wordt, mag ik vragen waarom?* Je moet dus daarop inspelen waar partijen bij zijn. Eén keer jouw stem verheffen is ook niet zo erg.”

“U gaat dus om met het emotioneel aspect door vragen te stellen?”

“Ja, klopt. Je moet wel opletten met de vraag waarom. Dan vraag je al aan een partij om zich te verantwoorden. Ik vraag dan van *wilt u met ons iets delen?* Dus je vraagt niet enkel waarom. Je vraagt dan wel *wil je met ons delen waarom die gevoelens er zijn?* Dit is anders. Zeer uitzonderlijk verwijs ik naar een psycholoog bijvoorbeeld als er totaal een onevenwichtig akkoord tot stand komt, dan kun je hier geen medewerking aan verlenen. Of wanneer iemand zich echt laat doen. Je verwijst alleen naar een psycholoog wanneer je voelt dat het echt niet gaat. Emoties of communicatie speel ik gewoon op in door vragen te stellen. Niet gewoon de vraag waarom, maar meer dan dat. Bijvoorbeeld *kun je ons daarover nog meer vertellen?*”

“En heeft u al eens problemen ondervonden met een partij of partijen?”

“Ja, je hebt er die boos buitenlopen. Dan geef je een pauze zoals een koffiepauze. Je mag tijdens de pauze niet bij één partij een gesprek voeren. Je zegt gewoon dat je gaat pauzeren. Ieder kan op elk moment stoppen met de bemiddeling. Ik ga dus tijdens de pauze niet bij een partij praten, ik zeg gewoon hoe lang we pauze nemen. Soms doe ik ondertussen iets anders. Je kan over iets anders praten, maar je moet zien dat de ander erbij is want je moet te allen tijde de neutraliteit behouden. Je mag wel iets anders zeggen tijdens de pauze die niets te maken heeft met de bemiddeling.”

“Oké. En wat zijn volgens u de voor- en nadelen van een advocaat die als bemiddelaar optreedt?”

“Ik denk dat een advocaat een goede juridische achtergrond heeft. Ik vind dit wel een meerwaarde. Tijdens de opleiding zeiden ze dat je geen enkele achtergrond moest hebben, maar van zodra het over een bepaald onderwerp gaat, moet je ze verwijzen naar een advocaat en expert. Je hebt eigenlijk niets van achtergrondkennis nodig, maar ik vind als advocaat het een pluspunt dat je juridisch wel veel kennis hebt. Dat maakt het jou gemakkelijker om te bemiddelen, vind ik. Misschien dat het voor sommigen moeilijker is omdat ze dan zouden sturen.”

“Heeft u nog voordelen? Of nadelen?”

“Een nadeel kan zijn dat je moet opletten dat je niet te sturend werkt, omdat een advocaat altijd naar oplossingen zoekt hé. Een voordeel is de juridische kennis om te begrijpen waar het dikwijls over gaat. Bijvoorbeeld de waardering van aandelen. Bemiddeling hierover is niet makkelijk indien je er niets over weet.”

“Goed, dat waren alle vragen, heeft u zelf nog suggesties?”

“Ik heb tijdens mijn opleiding rechten nooit het vak bemiddeling gehad, maar ik weet niet of dit nu al is ingevoerd?”

“Ja. Sinds enkele jaren geleden hebben ze het vak onderhandelen en bemiddelen ingevoerd in onze opleiding. Bedankt om deel te nemen.”

“Dat is graag gedaan. Ik wens jou nog heel veel succes.”

Diepte-interview bij advocaat-bemiddelaar 2

“Hoe zou u bemiddeling in uw eigen woorden omschrijven?”

“Goh, in mijn eigen woorden? Een neutrale manier om tot een oplossing te komen buiten de rechtbank om.”

“Voor welke aangelegenheden bemiddelt u?”

“ Ik bemiddel in familiale, burgerlijke en handelszaken.”

“Hoe begint u aan bemiddeling? Heeft u een specifieke benaderingswijze?”

“Ik begin altijd met uit te leggen wat bemiddeling is. Partijen die bij advocaat-bemiddelaar komen verwachten meestal dat de oplossing op tafel gelegd zal worden. Dit mag niet. De partijen moeten zelf ertoe komen. Dus ik leg uit wat bemiddeling is, wat ze van mij kunnen verwachten, wat ze zelf moeten doen. Ik zeg ook tegen de aanwezige advocaten dat ze erbij zitten als loutere ondersteuning en ze niet gaan moeten discussiëren. Meestal begint er gewoon één partij met praten en dan begint de bemiddeling.”

“Geeft u juridische informatie aan partijen?”

“Ja. Je moet zorgen dat ze weten wat kan. Je moet dit neutraal doen. In een bemiddeling moet je zorgen dat je een neutraal advies geeft, bijvoorbeeld er is een overeenkomst en die zou geldig kunnen zijn om die reden maar zou ook ongeldig kunnen zijn om die reden. Je mag geen oordeel vellen. Je mag niet zeggen welke partij het met het rechte eind heeft in bemiddeling. Dit is het moeilijke voor een advocaat-bemiddelaar. Je mag niet gaan sturen wat je eigenlijk gewoon bent in je rol van advocaat. Je mag als bemiddelaar juist niet sturen.”

“Kan u dan een voorbeeld geven van welk juridisch advies u wel al heeft gegeven?”

“Goh. Bijvoorbeeld in het kader van een echtscheiding, advies meegeven rond de fiscaliteit van de kinderen. Wat de gevolgen gaan zijn als het kind bij een persoon ten laste staat, de gevolgen van het betalen van onderhoudsgeld, dat je dit kan aftrekken aan de ene kant en aan de andere kant ingebracht moet worden. Veel mensen weten dit niet. Dit is puur neutraal advies, maar wel iets dat de partijen hun beslissing kan beïnvloeden. Wat je niet mag zeggen, is bijvoorbeeld zeggen dat een onderzoek heeft aangetoond dat kinderen onder de drie jaar beter bij de mama verblijven. Dan trek je partij voor de moeder. Dit zijn voorbeelden.”

“Over welke achtergrondkennis dient een advocaat-bemiddelaar te beschikken?”

“Ik vind dat een moeilijke vraag. Ik was verbaasd dat er in de opleiding bemiddeling in burgerlijke en handelszaken veel niet-juristen zitten die zeggen dat ze zich niets aantrekken van het rechtssysteem. Ze willen gewoon dat partijen tot een oplossing komen. Soms is het beter dat je een juridische achtergrond hebt omdat je dan alles beter snapt maar soms is dit niet beter omdat je je

dan vaak laat leiden door het juridische. Je moet opletten als advocaat dat je niet in een te adviserende of sturende rol valt.”

“Heeft u soms communicatieproblemen ervaren bij partijen en hoe ging u hiermee om?”

“Wat je kunt doen indien partijen bij aanvang moeilijk doen om samen te zitten, is een caucus organiseren. Je zit dan, met akkoord van de partijen, apart met elke partij. Ik heb al vaak meegemaakt dat ze in het begin moeilijk doen om samen te zitten, maar uiteindelijk zitten ze wel samen. In handelszaken probeer ik niet veel over gevoelens te spreken. Bij familiale zaken zijn vragen die peilen naar gevoelens eerder van toepassing. Ook in burgerlijke zaken wordt er minder gepeild naar gevoelens. Ze zijn er wel, maar niet zoals bij familiale zaken. Ik vraag ook op een ander manier naar gevoelens bij handels en burgerlijke zaken. Ik zeg dan bijvoorbeeld *Ik merk veel frustratie bij jou* in plaats van *ik merk dat je gevoelig bent*. Het is een ander manier van vragen. Ik doe gerechtelijke bemiddelingen en partijen zitten dan al in een gerechtelijke procedure. De stap naar een proces is niet meer groot. De partijen kunnen gewoon zeggen dit stopt en de procedure loopt onmiddellijk verder. Dit is geen goede ingesteldheid van partijen om in bemiddeling te stappen.”

“Wat zijn volgens u de voor- en nadelen van een advocaat-bemiddelaar?”

“De juridische kennis van een advocaat is zowel een voor als nadeel. Wat ik nog een nadeel vindt, is dat wij als advocaten altijd willen oplossen. Ik moet mezelf inhouden om niet te gaan sturen tijdens bemiddeling. Ik moet begeleiden, niet sturen. De juridische kennis is dan wel een voordeel omdat je als niet-jurist bij handels of burgerlijke zaken niet echt weet wat bijvoorbeeld de 10 jarige aansprakelijkheid inhoudt.”

“Heeft u zelf nog opmerkingen?”

“Ja, wat ik goed vind is dat de rechtbank zich meer en meer openstelt voor bemiddeling. Dit is ook om hun werklast te verminderen. Ik vind dit ook een goed teken voor de partijen dat de rechtbank laat zien dat het geloof hecht aan bemiddeling.”

“Oke, enorm bedankt om willen mee te werken.”

“Dat is graag gedaan, ik wens je nog veel succes.”

Diepte-interview bij advocaat-bemiddelaar 3

“Hoe zou u bemiddeling in uw eigen woorden omschrijven?”

“In mijn eigen woorden? Een juridische massage.”

“En waarom?”

“Ik masseer als bemiddelaar partijen tot een win-win, een voor beide partijen comfortabele oplossing waarbij partijen het gevoel hebben een bonus te hebben gehaald. Een bemiddelaar is iemand die zonder te sturen, maar toch masserend richting die win-win werkt. Dit is mijn visie van bemiddeling. Een bemiddeling op onpartijdige, onafhankelijke, vertrouwelijke wijze en voelen bij partijen waar het pijn doet.”

“Voor welke aangelegenheden bemiddelt u?”

“Bouw.”

“Waar vindt de bemiddeling bij u plaats?”

“Op kantoor. Hiernaast is een conferentiezaal waar partijen neutraal plaats kunnen nemen. Er is geen hogere of lagere stoel. De wapengelijkheid wordt heel hard in het oog gehouden.”

“Hoe begint u als bemiddelaar aan de bemiddeling?”

“Ja, zoals het hoort hé. Dit wil zeggen het toelichten wat bemiddeling is, het bespreken van het bemiddelingsprotocol die op voorhand wordt meegedeeld. Indien er geen advocaten zijn, licht ik meer toe dan indien ze met advocaten komen. Ik benadruk de principes van bemiddeling sterker. Schorsing van de verjaring vind ik ook heel belangrijk. Bemiddeling schorst de vorderingen. Er is geen druk om je te haasten. En dan gaan we aan de slag. Partijen geven hun standpunten weer. Parafaseren wat ze zeggen en noteren. Dan gaat bemiddeling op dezelfde meeting, meestal neem ik een pauze en komt er een tweede bijeenkomst waarbij we dieper ingaan. Bouwbemiddeling kan snel gaan of heel lang duren.”

“Geeft u juridische informatie?”

“Dat is een heikel punt. In bouwzaken is bemiddeling zonder enige sturing niet mogelijk, omdat het een technisch verhaal is. Het is complex. Als je geen toelichting geeft over bouwkunde of recht, wordt het heel moeilijk. Je gaat partijen wijzen op de mogelijkheid of er een bouwverzekering is die de schade kan vergoeden, of alle actoren vertegenwoordigd zijn in de bemiddeling, de regels over de 10-jarige aansprakelijkheid van aannemer en architect. Als ze advocaten meebrengen, is het niet aan de bemiddelaar om dit aan te halen. Maar zijn de partijen zonder advocaat gekomen, moeten ze toch een minimum kennis meekrijgen. Ik geef juridische informatie, maar geen advies.”

“Over welke achtergrondkennis moet een advocaat-bemiddelaar kunnen beschikken? Ik hoorde u al technische kennis over bouwrecht zeggen en het psychologisch of emotioneel aspect minder belangrijk is?”

“Partijen aan tafel worden vaak gedreven door de buidel, en niet door het hart. Als het gaat over grote dossiers met grote bedrijven, gaat het over financiële kwesties en dan heb je minder emoties. Een psychoanalyse is minder relevant. Wel de lichaamstaal van partijen of oogcontact maken is belangrijk. Dit doe ik evenveel tijdens bemiddeling.”

“Zijn er soms communicatieve moeilijkheden bij partijen?”

“Nee. Ze komen al tot hier uit bereidheid om te praten want bemiddeling is op vrijwillige basis. Ik kan me voorstellen dat in familie zaken ze dichtklappen door emoties. Dit is veel minder in bouwzaken. Het gaat over afstemming van technische verantwoordelijkheden en invloeden op portefeuilles.”

“Werkt u soms samen met niet-advocaat-bemiddelaars?”

“Nee, niet in bouwzaken. Dit is niet nodig. Ik werk wel met architecten en ingenieurs samen.”

“Wat de voor- en nadelen betreft van een advocaat-bemiddelaar, gaf u al aan dat de technische kennis een groot voordeel is. Heeft u nog andere voor- en nadelen?”

“De kostprijs in vergelijking met de klassieke geschillenbeslechting. En snelheid en vertrouwelijkheid. Bedoeling is tot een win-win te komen en bij de rechtbank is het oordelend en duurt lang. De rechtbanken zijn in principe ook openbaar. En de partijen hebben ook zelf meer controle in tegenstelling tot de rechtbank waar je moet wachten op een vonnis.”

“En heeft u ook nadelen?”

“Ja, het nadeel is dualiteit tussen masseren en sturen. Dit is een moeilijk evenwicht. Het bouwrecht en bemiddeling gaan soms niet hand in hand omdat er andere rechtsregels gelden dan partijen denken. Als bemiddelaar met een juridische scholing heb ik het soms moeilijk om richting een oplossing te gaan die dwars met het recht staat. Maar de bemiddelaar masseert en faciliteert maar.”

“Goed. Heeft u zelf nog suggesties?”

“Uhm, bemiddeling is nog een moeilijk verhaal in bouwgeschillen. Ik doe meer bouwconflicten in een rechtbank dan bouw bemiddeling. Mijn idee zou zijn dat er wordt ingezet op de gerechtsdeskundige dieper te scholen op zijn verzoenende rol.”

“Oke, bedankt om deel te nemen.”

Diepte-interview bij advocaat-bemiddelaar 4

“Kunt u bemiddeling in uw eigen woorden omschrijven?”

“Bemiddeling is een proces om een geschil te beëindigen vanuit de sterkte van partijen met medewerking van een bemiddelaar die hen in hun communicatie probeert te begeleiden zodat er een context wordt gecreëerd waarbinnen ze hun geschil zelf oplossen, in grote lijnen.”

“Voor welke aangelegenheden bemiddelt u?”

“Ik bemiddel in familiale zaken, burgerlijke zaken en handelszaken. Familiale zaken hebben meer gevoelens. Handelszaken draaien eerder om eergevoelens.”

“Waar vindt de bemiddeling bij u plaats? Is dit op uw kantoor?”

“Ja.”

“En is dit op uw bureau of in een aparte ruimte?”

“Nee, het is in mijn ontvangstruimte, daar is plaats genoeg en kunnen mensen op een rustige manier zitten.”

“Hoe begint u aan de bemiddeling?”

“Uhm, goeie vraag. Dit hangt er van af hoe de sfeer is. Wat ik altijd doe is mensen bedanken omdat ze bereid zijn om te komen. Dit is vaak het moeilijkste. Je wordt geraadpleegd door één partij om bemiddeling op te starten en dan moet je de ander proberen te bereiken. Het verdient lof als ze bereid zijn om samen aan tafel te komen zitten. Ik schets mijn rol ook als bemiddelaar. Het is niet mijn conflict. Ik overloop ook het ganse traject waar we even doorgaan. Bekommernissen en bezorgdheden. Ik bespreek ook do's en don'ts. Wanneer ik voel dat het niet naartoe gaat waar we willen zijn, dan geef ik dit ook aan. Heeft dit dan nog wel zin? Dit is vaak een interessant moment omdat de partijen dan verrast zijn. Dit is vaak een opstapje naar een andere houding. Dit geeft vaak een signaalfunctie aan partijen.”

“In welke mate geeft u juridische informatie aan partijen?”

“Dat is een moeilijke vraag. Als er een termijn loopt en niemand weet dat, moet je dit zeggen. Puur juridische informatie? Ik denk dat ik dit vaak oplos met de vraag *heb je zicht op jouw rechtspositie? Heb je hier al informatie over ingewonnen?* Ik zeg tegen mensen dat ze dit moeten nakijken en ze een beroep op een advocaat kunnen doen. Ze kunnen ook eerstelijns bijstand bij het justitiehuis vragen en dit is gratis. Als het gaat over vrij courante dingen die zwartwit zijn, gebeurt het wel eens dat ik zelf de wet erbij neem en zeg, dit is het, nu kunnen we de wet eens overlopen. Bijvoorbeeld een opzegtermijn in een huurzaak, dit gaat niet over interpretatie.”

“Over welke achtergrondkennis moet een advocaat-bemiddelaar beschikken volgens u?”

“Empathie is belangrijk. Een betrokkenheid van op afstand ook. Maar een zekere inlevingsvermogen is vereist. Als bemiddelaar krijg je heel veel intervisie, praktijkopleidingen zijn geen probleem. Maar een psychologische opleiding van een bepaald niveau ontbreekt. Dit zou nodig zijn, zeker voor juristen.”

“Zijn er communicatieve moeilijkheden tussen partijen en hoe gaat u hiermee om?”

“Ja, uiteraard zijn die er. Wat ik soms doe is de regel van drie. Eén keer is een reactie die kan. Een tweede keer is niet meer onschuldig en moet in de gaten gehouden worden en de derde keer is duidelijk een signaal en moet daarover gesproken worden. Indien ik ondervind dat het moeilijk ligt of er geen bereidheid is om daarover te praten in aanwezigheid van de andere partij, dan doe ik een caucus. Even de andere partij apart spreken en vragen of hetgeen er gezegd wordt ook in het gezamenlijk gesprek mag gezegd worden. Vaak zijn partijen verrast omdat ze iets zelf niet hebben gemerkt.”

“Dus u neemt elke partij apart bij de caucus?”

“Ja, elke partij evenveel en dit lukt ook. Je kunt ook vervelend gedrag van mensen aanhalen in het apart gesprek zonder dat de een zich gekrenkt voelt in zijn eer in het bijzijn van de ander. Mensen zijn vaak gevoelig.”

“Werkt u soms samen met niet-advocaat-bemiddelaars?”

“Uhm, ik word zelf regelmatig aangesproken door bemiddelaars die therapeut zijn. Als ze juridische informatie willen, ben ik beschikbaar. Omgekeerd leg ik wel eens iets voor, ik heb één iemand aan wie ik iets kan vragen. Wij hebben ook een forum waarin we als bemiddelaars samen zitten, tijdens corona was dit online en nu is dit gewoon samenzitten. Dan kun je ook in vertrouwen spreken met mekaar en we zijn ongeveer met 15.”

“En deze groep bestaat uit verschillende soorten bemiddelaars?”

“Ja.”

“Er is dus een zekere vorm van samenwerking?”

“Ja, een intervisie en dit is om de twee maand. Zeker vier of vijf keer op een jaar. Zo bouw je ook vertrouwen op met mekaar en telefoneer je sneller met elkaar om hulp te vragen.”

“En u telefoneert dan zelf ook soms naar een andere soort bemiddelaar?”

“Ja, dat gebeurt zeker.”

“Oké. Wat zijn volgens u de voor- en nadelen van een advocaat als bemiddelaar?”

“Hm. Het voordeel is heel zeker juridische kennis. Een akkoord kan beter op papier gezet worden. Uhm, nadeel? Een advocaat is minder psychologisch opgeleid dan een therapeut. Als jurist wordt je in een bepaalde richting opgeleid. Het is ook een nadeel dat je zaken zeer feitelijk en technisch juridisch bekijkt. Wat ook een valkuil kan zijn, is dat je zaken onmiddellijk juridisch begint te doorgronden en al een vonnis schrijft. Terwijl dat niet de vraag is. De vraag is mensen begeleiden op weg naar een oplossing die hen bevalt en die als een akkoord bereikt wordt. Wat de advocaat dan weer sterk maakt is de beroepservaring in de materie, zeker in familiale aangelegenheden. We hebben al heel wat gezien. Zelf doe ik minder familiale zaken. Ik vind bijvoorbeeld een discussie over afstamming interessanter dan een echtscheiding. Dit is omdat er in afstamming een groot technisch component zit.”

“Heeft u zelf nog suggesties? U vermeldde de opleiding op vlak van psychologie?”

“Ja, zeker. Meer bekendmaken? Als je zelf veel bemiddelt denk je dat mensen weten hoe dit in elkaar zit en dat het bestaat, maar dit is nog niet zo. Indien mensen uit elkaar gaan, denken ze eerst aan een procedure. Dat zou dus een grote stap vooruit zijn. Dus de psychologische opleiding, bekendheid van bemiddeling en ook dat de mensen zelf het lot proberen in handen te nemen. Mensen doen nog steeds graag beroep op een advocaat.”

Diepte-interview bij advocaat-bemiddelaar 5

“Hoe zou u bemiddeling in uw eigen woorden omschrijven?”

“Bemiddeling? Als een poging onder leiding van een facilitator mensen weer met elkaar in verbinding te stellen in plaats van te vorderen tegen elkaar. Wij hebben als bemiddelaar de taak om mensen te faciliteren. Ik bereid het dossier niet voor, ik lees niets vóór aanvang van de bemiddeling.”

“Voor welke aangelegenheden bemiddelt u?”

“Voor gerechtelijke bemiddelingen doe ik handelszaken zoals transacties van aandelen tussen aandeelhouders of softwareproblemen. In de buitengerechtelijke bemiddeling doe ik soms familiale zaken, maar voornamelijk ook weer handelszaken.”

“Waar vindt de bemiddeling meestal plaats?”

“Dit is buiten kantoor, ik heb twee favoriete locaties, waaronder een gebouw dat zeer grote kamers heeft. Dit was handig tijdens corona. Ik heb nog een andere externe locatie, dit ligt in een apart achterhuis van een co-housing project. Dit is geen zakelijke ruimte.”

“Dus niet op uw eigen kantoor?”

“Als het met twee mensen is, dan doe ik het hier. Dit komt niet zo vaak voor. Dit is dan een tafel apart. Het is nooit aan mijn bureau zelf want dat zou ik vreselijk vinden.”

“Wat is uw benaderingswijze tijdens bemiddeling?”

“Ik werk met vier fases. De eerste is de standpunten die naar belangen moeten. Dan krijg je de optiefase. De standpunten is het feitelijk verhaal. En dan van de opties moet je naar de echte onderhandelingen. Het standpunt is *ik wil een groene bank en u heeft mij geen groene bank geleverd*. Wat gebeurt er bij bemiddeling? *Ik wil een groene bank omdat die mooi is in mijn tuin*. Dat is mijn belang. Dan kun je de optiefase behandelen en denken of je op een andere manier die match met de bank kan krijgen, bijvoorbeeld *past een paarse bank er niet in?* Je moet dan gaan brainstormen. *Is de kleur groen essentieel of de match met de tuin?* En dan begin je te onderhandelen zoals *wie gaat dit betalen?*”

“En bemiddelt u altijd volgens deze vier fases?”

“Ja, absoluut. Er is dan nog een reality check. Kijken welke optie het reëelst is. We bespreken alle opties. Eigenlijk is er nog een fase, en dit is het akkoord opschrijven. Dit vergt veel concentratie en aandacht. Ik zou dit bijna als een aparte fase omschrijven.”

“In welke mate geeft u juridische informatie aan partijen?”

“Nee, nooit doen! Want dan kan je iemand misschien gelijk geven. Indien er veel vertrouwen is vraag ik of ze iets willen weten van mij. Met toestemming van alle partijen geef ik neutrale informatie mee. Dan neem ik zeer uitzonderlijk de wet erbij, maar ik leg niet meer uit dan dat! Want de wet kan ook anders geïnterpreteerd worden. Als er advocaten bij zijn, laat ik hen aan het woord. Bij de buitengerechtelijke bemiddelingen zijn er veel minder advocaten aanwezig. Bij de gerechtelijke bemiddelingen wel. Dan kunnen ze ieder ergens afzonderlijk juridisch advies gaan inwinnen.”

“Over welke achtergrondkennis dient een advocaat-bemiddelaar te beschikken?”

“Psychologen zijn even goede bemiddelaars als advocaten. Er moet empathie zijn, kunnen luisteren, fysieke lichaamstaal begrijpen enzovoort. De advocaat is niet ingesteld op empathie en gevoelens.”

“Zijn er communicatieve moeilijkheden tussen partijen? Zo ja, hoe gaat u hiermee om?”

“Ja. Ik wandel vaak tijdens de bemiddeling. Ik ben terughoudend met een caucus in te lassen. Ik zeg van *dit werk niet zo*. Ik praat met de partijen en ik verwijs naar hun belangen. Ik zeg ook *indien dit niet lukt, kunnen jullie nog altijd naar de rechtbank gaan*. Ik confronteer de partijen en benoem de gevolgen en probeer ze zo te overtuigen om de bemiddeling te laten lukken.”

“Hoe gaat u om met het emotioneel of psychologisch aspect van partijen?”

“Mensen moeten erkend worden in hun emoties. Ik kijk naar de lichaamshoudingen van partijen en benoem dit bijvoorbeeld *je lichaamshouding vertelt wat anders, hoe zit dat?* Ik stel veel vragen en probeer partijen zo actief te krijgen in de bemiddeling. In de zakelijke wereld is er minder plaats voor gevoelens, maar ze zijn er wel. Hier vraag ik dan niet wat hun gevoelens zijn. Dus de kern is peilen naar gevoelens van partijen door vragen te stellen.”

“Werkt u ook soms samen met andere soorten bemiddelaars, zo ja, op welk gebied?”

“Ik werk soms samen met een psycholoog die geen bemiddelaar is, of een ICT deskundige die ik aanwijs tijdens bemiddeling.”

“Oké, wat zijn volgens u de voor- en nadelen van een advocaat als bemiddelaar?”

“Het voordeel is de juridische kennis die we hebben. Het nadeel is dat we minder inzicht hebben in gevoelens van partijen.”

“Heeft u zelf nog suggesties?”

“Ik zou de term bemiddeling veranderen naar mediation, zoals het in Nederland noemt. Ook zijn er veel te veel mensen opgeleid en zijn er te weinig psychologische vakken tijdens de opleiding bemiddeling, zeker bij commerciële bemiddeling.”

Diepte-interview bij advocaat-bemiddelaar 6

“Kan u bemiddeling in uw eigen woorden omschrijven?”

“Bemiddeling is volgens mij een manier op problemen op te lossen. Alles start met moeilijkheden. Ons systeem zit zo in elkaar dat wanneer je een probleem hebt met iemand, en je dit afgeeft aan een derde, dit is de scheiding der machten. Je hebt er zelf dan geen invloed meer op. Door de loop der jaren zei men, misschien moeten we een andere manier zoeken? Bemiddeling gaat de zaak anders bekijken en doet twee dingen. Diegene die een probleem heeft gaat de oplossing ook zelf mee bepalen. Je gaat in het traject waarbij je oplossingsgericht denkt en de bemiddelaar een facilitator is. Als advocaat-bemiddelaar is dit moeilijker omdat je dan al de oplossing ziet die je dat dat de oplossing is. De bedoeling is dat de oplossing van de partijen komt. Een voordeel van bemiddeling is dat je ook andere oplossingen kunt aanbieden dan de rechtbank zou oplossen. Je kunt out of the box denken. Als bemiddelaar sta je tussen de mensen. Rechters zitten vaak op een verhoog. Bij bemiddeling is dat niet zo, je zit op gelijke hoogtes. En bij bemiddeling gaat het minder over recht, in mijn geval, maar toch meer over gevoel.”

“En voor welke aangelegenheden bemiddelt u?”

“Ik bemiddel in overheidszaken.”

“Waar vindt de bemiddeling zelf plaats?”

“Hangt er van af van wat je nodig hebt. Heb je een printer nodig of computer nodig? Voor het eerste gesprek probeer je het te doen in de buurt van waar het probleem ligt zoals een huis of grond. Dit geeft een andere look and feel in tegenstelling tot wanneer je enkel op papier werkt. Verder probeer ik, als er een overheid is, het bij de overheid zelf te doen, deze hebben lokalen genoeg. Je moet ook kijken hoeveel partijen er zijn want dan heb je een grotere zaal nodig. Moet je dan aan een ronde tafel zitten op een neutraal terrein? Dit hangt van de mensen zelf af. Dit hoor je aan telefoon.”

“Hoe begint u aan bemiddeling? Heeft u altijd dezelfde werkwijze?”

“Eén, je heet ze welkom en kijkt hoe gespannen ze zijn. Als ze veel praten zijn ze gespannen en als ze niets zeggen ook. Je vraagt of ze iets moeten drinken en het eerste wat je doet is uitleggen wat bemiddeling is. We overlopen het protocol en ik leg uit dat het vertrouwelijk is, we bepalen de prijs en het aantal keer dat we in principe samen gaan komen. Ik zeg ook dat ze elkaar niet mogen onderbreken tijdens het praten. Als ze kwaad zijn, moet je vragen waarom ze kwaad zijn. Het moeilijke is de oplossing, die is er niet onmiddellijk. Het is niet omdat je een akkoord hebt, dat dit ook de oplossing is. Een overheid is in principe openbaar. Als iemand schadevergoeding wil van de overheid, maar niemand mag dit weten, dit kan niet. Het is openbaar. Dit is het moeilijke.”

“Geeft u ook juridische informatie mee tijdens bemiddeling?”

“Ja.”

“En welke informatie is dit?”

“Bijvoorbeeld wanneer de overheid en een particulier een akkoord bereiken, moet dit ook nog worden goedgekeurd door een gemeenteraad of schep en college en mensen weten dit niet. Dus dit zeg ik dan ook. Je zegt de oplossing niet, maar ik vraag dan *klopt het dat dit nog moet worden goedgekeurd?* of indien er nog een buur moet worden betrokken vraag ik *klopt het dat je die buur al hebt betrokken?* Dus als bemiddelaar stel ik alleen maar vragen, dit zijn vragen waar ik het antwoord al van weet.”

“Dus u geeft juridische informatie mee door vragen te stellen?”

“Ja. Net zoals in een jeugdbeweging zeg je niet letterlijk *je doet dit mis*. Je zegt van *je kan het beter zo doen*.”

“Zijn er communicatieve problemen tussen partijen en zo ja, hoe gaat u hiermee om?”

“Dit hangt af van dossier tot dossier. Soms heb je de tijd en soms niet. Ik zou vragen *wat verwacht je van dit gesprek? Wat wil je bereiken?* Dit zijn stevige onderhandelen wat niet op één uur kan. We kijken wat kan of niet kan.”

“Over welke achtergrondkennis zou een advocaat-bemiddelaar moeten beschikken?”

“De basishouding in jouw leven, mensen behandelen zoals je zelf zou behandeld willen worden. Je moet bewaken dat niemand van de tafel wegloopt door een slecht gevoel. En twee, we zijn niet meer gewoon om mensen rechtstreeks aan te spreken. We moeten afstand doen van stereotypen. Psychologie is zo belangrijk. Wat spannend is, is dat je jezelf uren op hetzelfde niveau moet houden. Je moet uw focus houden om sommige dingen wat ze vertellen te onthouden, omdat je aan hun niet-verbale houding ziet dat het belangrijk is. Maar soms heb je de oplossing al in je hoofd, dus de focus houden is vermoeiend. De opleiding bemiddeling zelf is goed psychologisch geschoold, vind ik. Levenservaring speelt ook een rol.”

“Wat zijn volgens u de voor- en nadelen van een advocaat-bemiddelaar?”

“Voordeel is dat je al aan beide kanten hebt gestaan, dader én slachtoffer. Je kent de aspecten van de mensen aan tafel. Voordeel is dat je de regels kent, maar dit is ook een nadeel.”

“Dus uw voordeel is dat de advocaat-bemiddelaar de personen aan tafel beter begrijpt doordat die al aan beide kanten heeft gestaan?”

“Ja, of die belangen kan inschatten.”

“En dus als nadeel kan een advocaat-bemiddelaar snel de oplossing zien?”

“Ja. En als je merkt dat partijen akkoord zijn over een oplossing die volgens jou niet juist is, kun je niets doen. Mensen maken zelf keuzes.”

“Werkt u soms samen met andere soorten bemiddelaars?”

“Nee. Overheidsbemiddeling is voornamelijk formeel.”

“Heeft u zelf nog suggesties?”

“Een bemiddeling betekent aan tafel zitten, en dit is meestal wanneer je al bij de rechter zit en er al een heel traject is afgelegd. Het tijdstip van bemiddeling is te laat, vind ik. Dit moet op het begin kunnen.”

Diepte-interview bij advocaat-bemiddelaar 7

“Hoe zou u bemiddeling in uw eigen woorden omschrijven?”

“In mijn eigen woorden? Goh, ik denk dat het een alternatieve manier is voor mensen om hun geschil te laten beslechten waarbij mensen zelf aan tafel zitten en proberen tot een oplossing te komen, met behulp van een bemiddelaar. Het zijn eigenlijk de mensen zelf die met een probleem en oplossingen tot bij mij komen en ik help hen om met juridische informatie tot een zo goed mogelijk akkoord te komen.”

“En welke juridische informatie geeft u dan zoal mee?”

“Dit is altijd zeer gevoelig. Ik probeer me te beperken tot wetgeving, wat de wet erover zegt. De informatie wordt dan gegeven naargelang de mensen het zelf vragen. Meestal komt dit spontaan en is dat niet iets waar je zelf als bemiddelaar over begint. Dit komt als mensen hierachter vragen. Dikwijls stellen ze de vraag *Hoe kijkt de rechtbank hiernaar? Of hoe zit dat juridisch?* Het is de kunst om niet informatie mee te geven die in het voordeel van de ene partij en in het nadeel van de andere partij is. Je moet het evenwicht zoeken. Gewoon kort en bondig uitleggen wat de wettelijke principes zijn.”

“Dus u mag geen juridische informatie meegeven die in het voordeel is van één partij?”

“Uhm, ik probeer de informatie wel zo eerlijk mogelijk te geven, ik ga geen informatie achterhouden, maar je probeert dit te nuanceren. Als er bepaalde informatie wordt gegeven en dit in het voordeel van een partij is? Meestal is er in het recht geen zwartwit, er is altijd een grijze zone. Op die manier kan je het altijd nuanceren. De rechter kan altijd anders oordelen zeg ik dan. Zodat er geen gevoel is dat een partij denkt in zijn recht te zijn en de ander niet. De bedoeling van bemiddeling is dat die wettelijke regels niet leidend zijn. De partijen beslissen zelf de uitkomst van hun conflict.”

“Dus de juridische informatie die u meegeeft bestaat voornamelijk uit wettelijke regels?”

“Ja. Het is de bedoeling dat mensen weten, wanneer ze bepaalde toegevingen doen, welke wettelijke principes hierachter zitten, maar het mag nooit de leidraad zijn voor een oplossing.”

“In welke aangelegenheden bemiddelt u?”

“Enkel in familiale zaken.”

“En waar vindt de bemiddeling bij u plaats?”

“Het is altijd bij ons in de consultatieruimte. We hebben twee ruimtes. We hebben één ruimte met een ronde tafel en één ruimte met een vierkante tafel. Soms is het in de ene, soms in de andere.”

“Hoe begint u aan bemiddeling? Heeft u een specifieke benaderingswijze?”

“Hoe ik eraan begin, is mensen welkom heten en uitleggen wie ik ben. Zeer kort wat we in bemiddeling doen, maar nog niet in detail. Dan geef ik de mensen het woord en vraag ik hoe ze tot bij mij zijn gekomen. Meestal is het een van de twee die contact met me heeft opgenomen. En dan vraag ik aan deze persoon hoe die tot bij mij is gekomen. Ik zeg ook tegen de andere partij dat ik eerst naar een partij luister en daarna naar hem of haar. Ik zeg dan dat ieder evenveel aan het woord komt en dat ze elkaar moeten laten uitspreken. Dan komen er vragen voor mij. We hebben hier ook fiches met algemene regels van bemiddeling, die we zelf hebben opgesteld, met een vijftal regels wat we van hun verwachten en wat ze van ons mogen verwachten. Dan sla je zelf als bemiddelaar ook niets over wat belangrijk is om gezegd te worden tijdens de bemiddeling.”

“Hoe gaat u om met communicatieve problemen tussen partijen?”

“Ja, goh, hoe gaan we daarmee om? Meestal doe ik dat door te benoemen tijdens de bemiddeling. Ik heb altijd de neiging om de mensen niet onmiddellijk te stoppen als ze elkaar onderbreken of als ze kibbelen, ik laat dat zijn beloop gaan. Als ze vast zitten, benoem ik wat ik zie. Ik probeer dan samen te vatten van *ik denk dat u zich zo voelt, klopt dat?* En dit dan ook bij de andere persoon. Je kan dus tips geven, maar meestal komen ze al naar u om het gesprek te leiden. Van zodra de richtlijnen van bemiddeling wordt meegegeven, loopt het eigenlijk wel vlot. Het kan gebeuren dat ik partijen soms apart moet spreken indien ze bijvoorbeeld heel emotioneel zijn. Er zijn ook mensen die het gevoel hebben dat ze iets niet kunnen zeggen met de ander erbij. Ik ga dit nooit in een eerste gesprek doen, dit is altijd gezamenlijk. Maar als ik daarna voel dat dat een meerwaarde kan geven, dan zeg ik op het einde van het eerste gesprek dat het volgend gesprek een caucus gesprek wordt. Dus dat is met beide partijen apart met een gesprek van één uur per partij. Dan probeer ik ze samen te zien om door te gaan wat er in die aparte gesprekken is gezegd.”

“Over welke achtergrondkennis dient een advocaat-bemiddelaar te beschikken?”

“Goh, tijdens de opleiding is er een groot stuk psychologie voor de bemiddelaar. Psychologie is een belangrijk onderdeel van de opleiding. We zaten met een aantal advocaten die daar toch een heel andere blik door gekregen hebben. In de advocatuur sta je weinig stil met het psychologische. Ik vond de opleiding wel voldoende op vlak van psychologische achtergrond. Het gaat wel nooit hetzelfde zijn als bij een psycholoog. Een advocaat-bemiddelaar moet een zekere empathie of inlevingsvermogen hebben, neutraal zijn, begrip hebben voor mensen die het moeilijk hebben, met emoties kunnen omgaan zoals boosheid en verdriet. Dit is toch wel essentieel bij bemiddeling.”

“Wat die emoties bij partijen betreft, stelt u dan ook vragen of u neemt ze apart?”

“Dat hoeft niet altijd. Het hebben van emoties is niet altijd een onmiddellijke aanzet om ze apart te nemen en te bevragen. Dat gebeurt eerder wanneer ze in de aanval gaan, dan heb ik wel de neiging om ze apart te spreken. Het hebben van emoties kan gerust in de vergadering samen besproken worden en hebben soms vijf minuten nodig om op positieve te komen. Het gesprek kan meestal daarna wel verder gaan. Als het voor een partij te moeilijk wordt, dan spreek ik bijvoorbeeld even

met de andere partij in het gezamenlijk gesprek. Als bemiddelaar moet je veel aanvoelen. Ieder dossier en ieder mens is anders. Als je met mensen bezig bent, en je twijfelt wat de juiste aanpak is, het goede is dat je het kunt vragen aan de mensen die voor je zitten. We zijn zelf ook maar mensen. Sommige geven aan dat ze een pauze nodig hebben. Soms wordt het te intens en dan zeg ik van *kijk we kunnen ook even over een ander onderwerp beginnen als u dat liever heeft.*"

"Oké. Wat zijn volgens u de voor- en nadelen van een advocaat-bemiddelaar?"

"De voordelen zijn vooral dat we goed weten wat juridisch kan en niet kan. Veel mensen komen in een scheiding met een bepaald idee of standpunt en we weten wat mogelijk is of niet. We weten ook waar we allemaal aan moeten denken, we zien geen dingen over het hoofd, bijvoorbeeld wat moet er allemaal in een echtscheiding gebeuren of in een EOT akte staan."

"Heeft u ook nadelen?"

"Nadeel is misschien dat je soms te snel geneigd bent om juridische informatie te geven en te snel geneigd bent de rol van rechter op jou te nemen en te snel gaat kijken naar de wettelijke principes, terwijl dit eigenlijk een bijkomstige zaak is."

"Werkt u soms samen met de derde groep bemiddelaars?"

"Ik zelf heb geen samenwerking. Ons kantoor wordt wel aanbevolen door psychologen in de buurt dus er is van hun kant een doorverwijzing. Soms stellen ze vragen aan mij, maar dit zou ik geen echte samenwerking noemen."

"Heeft u zelf nog suggesties?"

"Ik denk dat er altijd dingen zijn die je kunt leren. Je kunt veel van mekaar leren dus het is wel interessant om met andere bemiddelaars gedachten uit te wisselen. Maar het meeste leer je uit jouw eigen ervaring."

"Dus u raadt een samenwerking wel aan met andere soorten bemiddelaars?"

"Ja, alé, toch af en toe eens door een andere bril kijken en contact met anderen opnemen. Je leert dan altijd bij."

"Bedankt, dit waren alle vragen. Bedankt om onverwachts deel te nemen aan dit interview."

"Dat is geen probleem. Zo heb ik je toch nog kunnen verder helpen, veel succes nog!"

Diepte-interview bij advocaat-bemiddelaar 8

“Hoe zou u bemiddeling in uw eigen woorden omschrijven?”

“Mensen die een conflict of probleem hebben die dit samen willen oplossen, maar er niet uit geraken en ze naar een onafhankelijke derde persoon gaan, de bemiddelaar. De bemiddelaar biedt geen oplossing aan, maar zorgt ervoor dat mensen beter kunnen communiceren en samen zoeken naar een oplossingen die voor de partijen goed is.”

“En in welke aangelegenheden bemiddelt u?”

“Ik bemiddel enkel in familiale zaken.”

“Waar vindt de bemiddeling plaats?”

“Voorlopig is dat nog bij mij op kantoor. Ik ben aan het kijken om op termijn het toch ergens anders te doen.”

“En dit is op uw bureau zelf?”

“Ja, maar ik probeer alle documenten of mappen weg te doen zodat het gezelliger oogt.”

“Hoe begint u aan bemiddeling? Heeft u altijd dezelfde benaderingswijze?”

“Ik stel eerst de mensen op hun gemak. Dan hebben we een intake gesprek, namelijk wat ze van mij mogen verwachten en wat ik verwacht van hun. We maken afspraken over hoe we gaan communiceren en dat ze elkaar moeten respecteren. Ook de prijs. Er worden praktische dingen besproken. Dan vraag ik waarom ze naar mij zijn gekomen. We overlopen het protocol. Dan vraag ik of er nog vragen zijn. De eerste sessie, de intake, duurt meestal twee uur.”

“In welke mate geeft u tijdens bemiddeling juridische informatie?”

“Dit is een valkuil. Ik weet van mijn collega's dat ze het anders aanpakken. Mensen zijn baas over hun geschil en zij moeten bepalen wat ze willen. Ik heb moeite om van petje te wisselen, ook al weet ik dat sommige van mijn collega's hier geen moeite mee hebben. Wat ik zeg voor de een, kan voor de ander nadelig zijn. Als ze hun advocaat zelf bijhebben, kun je zeggen dat dit de taak van hun advocaat is. Wanneer ze zonder advocaten komen, betrap ik me er wel op dat ik moet opletten dat ik soms niet te veel juridisch advies ga geven, bijvoorbeeld over onderhoudsgeld. Als ze vragen hoe dit wordt begroot, leg ik de formules uit. Maar dan kom je ook op resultaten dat er een partij nadeel kan ondervinden. Je moet veel weten over familierecht. Wanneer de partijen een voorstel doen, waarvan ik weet dat dit voor de rechtbank echt niet kan, dan zeg ik dit wel. Er zijn mensen die veel vragen stellen over het juridische. Je moet er wel op letten dat beide partijen evenveel op de hoogte zijn. Als de een mondiger is en van alles weet en de andere partij weet niets, dan grijp ik wel in.”

“Over welke achtergrondkennis zou een advocaat-bemiddelaar volgens u moeten beschikken?”

“Empathisch zijn. Dit is een manier van luisteren naar mensen. Het is behulpzaam dat je een kennis hebt van bepaalde technieken. Empathisch luisteren zonder oordelen, is ook wel moeilijk. Je moet bewust zijn van jouw eigen triggers. Je moet jou er van bewust zijn waar je valkuilen liggen. Zelfreflectie is belangrijk. Ook jouw emoties onder controle houden.”

“Hoe gaat u om met communicatieve problemen tussen partijen?”

“Mensen komen meestal met standpunten naar de bemiddelaar. De taak van de bemiddelaar is te komen weten waarom de partijen iets willen. De bemiddelaar zegt dan tegen partijen waar het echt over gaat en dan beseffen partijen iets. Er wordt gekeken door de standpunten, wat er achter zit namelijk. Ik vraag dus aan ieder waarom dit of dat belangrijk is. Ik betrek om de beurt een partij. Wanneer ze van mij horen wat ze gezegd hebben, komen ze tot een inzicht.”

“En hanteert u deze aanpak ook bij zeer geëmotioneerde partijen?”

“Ik bespreek op voorhand of ze een caucus willen. Maar dit is de uitzondering, om neutraliteit te bewaren. Je mag ook geen schijn van partijdigheid wekken. In de opleiding hebben we een voorbeeld gehad dat wanneer iemand zeer emotioneel wordt, we een caucus kunnen doen. Dan moeten we aan beide partijen toestemming vragen en moet elke partij apart gesproken worden. Je moet ook tijdens het apart gesprek aan elke partij vragen wat je tijdens het gezamenlijk gesprek mag vertellen.”

“Wat zijn volgens u de voor- en nadelen van een advocaat-bemiddelaar?”

“Goh, ik zal beginnen met voordelen. Dit is de juridische achtergrond. Je weet hoe rechtbanken oordelen, maar dit vind ik ook een nadeel. Omdat je dan een andere benadering hebt. Wij zitten in de frame van rechtbanken omdat we uitspraken kennen. Het is moeilijk om out of the box te denken. Zoals ik daarstraks zei, merk ik soms dat ik mijn petje van advocaat weer op heb.”

“En werkt u soms samen met een bemiddelaar van de derde groep?”

“Nee, tot nu toe nog niet. Soms belt een vriendin me voor tips op vlak van het juridische en ze zei dat we eigenlijk in de toekomst beter samenwerken. Ik werk tot nu toe nog niet samen, maar ik zou er geen probleem mee hebben om samen te werken.”

“Heeft u zelf nog suggesties?”

“Bemiddeling is eigenlijk nog niet bekend genoeg. Ik doe ook trajectkeuzebegeleiding op de rechtbank en ik merk ook dat er veel afhangt van de advocaat die er bij zit.”

Diepte-interview bij advocaat-bemiddelaar 9

“Hoe zou u bemiddeling in uw eigen woorden omschrijven?”

“Ik ben ook trajectkeuzebemiddelaar. Ik leg uit dat bemiddeling een vrijwillig en vertrouwelijk proces is voor het beheer van mensen hun conflicten, waarbij ze beroep doen op een derde persoon die daarvoor opgeleid is, onafhankelijk of onpartijdig is, die hen helpt om zelf tot een oplossing te komen waarbij het belangrijk is dat de behoeftes van alle partijen in acht worden genomen.”

“Voor welke aangelegenheden bemiddelt u?”

“Enkel familiale zaken.”

“En vindt de bemiddeling in dit kantoor plaats?”

“Ja, die vindt hier plaats, boven in de bemiddelingsruimte.”

“U heeft dus een aparte ruimte voor bemiddeling en een aparte ruimte voor advocatuur?”

“Ja.”

“Hoe begint u aan bemiddeling? Heeft u altijd dezelfde benaderingswijze?”

“Ja, eigenlijk wel. Ik heb een systeem uitgewerkt, zoals het nalezen en overlopen van het bemiddelingsprotocol. Wanneer deze ondertekent is, pols ik naar de voorgeschiedenis van partijen. Ik laat partijen meedelen wat ze willen meedelen.”

“Geeft u soms juridische informatie?”

“Uhm, dat hangt er van af. Ik ga dat niet snel doen, zeker als er niet om gevraagd wordt. Zo om de neutraliteit niet te verliezen.”

“En legt u soms wetgeving uit?”

“Ja, maar daar moet je mee oppassen. Ik doe dit wel eens wanneer ze echt verkeerde verwachtingen hebben. Bijvoorbeeld bijzondere kosten van de kinderen. Berekening van onderhoudsgeld is moeilijk. Ik heb dit al eens uitgelegd omdat beide partijen dit wouden, maar ik doe dit niet vaak.”

“Over welke achtergrondkennis moet een advocaat-bemiddelaar beschikken?”

“Uhm, je moet een beetje kennis hebben van communicatietechnieken. Je moet ook een beetje inzicht hebben in menselijke relaties, helpen mensen naar elkaar te luisteren.”

“U zegt dat een advocaat-bemiddelaar kennis moet hebben van communicatietechnieken. Hoe gaat u om met partijen die communicatieproblemen hebben?”

"Ik heb daar wel wat handvaten voor. Je moet als bemiddelaar permanente vorming volgen en dit gaat hierover. Dikwijls moet je benoemen wat er gebeurt omdat partijen zich hier dikwijls niet van bewust zijn. Ik zeg ook dat het vervelend is dat ze elkaar onderbreken, ik zeg soms dat ze iets op een blad papier moeten schrijven."

"En hoe gaat u om met emoties van partijen?"

"Emoties zijn een belangrijke bron van informatie. Je hebt lichaamstaal en uiting van emoties. Dit is belangrijk. Ik geef hun even een kans om op hun positieve te komen door hen een pauze te geven zodat ze een luchtje kunnen gaan scheppen."

"En doet u ook soms een caucus?"

"Ik sta hier niet weigerachtig tegenover, tot nu toe heb ik dit nog maar één keer moeten doen. Ik merkte toen dat we echt niet vooruit gingen. Ik moest hen echt de mogelijkheid geven om elk hun verhaal te doen. Je vraagt dan of iedereen hiermee akkoord is. Ik blijf wel liever samen aan tafel. Ik heb mijn opleiding lang geleden gevolgd en toen was een caucus eigenlijk not done. Het is dus een van mijn laatste instrumenten waarnaar ik zou grijpen."

"Wat zijn volgens u de voor- en nadelen van een advocaat-bemiddelaar?"

"De voordelen zijn natuurlijk dat de advocaat een juridische opleiding heeft gehad en een juridische bagage heeft, sluitende overeenkomsten kan maken. Maar ik geloof in de wisselwerking met derden en dat advocaten soms wat weinig kaas hebben gegeten van het psychologische."

"Dus het nadeel is op psychologisch vlak?"

"Ja, omgaan met emoties, omgaan met psychische kwetsbaarheid van een partij."

"Werkt u soms samen met een derde groep bemiddelaar?"

"Nee, maar ik raad een samenwerking zeker aan."

"Heeft u zelf nog suggesties?"

"Ik ben al blij dat het bekender is geworden, want toen ik met die opleiding begon, was het niet van de grond gekomen. Ook de trajectkeuze hebben ze goed geregeld. Ja, de samenwerking raad ik wel aan. Ook een suggestie is de stem van het kind in de bemiddeling brengen."

"Bedankt voor deel te nemen."

"Geen probleem, veel succes nog!"

Diepte-interview bij advocaat-bemiddelaar 10

“Hoe zou u bemiddeling in uw eigen woorden omschrijven?”

“Ik leg aan de mensen uit dat ze moeten vergeten dat ik advocaat ben. Ik ben niet aanwezig om raad aan de een of ander te geven, ik ben onpartijdig. Ze moeten me zien als een coach, iemand die hen begeleidt naar een oplossing die ze zelf moeten bereiken en ik hen help te stimuleren. Dit doe ik op een gestructureerde manier, dit wil zeggen dat ik dit doe volgens een bepaald stappenplan en dit in een vertrouwelijk kader. Ze moeten een veilig gevoel hebben en weten wat hier besproken wordt, veilig blijft. Ik hamer er echt op dat het de verantwoordelijkheid van de mensen zelf is en ze engagement moeten nemen om samen tot een oplossing te komen en ook samen in communicatie proberen te treden om zo tot een oplossing te komen. Dit op basis van belangen en niet op basis van een strikte juridische positie.”

“Voor welke aangelegenheden bemiddelt u?”

“Ik doe enkel familiale bemiddelingen.”

“Waar vindt de bemiddeling plaats?”

“Ik heb een gezellige bemiddelingsruimte die ingericht is om bemiddelingen op een ontspannen manier te doen verlopen, met flip charts en zetels in een cirkel zodat ieder direct met elkaar in verbinding staat. Flip charts zijn grote papieren op een staander die je kunt omdraaien. Hier zet ik de belangen op van partijen zoals een goede schoolse opleiding voor de kinderen of procedurekosten vermijden. Dan kijk ik met die mensen welke belangen hiervan gemeenschappelijk zijn en duid ik aan in het groen, welke tegenstelbaar zijn in het rood en welke verenigbaar zijn in het blauw. Dan zien de mensen visueel ook dat ze veel belangrijk vinden of belangen die niet gemeenschappelijk zijn, maar wel verenigbaar zijn. Als je daarentegen zou beginnen met de standpunten van partijen, zou je heel veel in het rood hebben en weinig in het groen. Je maakt makkelijker de sprong naar oplossingen zoeken wanneer de belangen uiteen worden gezet. Een keer dat je in dat belangenverhaal stabiel zit, volgt de rest makkelijk. Als je dit overslaat en meteen met standpunten zou beginnen, zou het knetteren. Je moet dus een bepaalde volgorde of structuur in de bemiddeling volgen.”

“Dus u doorloopt een stappenplan wanneer u begint aan bemiddeling?”

“Ja, ik doe altijd eerst een intake gesprek met de mensen samen waarin ik de principes van bemiddeling uitleg en uitleg wat bemiddeling is. Ook de onpartijdigheid, onafhankelijkheid, neutraliteit, vertrouwelijkheid en beroepsgeheim leg ik kort uit. Dit staat in het protocol en wordt toegelicht. Ik vraag of de bemiddeling duidelijk is en of ze ook in de bemiddeling willen stappen en of ze me zien zitten als bemiddelaar. Als die basis is gelegd, zal ik in de eerste bijeenkomst vragen dat ze uitleggen waar het over gaat, zodat ik het verhaal ken. Dan zijn we meestal al twee uur verder en na twee uur rond ik de sessie meestal af omdat er veel emoties bij partijen zit en het intensief is. Het heeft weinig zin om dit dan over vier of vijf uur te doen. Dit is verschillend bij bemiddeling in

handelszaken waarbij soms 10 uur lang wordt bemiddeld. Dit heeft weinig zin in familiale zaken. De week nadien organiseer ik bij ieder een apart en individueel gesprek om te kijken of alles duidelijk is en om ook te connecteren met die mensen en een vertrouwensband op te bouwen. Indien ze met moeilijke dingen zitten die ze tijdens het eerste gesprek niet wouden delen, kunnen ze dit nu tegen mij zeggen in dit apart gesprek en ik geef tips mee hoe ze dit dan in het volgend gezamenlijk gesprek aan de ander kunnen communiceren. De volgende sessies zijn dus gemeenschappelijk. In de tweede gemeenschappelijke sessies gebeurt de opsomming aan belangen en wat dus belangrijk is voor de een of de ander. Daarna brainstormen we over de verschillende opties om zo gaandeweg tot een oplossing te komen. Ondertussen kunnen we ook beginnen om een overeenkomst op te stellen. Er kan soms in zes of zeven sessies een oplossing bereikt worden. Ik probeer per twee weken te werken om voldoende reflectiviteit tussen te laten in de sessies, of om mij toe te laten zaken voor te bereiden. Ik ben een actieve bemiddelaar, bijvoorbeeld over financiële regeling van kinderen, dan werk ik voor de mensen een simulatie uit zodat ze hun weg vinden met betrekking tot financiële zaken of fiscaliteit, zonder dat ik partijdig ben. Ik moet die mensen wel een beetje op weg helpen.”

“Geeft u dan juridische informatie mee aan partijen?”

“Ik vind het belangrijk dat er ook een bepaald juridische frame is. Als bemiddelaar mag je geen advies geven. Wat is advies? Jouw mening of oordeel geven op een of ander manier over een bepaald juridisch issue. Moet je goed mee oppassen. Aan de andere kant is er wel bepaalde basisinformatie waarvan je moet kijken of mensen dat weten. Het is belangrijk dat wanneer mensen een regeling uitwerking over bijvoorbeeld de verdeling van de kosten van de kinderen, ze weten hoe dit in elkaar zit. Ik weet wanneer ik op het terrein zit van advies of het terrein zit van juridische informatie. Ik kan dit vrij goed inschatten. Ik ben geen transformatieve bemiddelaar die zich enkel focust op communicatie te herstellen en mensen zelf alles moeten vinden. Mensen komen naar mij omdat ik een erkend familiaal bemiddelaar ben met een expertise in het familiaal recht. Ik ga geen posities innemen over dingen waar in de rechtspraak tegenstrijdigheid over bestaan. Ik moet wel uitleggen aan de mensen wat de wet voorziet bijvoorbeeld bij een EOT. De wet zegt wat er in een overeenkomst moet worden opgenomen, dus is het normaal dat ik zeg wat de wet vereist anders zou de rechtbank de overeenkomst niet homologeren. Dit is anders dan mijn mening zeggen bijvoorbeeld dat de man recht heeft op de meerwaarde van het huis. Ik kan wel peilen dus of mensen geïnformeerd zijn en kan ik hierover bevragen. Als mensen hun juridische positie kennen, komen ze hier makkelijker van los. Maar als er bijvoorbeeld een overeenkomst wordt gesloten waarin de papa akkoord gaat dat hij de kinderen volledig niet meer mag zien, dan moet je wel ingrijpen en zeggen dit kan niet.”

“Over welke achtergrondkennis zou een advocaat-bemiddelaar volgens u moeten beschikken?”

“Ja, dit noemen ze soft skills of beter zouden we over human skills beschikken. De competenties die iemand heeft moet individueel worden bekeken, maar ik denk dat het uitgangspunt is dat je een groot empathisch vermogen moet hebben, je heel goed moet beseffen dat zoals jij het overbrengt niet noodzakelijk de manier is waarop het begrepen wordt dus je mag niet te snel oordelen. Dit vertaalt zich in een aantal bemiddelingstechnieken, zoals actief luisteren en dit is niet alleen luisteren,

maar ook vragen stellen en samenvatten. Niet oordelen. Dit hebben we vaak als advocaat. Je moet je concentreren op de situatie, aandacht besteden aan lichaamstaal, kijken de personen naar elkaar? Het zijn die soort skills dat je moet ontwikkelen. Kijken naar een meerzijdig perspectief standpunt, namelijk van alle partijen, ook van de kinderen. De bemiddelaar moet ook evenwicht bewaren en ervoor zorgen dat de partijen evenveel mogen spreken. Je moet daarnaast ook een overeenkomst kunnen opstellen zoals een bemiddelingsovereenkomst of een EOT akte. Daarom contacteren bemiddelaars van de derde groep vaak advocaat-bemiddelaars."

"Hoe gaat u om met communicatieve problemen tussen partijen?"

"Ik zeg dat dat bemiddeling slechts een piste is. Dit is de BATNA. Ik zeg als mensen denken dat ze beter kunnen uitkomen wanneer ze naar de rechtbank gaan, ze dit maar moeten doen. Het is hun beslissing en ze moeten er goed over nadenken. Ik plaats hun in hun verantwoordelijkheid en ze zelf moeten weten of ze willen bemiddelen. Ik zeg dat ze elkaar nodig hebben om bemiddeling te laten lukken. Ik bevraag ook altijd. Ik stel vragen om zo de communicatie te bevorderen."

"Hoe gaat u om met emoties van partijen?"

"Ik doe dan een time-out. Als je ziet dat intense emoties blijven terugkomen tijdens gemeenschappelijke sessies, kun je de partijen opnieuw apart nemen, dit is de caucus. Als dit blijft terugkomen, moet je misschien therapie volgen. Ik raad dit dan aan. Ik heb dit in de voorbije jaren in twee dossiers moeten zeggen. Deze dossiers konden niet bemiddeld worden, maar de partijen hadden therapie nodig."

"Wat zijn de voor- en nadelen van een advocaat-bemiddelaar?"

"Te snel de oplossing naar voren willen schuiven. Zo neem je het traject over van partijen en dan is dit geen oplossing. De voordelen zijn dat de advocaat het juridisch kader kent, weet wat in de overeenkomst moet staan en er een grote waarborg is van de kwaliteit van de overeenkomst. Daarnaast ziet de advocaat ook het groter geheel, zoals wanneer je naar een notaris moet gaan."

"Werkt u ook soms samen met andere soorten bemiddelaars?"

"Ja, ik stuur door wanneer het te ver gaat voor mijn competenties of vaak maak ik er ook een co-bemiddeling van, waarbij een andere bemiddelaar samen met mij de bemiddelingssessies organiseert. Dit is dan bijvoorbeeld een psycholoog, maar ik heb er ook een fiscalist bijgehaald om aan mensen uit te leggen hoe ze op het fiscaal minst schadelijke manier kunnen handelen en deze fiscalist kwam dit dan tijdens de bemiddeling uitleggen aan de hand van een powerpoint."

"Oke, enorm bedankt om deel te nemen."

"Oke, ik ben benieuwd, veel succes met jouw masterproef!"

Diepte-interview bij advocaat-bemiddelaar 11

“Hoe zou u bemiddeling in uw eigen woorden omschrijven?”

“Een poging om partijen te sensibiliseren om te beslissingen met kennis van zaken en ondersteund door een specialist.”

“Voor welke aangelegenheden bemiddelt u?”

“Enkel in familiale zaken.”

“Waar vindt de bemiddeling plaats?”

“Soms in een lokaal op de rechtbank indien er te veel mensen zijn zoals bij een grootouderlijk contact. Anders vindt het plaats hier op kantoor.”

“Hoe begint u aan bemiddeling? Heeft u een specifieke benaderingswijze?”

“Dit verschilt per dossier. Ik leg uit wat bemiddeling is of vraag of ze weten wat bemiddeling is. Dan ondertekenen we het protocol eerst. Ik luister naar het verhaal van beiden. Ik lees geen dossiers op voorhand om zo niet beïnvloed te worden.”

“En verschilt uw benaderingswijze dan naargelang de persoonlijkheden van partijen?”

“Ik tast eerst de persoonlijkheden af bij het eerste gesprek. Bij zeer geëmotioneerde personen doe ik een caucus waarbij ik partijen apart zie of hun advocaten alleen zonder hun cliënt naar de bemiddeling laat komen om dan de emoties te horen.”

“In welke mate geeft u juridische informatie aan partijen?”

“Dit hangt af of er een advocaat bij is of niet. Als er geen advocaten bij zijn, geef ik wel beperkte juridische informatie. Ik zeg dan niet dat de rechtbank dit of dat in jullie geval zal uitspreken, maar ik zeg wel *ik ken een soortgelijke situaties waarbij de rechtbank dit heeft uitgesproken en dat heeft uitgesproken*. Ook zeg ik dat ze recht hebben op een advocaat, ik adviseer dit zelfs. Ik zeg ook enkele objectieve dingen die geregeld moeten worden.”

“Over welke achtergrondkennis dient een advocaat-bemiddelaar volgens u te beschikken?”

“Nieuwsgierigheid, inlevingsvermogen, jezelf op de achtergrond kunnen houden als bemiddelaar, humor in de bemiddeling kunnen brengen, geen betweter zijn en zelfkritisch zijn.”

“Hoe gaat u om met communicatieve moeilijkheden tussen partijen?”

"Iedereen communiceert, ook lichamelijk. Ja, dan komen de advocaten met toestemming van de partijen alleen naar de bemiddelingssessie. Bij het volgend gesprek zijn de partijen er dan weer bij."

"Hoe gaat u om met het emotioneel aspect van partijen?"

"Soms las ik een pauze in, soms neem ik elke partij apart door een caucus te doen."

"Werkt u samen met andere soorten bemiddelaars? Zo ja, op welk gebied?"

"Ja, ik werk samen met een bemiddelaar die geen advocaat is bij het horen van kinderen. Ik ga niet zeggen wie, dit is vertrouwelijk. Wij zitten samen nadat ze met de kinderen heeft gesproken en dan bemiddelen we vervolgens ook samen."

"Wat zijn volgens u de voor- en nadelen van een advocaat-bemiddelaar?"

"Voordelen zijn de juridische kennis en kennis van het systeem van de rechtbanken. Het nadeel is de psychische kennis."

"Heeft u zelf nog suggesties?"

"Neen."

Diepte-interview bij advocaat-bemiddelaar 12

“Kunt u bemiddeling in uw eigen woorden omschrijven?”

“Ja, als we denken aan bemiddeling denken we vooral aan het oplossen van een conflict buiten de rechtbank om, ik denk dat dat de kern is. We kijken niet concreet naar de inhoud, maar wat daar onder tafel of achter de inhoud schuilgaat. Eens je daar de stop uit krijgt, komt er veel anders mee.”

“Voor welke aangelegenheden bemiddelt u?”

“Alleen familierecht.”

“Waar vindt de bemiddeling plaats?”

“Uhm, dat was aanvankelijk bij mij op zolder om een gescheiden locatie te hebben, ook voor mezelf zodat ik weet welk petje ik op heb. Nu is het gewoon in mijn consultatieruimte. Als ze naast elkaar zitten, gaat het beter in tegenstelling tot wanneer ze meer uit elkaar zitten.”

“Hoe begint u aan bemiddeling? Heeft u een specifieke benaderingswijze?”

“Ja, ik heb liefst dat de mensen eerst elk apart komen. Ik weet dat elke bemiddelaar anders werkt, maar voor mij werkt dit zo beter. Dan kan ik me beter richten naar die persoon en kan ik beter in diens verhaal kruipen en zo kan ik het vertrouwen opbouwen. Indien natuurlijk er een dominerende partij is die alles zegt en wilt en de ander gaat akkoord, dan kan ik niet evenwichtig bemiddelen.”

“Dus u heeft een verschillende benaderingswijze naargelang de persoonlijkheden van partijen?”

“Ja. Onlangs had ik nog een bemiddeling waarbij de mevrouw er als een klein vogeltje zat, verslagen en huilend en de meneer was deed bot. Ik heb haar dan omhoog proberen te halen, wat niet heel neutraal is, ik weet dat. Ik ben een heel sturende bemiddelaar en volgens de theorie mag ik dit niet doen. Maar zo is er wel een overeenkomst bereikt. Ik heb geleerd om dingen te benoemen. Ik benoem telkens wat er gebeurt. Ik pas mij enorm aan, een soort van kameleon. Ik kruip er echt wel in en laat alles merken. Ze zien dat ik het meen door mijn lichaamstaal. Ik breng ook een beetje humor in de bemiddeling.”

“Geeft u soms juridische informatie aan partijen?”

“Ja. Ik zou ook wel feedback geven over hoe de rechtbank zou beslissen indien de bemiddeling niet lukt. Wanneer bijvoorbeeld de meneer een zeer lage onderhoudsgeld wil betalen naar mijn aanvoeling, zeg ik dit ook. Ook al zou de vrouw ermee akkoord gaan. Ze moeten een jaar later nog steeds het gevoel hebben dat de overeenkomst goed is en tevreden zijn. Ook als de advocaten er bij zijn, zeg ik mijn gedacht. In ons recht is wel nooit iets zo of zo. Ik vertel dan dat de rechtbank in een gelijkaardige situatie zo heeft beslist, maar ook al eens anders heeft beslist. Ik zeg niet een uitspraak dat enkel in het voordeel van een partij en in het nadeel van de andere partij is. Ik geef

ook juridisch advies. Ik heb te veel geweten om dit niet te doen. Meestal hebben ze op voorhand al dingen op internet gezocht en weten ze al iets. Maar ik ga eerst bevragen wat ze weten en wat niet. Maar ik zie het als mijn taak wanneer er iets juridisch niet juist is en ik vind dat partijen moeten weten dat, wanneer ze naar de rechtbank stappen met een bepaald standpunt of idee, de rechtbank hier niet mee akkoord zou gaan."

"Over welke achtergrondkennis zou een advocaat-bemiddelaar moeten beschikken?"

"Veel ervaring en hierbij bedoel ik maturiteit. Tijdens de opleiding bemiddeling heb ik veel geleerd, maar was ik nog geen goede bemiddelaar. Maar ook luisteren. Veel meer luisteren dan dat je spreekt. En dit is anders dan dat jou als advocaat wordt aangeleerd."

"Hoe gaat u om met communicatieve problemen tussen partijen?"

"Ik probeer het goede voorbeeld te tonen. Ik zeg dan als er iemand me aanvalt, ik niet direct in tegenaanval ga. En dan merken personen dat ze anders moeten handelen en dan willen partijen ook laten zien dat ze het goed voor hebben met elkaar. Je moet iemand erkenning geven en het gevoel dat er naar die persoon geluisterd wordt. Ik vraag ook aan de personen om te vertellen wat de ander gezegd heeft en zo merk je dat ze soms nog met hun eigen standpunt in hun hoofd zitten. Het moeilijke is dat je in tijd beperkt bent dan in tegenstelling bij een therapeut. Ik probeer ze actief in het gesprek te betrekken."

"En hoe gaat u om met emoties van partijen?"

"Ik tracht dat te normaliseren. Ik neem mijn doos zakdoeken en zet het voor hun neer en ik luister verder. De meeste mensen die zich hebben geventileerd, herpakken zich erna. Dan vraag ik of het gaat en of ze een glas water moeten hebben. Ik doe dan alsof die emoties daarbij horen. Als je het zo aanpakt, en hun eigenlijk troost, gaat het goed. Indien iemand boos wordt, heb ik het trucje om mijn laptop dicht te klappen. Je moet een soort schokeffect teweeg brengen. Ik ben ook al eens weggegaan toen partijen niet naar me luisterde en naar elkaar schreeuwde. Toen kwam ik terug en zei ik dat ik echt niet goed was van dit gesprek. Ik beschreef aan hun wat dit met mij deed. En toen hebben partijen hun best gedaan."

"Werkt u soms samen met een bemiddelaar van de derde groep?"

"Nee, maar ik ben er wel een voorstander van."

"Wat zijn volgens u de voor- en nadelen van een advocaat-bemiddelaar?"

"Uhm, het nadeel is ongetwijfeld dat de advocaat-bemiddelaar de zaak juridisch gaat bekijken en wanneer deze niet geschoold is in het psychologische, veel gaat laten liggen. Het voordeel is een EOT kunnen opmaken of de bemiddelingsovereenkomst opmaken. Ook weten we hoe de rechtbank handelt en we kennen het plan B of het tweede beste alternatief. Indien je totaal niet weet hoe het

in de rechtbank er aan toe gaat, kun je op dat vlak ook geen informatie geven aan mensen. Het nadeel is de zaak te rationeel en te droog bekijken.”

“En heeft u ook al eens last gehad van sturing?”

“Dit kun je nooit helemaal uitsluiten. Als ik een meneer voor mij heb die niet financieel wil bijdragen, maar wel een week-om-week regeling wilt, maar dan weer geen tijd heeft, dan zeg ik wel eens iets. Dan zeg ik dat ik een voorlopig akkoord opstel en we binnen paar maanden opnieuw samenkomen.”

“Heeft u zelf nog suggesties?”

“De opleiding bemiddeling is niet voldoende voor het psychologische. Eigenlijk zou er een aparte opleiding moeten bestaan voor advocaten die bemiddelaar willen worden en een aparte opleiding voor psychologen die bemiddelaar willen worden. Onze opleiding was voor een stuk ontoereikend en omgekeerd waren de psychologen aan het luisteren naar de uitleg over EOT's en dadingen terwijl ze niet wisten wat dit inhield. Dus ik vind dat ze apart moeten opleiden.”

“Oke, enorm bedankt om deel te willen nemen.”

“Oke, succes!”

Bijlage 4: online enquête voor burgers

De advocaat als bemiddelaar binnen Vlaanderen: een te juridische benadering?

Beste meneer/mevrouw,
Graag wil ik u uitnodigen om onderstaande enquête in te vullen in het kader van mijn masterproef. Met mijn masterproef 'De advocaat als bemiddelaar binnen Vlaanderen: een te juridische benadering?' onderzoek ik of de benaderingswijze van een advocaat-bemiddelaar te juridisch is of niet. Dit houdt in of de advocaatbemiddelaar meer dan objectieve juridische informatie heeft verstrekt en in welke mate deze aandacht heeft voor niet-juridische aspecten tijdens de bemiddeling. De enquête duurt ongeveer 2 minuten en uw antwoorden zullen volledig anoniem verwerkt worden. Hieronder vindt u een aantal vragen die peilen naar uw ervaring als partij bij een advocaat-bemiddelaar. Ik wil u alvast enorm bedanken voor het deelnemen aan deze enquête.

 sureyya.berx@student.uhasselt.be (niet gedeeld)
[Ander account](#)

***Vereist**

Wat is uw geslacht? *

Man

Vrouw

X

Zeg ik liever niet

Over welke soort bemiddeling ging het? *

- Buitengerechtelijke bemiddeling (vrijwillig; zonder tussenkomst van rechter)
- Gerechtelijke bemiddeling (op verzoek van rechter)

Voor welke aangelegenheid deed u beroep op de advocaat-bemiddelaar? *

- Familiezaken (echtscheiding, co-ouderschap kinderen, nalatenschap, samenwonen, etc.)
- burgerlijke of handelszaken (tussen klant en leverancier, tussen aandeelhouders, betaling van een factuur, geschillen ivm. huisvesting of mede-eigendom, etc.)
- sociale zaken (ontslag door werkgever etc.)
- Anders: _____

Werd u tijdens de bemiddeling bijgestaan door een advocaat? *

- ja
- neen

Hoe tevreden was u met het handelen van de advocaat-bemiddelaar? *

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Zeer ontevreden Zeer tevreden

Waarom heeft u deze score gegeven? *

Jouw antwoord _____

In welke mate had volgens u de advocaat-bemiddelaar aandacht voor de juridische aspecten van de zaak? *

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

zeer weinig zeer veel
aandacht aandacht

Waarom heeft u deze score gegeven? *

Jouw antwoord _____

Heeft de advocaat-bemiddelaar juridische informatie gegeven? Zo ja, welke? *

Jouw antwoord _____

Aan wie heeft de advocaat-bemiddelaar deze juridische informatie gegeven? *

- Aan mij en de andere partij gezamenlijk
- aan mij alleen
- aan de andere partij alleen
- er werd geen juridische informatie meegedeeld

Heeft de advocaat-bemiddelaar uw situatie vergeleken met een eerdere rechterlijke uitspraak? *

- Ja en deze was voordelig voor mij
- ja en deze was voordelig voor de andere partij(en)
- Ja, dit waren meerdere uitspraken die zowel voor mij als de andere(n) voordelig waren
- Neen

Indien u in de vorige vraag ja antwoordde, aan wie heeft de advocaat-bemiddelaar deze uitspraak/uitspraken meegedeeld?

- zowel aan mij als aan de andere partij(en)
- aan mij alleen
- aan de andere partij(en) alleen

Heeft de advocaat-bemiddelaar juridische oplossingen voorgesteld? Zo ja, welke? *

Jouw antwoord _____

Op welke locatie vond de bemiddeling plaats? *

- In het advocatenkantoor: op het bureau van de advocaat-bemiddelaar
- In het advocatenkantoor: in een ander lokaal
- Anders: _____

Was u tevreden met de locatie waar de bemiddeling plaatsvond? Waarom wel of niet? *

Jouw antwoord _____

In welke mate had volgens u de advocaat-bemiddelaar aandacht voor communicatieve problemen? *

- 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
- zeer weinig aandacht zeer veel aandacht

Waarom heeft u deze score gegeven? *

Jouw antwoord _____

In welke mate had volgens u de advocaat-bemiddelaar aandacht voor de psychologische/emotionele aspecten? *

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

zeer weinig aandacht zeer veel aandacht

Waarom heeft u deze score gegeven? *

Jouw antwoord _____

Had u het gevoel dat de advocaat-bemiddelaar actief naar u luisterde? Waarom wel of niet? *

Actief luisteren betekent luisteren met alle zintuigen. Voorbeelden hiervan zijn: samenvatten wat je gezegd hebt, vragen aan jou stellen, oogcontact maken, knikken, je laten uitpraten enz.

Jouw antwoord _____

Vond u dat de advocaat-bemiddelaar inlevingsvermogen toonde? Waarom wel of niet? *

Jouw antwoord _____

Vond u dat de advocaat-bemiddelaar inlevingsvermogen toonde? Waarom wel of niet? *

Jouw antwoord _____

Vond u dat de advocaat-bemiddelaar onbevooroordeeld was? Waarom wel of niet? *

Jouw antwoord _____

Zou u anderen een advocaat als bemiddelaar aanraden? Waarom wel of niet? *

Jouw antwoord _____

Heeft u nog vragen of opmerkingen?

Jouw antwoord _____

Verzenden

Formulier wissen

